

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra výtvarné kultury a textilní tvorby

Koncepce bilingvního výukového materiálu pro oblast vizuální komunikace

Diplomová práce

Autor: Bc. Lucie Theinerová
Studijní program: N 7503 Učitelství pro 2. stupeň základních škol
N 7504 Učitelství pro střední školy
Studijní obor: Učitelství pro střední školy – výtvarná výchova
Učitelství pro 2. stupeň základních škol –
anglický jazyk a literatura
Vedoucí práce: PhDr. Katarína Přikrylová, Ph.D.
Hradec Králové 2018

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

Zadání diplomové práce

Autor:	Lucie Theinerová
Studium:	P16P0595
Studijní program:	N7504 Učitelství pro střední školy
Studijní obor:	Učitelství pro střední školy - výtvarná výchova
Název diplomové práce:	Koncepce bilingvního výukového materiálu pro oblast vizuální komunikace.
Název diplomové práce AJ:	Conception of Bilingual Teaching Materials in the Field of Visual Communication

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Na základě přehledové studie o realizaci výuky výtvarné výchovy v anglickém jazyce bude diplomová práce pojednávat o možnostech implementace obsahů vizuální komunikace do předmětu Anglický jazyk prostřednictvím metody CLIL. Cílem diplomové práce je příprava a testování výukového materiálu pro studenty vyšší odborné školy.

GRUNDY, Peter, Hania BOCIEK a Kevin PARKER. English through art: 100 activities to develop language skills ; [with CD-ROM]. 1. publ. Rum: Helbling Languages, 2009, 249 s. Acta Universitatis Purkynianae KAZELLEOVÁ, Jitka a Tamara VÁŇOVÁ. CLIL do škol. Výtvarná výchova pro druhý stupeň ZŠ. I. vydání. Brno: MU, KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. Teorie a praxe projektové výuky. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006. KESNER, Ladislav: Vizuální teorie. Praha, H+H 1997
KOLESÁR, Zdeno: Kapitoly z dějin designu. Praha, VŠUP 2004. PRŮCHA, Jan. Učebnice: teorie a analýzy edukačního média: příručka pro studenty, učitele, autory učebnic a výzkumné pracovníky. Brno: Paido, 1998 Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání 82-41-M/05 Grafický design. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2008. www.nuov.cz; www.rvp.cz. STRUKEN, M., CARTWRIGHT, L. Studia vizuální kultury. Praha: Portál, 2009. ŠMÍDOVÁ, Tereza, TEJKALOVÁ, Lenka a VOJTKOVÁ, Naděžda. CLIL ve výuce: jak zapojit cizí jazyky do vyučování. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2012 VALENTA, Milan. 1997. Koncepce a tvorba učebnic. Vyd. 1. Olomouc: Netopejř VANČÁT, J.; Poznávací a komunikační obsah výtvarné výchovy v kurikulárních dokumentech. Praha: Sdružení MAC, 2003

Garantující pracoviště: Katedra výtvarné kultury a textilní tvorby, Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: PhDr. Katarína Přikrylová, Ph.D.

Oponent: Mgr. Magda Munzarová

Datum zadání závěrečné práce: 23.1.2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala pod vedením vedoucího diplomové práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

Poděkování

Děkuji vedoucí diplomové práce PhDr. Kataríně Příkrylové, Ph.D. za odborné vedení a podněty při psaní diplomové práce. Za cenné rady také děkuji metodoložce anglického jazyka Mgr. Pavle Machové, M.A., Ph.D.

Anotace

THEINEROVÁ, LUCIE. *Koncepce bilingvního výukového materiálu pro oblast vizuální komunikace*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2018. 106 stran. Diplomová práce.

Na základě přehledové studie o realizaci výuky výtvarné výchovy v anglickém jazyce bude diplomová práce pojednávat o možnostech implementace obsahů vizuální komunikace do předmětu Anglický jazyk prostřednictvím metody CLIL. Cílem diplomové práce je příprava a testování výukového materiálu pro studenty vyšší odborné školy. Teoretická část práce nás seznamuje s teorií vizuálního vnímání, vizuální komunikace a interpretace vizuálně obrazových zobrazení. Díky schopnosti analyzovat jednotlivé výrazové prvky a principy se zvyšuje vizuální gramotnost. Kapitola pojednávající o kurikulárních dokumentech poskytuje jasný teoretický rámec a základ pro vytvoření koncepce výukových materiálů. Podrobněji nahlíží na rámcový vzdělávací program pro obor Umění a umělecká řemesla a informuje o obsahu jednotlivých školních vzdělávacích programů předmětů Anglický jazyk a Výtvarná výchova. Součástí této kapitoly je i seznámení s formou výuky postavenou na metodě CLIL, jejíž hlavní principy a postupy jsou v kapitole vysvětleny. Praktická část vznikla na základě spolupráce s vyučující, která výukové materiály, připravené autorkou diplomové práce, v hodinách testovala a následně předkládala autorce DP ke zpracování. Popisuje zde školní prostředí, studenty a jednotlivé aspekty ovlivňující efektivitu učení. Zahrnuje rozbor výukových materiálů v jednotlivých odučených hodinách na základě metody CLIL a ukazuje výsledky výzkumu vycházející z kvantitativní i kvalitativní analýzy. V závěru této části jsou navrženy různé způsoby řešení pro zajištění kvalitnějších výstupů studentů.

Klíčová slova: Vizuální komunikace, Metoda CLIL, Vizuální vnímání, Vizuální gramotnost, RVP, Umění a umělecká řemesla

Annotation

THEINEROVÁ, Lucie. *Conception of Bilingual Teaching Materials in the Field of Visual Communication*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2018. 106 p. Diploma Degree Thesis.

Based on the overview of studies on the realization of art education in English, the diploma thesis will discuss the possibilities of implementation of the visual communication content in the English language subject through CLIL Method. The aim of the diploma thesis is to prepare and test the educational material for students studying English language at college. The theoretical part of the thesis introduces the theory of visual perception, visual communication and interpretation of visual images. Being able to analyse individual expressive elements and principles is one of the key strategies of how to enhance visual literacy. The chapter on curriculum documents provides a clear theoretical framework in order to formulate a conception of teaching materials. The Framework Educational Programme for Arts and Crafts is reviewed in more detail and informs about the content of the individual School curriculum programmes concerning English Language and Art Education. Another part of this chapter is focused on the Content and Language Integrated Learning (CLIL) method describing its main principles, procedures and forms of teaching English language. The practical part was constructed on the basis of cooperation of two people. The author of the diploma thesis provided the teaching materials to an English teacher in order to test it. The teacher's experience from English lessons was then shared. The practical part focuses on the school environment, students and individual aspects, which influence the effectiveness of learning and teaching. It includes the analysis of realised lessons and demonstrates the results of research based on quantitative and qualitative analysis. At the end of this part, different solutions are proposed to provide better student outcomes.

Key words: Visual communication, CLIL Method, Visual Perception, Visual Literacy, Framework Educational Programme, Arts and Craft

Obsah

Úvod	9
A) Teoretická část	11
1 Vnímání.....	11
1.1 Vizuální uvědomění.....	11
1.2 Koncepty myslí	14
2 Jazyk umění	15
2.1 Vizuální komunikace.....	15
2.2 Vizuální interpretace	16
2.3 Druhy obrazů.....	17
2.4 Jazyk obrazů.....	18
2.4.1 Jednotlivé znakové prostředky	19
2.4.2 Principy vnímání a komponování.....	23
3 Kurikulum	25
3.1 Kurikulární dokumenty.....	26
3.1.1 RVP Umění a uměleckořemeslná výroba.....	26
3.1.2 Bílá kniha	30
3.2 Výtvarná výchova.....	31
3.2.1 ŠVP pro gymnaziální vzdělávání: Výtvarná výchova.....	31
3.2.2 Gramotnost.....	34
3.3 Anglický jazyk.....	36
3.3.1 ŠVP pro střední uměleckoprůmyslovou školu: Anglický jazyk.....	36
3.3.2 Metodologie Anglického jazyka.....	38
a CLIL: úvod.....	39
b CLIL: plánování hodin.....	42
c CLIL: průběh hodin.....	43

d	CLIL: hospitace.....	45
B)	Praktická část.....	46
4	Metodologie výzkumu	47
4.1	Kvalitativní výzkum	48
4.2	Kvantitativní výzkum	49
5	Praxe.....	50
5.1	Profil školy.....	50
5.2	Jednotlivé hodiny	51
5.2.1	Fotografie.....	55
5.2.2	Film, videohry.....	57
5.2.3	Hudba, ilustrace.....	58
5.2.4	Materiály a procesy při práci, plakát.....	60
5.2.5	Interiérový design.....	61
5.2.6	Dějiny umění.....	62
5.2.7	Vzdělání a kariéra.....	64
6	Výsledky výzkumu.....	66
6.1	Výukový materiál	66
6.2	Polostrukturovaný dotazník	67
	Závěr.....	77
	Seznam citací.....	79
	Bibliografie	86
	Seznam internetových zdrojů	88
	Přílohy.....	89

Úvod

Autorka diplomové práce se rozhodla propojit obě svoje zaměření Anglický jazyk a Výtvarná výchova, formou vytvoření koncepce výukového materiálu, který byl poskytnut vyučující anglického jazyka na vyšší odborné škole za účelem testování účinnosti metody CLIL. Na základě nedostatečné nabídky tuzemského trhu v oblasti výukových materiálů pro obor Grafický a Produktový design byl autorkou DP vytvořen specifický výukový materiál pro studenty s uměleckým zaměřením. Jedná se o výukový materiál v anglickém jazyce, který by měl podpořit především slovní zásobu, která by vedla nejen k přesnějšímu vyjádření názorů na daná témata, ale také k prohloubení vnímavosti mluvčího a následně i posluchače k prostředí, ve kterém se vyskytují a který je ovlivňuje. Díky možnosti naučit se rozlišovat jednotlivé vizuálně obrazové prvky a kriticky je nahlížet, by mělo dojít ke zvyšování vizuální gramotnosti studenta. Žádné odborně zaměřené učebnice nevyhovaly specifickým požadavkům dané školy. Autorka DP se proto rozhodla vytvořit vlastní systém výuky na základě metody CLIL. Tato metoda je v práci podrobněji vysvětlena. V průběhu sběru materiálů měla autorka DP možnost vycestovat do zahraničí, a to konkrétně do Spojených států amerických, kde jsou učebnice a knihy s touto tematikou vizuální komunikace běžně na trhu. Díky své zahraniční praxi proběhla komunikace s několika americkými učiteli vyučujícími na katedře výtvarné výchovy na Univerzitě Findlay, Ohio. Několik měsíců sbírala a transformovala materiály do podoby, která odpovídá současným trendům ve výuce jazyka a prohlubování vizuální gramotnosti. Forma a obsah jsou však jen jedny z faktorů, které ovlivňují konečný výsledek výuky. V průběhu používání tohoto materiálu se objevovaly nové otázky, které vybízí k dalšímu bádání. Tento soubor poznatků je vnímán jako velmi cenná zkušenost, která dovoluje nahlédnout do reality zavádění nových inovativních výukových metod v praxi, ale také jako základní výchozí bod pro další podrobnější výzkumy zaměřující se na motivaci, spolupráci a efektivní vyučování studentů.

Diplomová práce zahrnuje teoretickou a praktickou část. Teoretická část se zabývá vizuálním vnímáním, vizuální komunikací a interpretací. To vše zastřešuje pojem vizuální gramotnost, která byla implementována jako jedno ze základních kritérií v procesu vzdělávání v kurikulárních dokumentech. Následně se rozebírá metodologie a jsou popisovány výzkumné metody. Praktická část rozebírá jednotlivé hodiny, také očekávané cíle autorky DP a poznámky vyučující z realizovaných hodin. Uvádí výsledky výzkumného šetření, které vycházelo z kvantitativní i kvalitativní analýzy. Na základě etiky výzkumu podléhá diplomová práce anonymizaci dat, čemuž odpovídá mimo jiné i naložení s informovanými souhlasy účastníků výzkumu a s informovaným souhlasem vedení školy, jak ukládá Etický kodex České asociace pedagogického výzkumu. Cíl praktické části je ukázat jednu z možných cest, jak hodiny anglického jazyka vést, jak inspirovat ostatní, a shrnout výsledky semestrální praxe. Předpokládá se, že studenti ocení tento přístup a budou motivováni k učení, a tak bude výuka efektivní. Tato forma výuky anglického jazyka není tradiční, ale bylo by prospěšné, jak pro učitele, tak pro studenty si tento přístup vyzkoušet a inspirovat se jeho principy.

A) Teoretická část

Teoretická část je rozdělena na několik oddílů, které slouží jako východiska pro část praktickou. Vzhledem k zaměření práce je nutné zdůraznit, jak velký vliv na vnímání okolí má naše vědění o viděném. K tomu, abychom nebyli jen pasivními a manipulovatelnými recipiency vizuálně obrazových vyjádření, je potřeba naučit se číst jednotlivé znaky podobným způsobem, jako se vědomě učíme znaky cizích jazyků. Na základě této znalosti se můžeme stát nejen kritickými pozorovateli, ale také plnohodnotnými tvůrci vizuálně obrazných znaků. K nastínění základních vizuálních principů a znakových prvků slouží druhý úsek teoretické části. Třetí část se zabývá kurikulem v České republice. V této části se nejprve řeší obsah předmětu Výtvarná výchova ve školním vzdělávacím programu a jeho modifikace pro zaměření vizuální komunikace. Zabývá se především teorií vizuální a mediální gramotnosti a jejími přesahy do každodenního života jedince. Další část kurikula se zaměřuje na předmět Anglický jazyk a vysvětluje základní principy, postupy a nástroje metodologie CLIL, která je aplikovaná v odučených hodinách.

1 Vnímání

1.1 Vizuální uvědomění

Je evidentní, že obrazy nás neustále a na všech místech obklopují. Bohužel se ukazuje, že většina společnosti obrazům nerozumí. Pokud se na ně soustředí, nedokáže je interpretovat, neuvědomuje si jejich schopnosti ovlivňování - ať už vědomou, nebo podvědomou formou. Díky globální interaktivní komunikaci, která přispěla k velkému propojení různých kultur, se zdá, že vizuální zobrazení mohou nahradit verbální komunikaci. K tomu, aby ale vizuální zobrazení nepodporovala pouze zkreslené a stereotypní uvažování, je třeba tato zobrazení kriticky nahlížet, analyzovat a rozvíjet. Tyto aktivity by měly být podporovány v rámci vizuální a mediální gramotnosti. Abychom se orientovali v různých formách umění, měli bychom se naučit rozeznávat jednotlivé prvky zobrazení, ze kterých se vytváří vizuální celky. Jednou z cest, jak

podpořit schopnost vnímání, je dozvědět se o principech lidského vidění a myšlení. Lidské vědění vychází zejména ze soukromých mentálních modelů, které vznikají z našich zkušeností se světem. Naši citlivost můžeme kultivovat různými způsoby. Můžeme se vyhnout pasti vyzdvihování jednoho uměleckého směru nad druhým tím, že se naučíme hodnotit umění na základě jeho struktury. Struktura není pouze jádrem výtvarného umění, ale je základem i pro hudbu, tanec a literaturu. Neřídít se pouze svými kladnými, nebo zápornými pocity, ale být překvapen unikátností přístupu, nebo zbavit se očekávání, že všechno musí být jasné nebo pochopitelné. Tyto a další cesty vedou ke kultivaci citlivosti.¹

Kvůli klesající pozornosti publika jsou sdělení stále více zjednodušována. „Po recipientech není vyžadována žádná duševní námaha, pouze pasivní účast a to je oprošťuje od nutnosti přemýšlení a kritického hodnocení. Divák by měl být schopen dekódovat obrazové sdělení obdobně jako je tomu v případě mediálního obrazu. Jenže na rozdíl od mediálních sdělení, která komprimují svá sdělení do podoby stále jednodušších a jednoznačných forem, umění směřuje opačným směrem. Proto je většina lidí zmatena, když se setká s nerealistickým nenapodobujícím zobrazením světa. Nedostatek zkušeností a nástrojů k interpretaci brání úspěšné vizuální komunikaci. Abychom mohli něco vůbec rozpoznat, musíme mít k dispozici dostatečně rozsáhlý paměťový asociační sklad, s nímž je vnímaný objekt porovnáván.“²

Možek tedy za nás provádí výběr. Tím omezujeme skutečnosti nacházející se okolo nás. Jak velkou úlohu hraje v procesu vidění hodnocení, dokumentuje zkušenost s perspektivou, kdy vnímáme to, co je blízké jako veliké, a to, co je vzdálené, jako malé. „...*Tento zdeformovaný obraz skutečnosti ve způsobu našeho vidění v průběhu dějin formoval naše myšlení. Jen to, co je nám blízké osobně, dostává přiměřený prostor v našem myšlení a optice.*“³

„Náš mozek musí vnímané překládat do symbolických reprezentací, aby si dokázal zapamatovat velké množství informací a stejně tak obraz zachycuje realitu pomocí symbolů. Tyto vizuálně obrazné prostředky působí na vnímatele na několika úrovních se specifickými účinky - na úrovni somatické, zaznamenané v rovině smyslových kvalit (např. valérové vyjádření, barevné harmonie, hrubost či hlaskost povrchu apod.), na úrovni individuálně vyprofilovaných psychických kvalit (dramatičnost zobrazovaného

výjevu způsobena barevnými kontrasty), a na úrovni sociálně založených kvalit (např. význam postav v zobrazení bitvy).“⁴

Je ovšem důležité zdůraznit, že už dávno neplatí teze, že obrazy reflektují realitu. V současné době se mluví o “sémantickém přístupu“, který je založen na myšlence, že “uvědoměle nejsme schopni vnímat nic, k čemu nejsme odkázáni znakem“. Znak je ale součástí znakového systému. Znakovým systémem se míní například přirozený mluvený jazyk, způsob odívání, bydlení, soustava dopravních značek, ve výtvarné výchově je to znakový systém všech vizuálně obrazných vyjádření.⁵

„Dalším důležitým hlediskem lidského vnímání je fyziognomie jednotlivých smyslových orgánů. Lidská sítnice nepřijímá obrazy všude stejně dobře a ostře. Na jejím okraji je schopnost vidění slabší, zde vidíme spíše jen věci v pohybu, statické téměř nikoliv, taktéž naše vnímavost k barvám je v perifériích nedostatečná, naopak směrem ke středu je stále lepší. Jsme fyziologickou stavbou našeho orgánu vidění vedeni k upírání pohledu na jeden bod, a tím všechno ostatní odsunout do pozadí pozornosti.“⁶

„Oko je citlivé na barvy ústřední části své sítnice, ostatní části sítnice vidíme jen šedě neutrální stupnici černá-bílá. V ústřední části sítnice jsou rozložena citlivá tělíska, čípky, v mimostředné části převládají tyčinky.“⁷

K udržení pozornosti využívají tvůrci sdělení zejména rychlosti a to vede ke stručnosti, která je kompenzována doplněním obrazu. Ze sdělení se postupně vytrácí vnitřní souvislost a u příjemců schopnost celostního vnímání a k tomu přispívá i užívání ilustračních záběrů. *„Například social media manažeři jsou při správě sociálních sítí nabádáni k tomu, aby text vždy doplnili obrazem, protože to zvyšuje atraktivitu sdělení, i když pouze redundantně doplňuje význam textu nebo mu vůbec neodpovídá. Paradoxně se tedy pozornost příjemců zajišťuje zvýšením vizuálních podnětů. Důsledkem bývá to, že následující vjem ubíjí předchozí.“⁸*

1.2 Koncepty mysli

Na základě naší zkušenosti se světem si vytváříme modely, které nám pomáhají rychle se v životě orientovat. Při třídění dosavadních modelů (zkušeností) mozek vyhodnocuje, zda-li je situace zcela nová, a nebo se podobá situaci z minulosti. Pokud je informace známá, mozek ji zaznamená mimovědomě na rozdíl od nové situace, která spouští celou řadu jednání, v němž prvotní je emoční reakce, teprve sekundární pak vědomá analytická činnost. I v druhém případě spatření neznámého se mysl snaží porovnat spatřené s paměťovými modely, které je možné nově viděnému přiřadit a z toho vyvodit odpovídající jednání.⁹

Vizuální představivost v rozpoznávání a rozumění světa hraje klíčovou roli, kdy doplňuje chybějící informace a transformuje sdělení takovým způsobem, aby zapadalo do již známých modelů mysli. „*Projekce již uložených mentálních obsahů do viděného nám pomáhá obrazům kolem nás rozumět...*“

„*...Pokud se kvůli ztrátě paměti ochudíme o mentální zásobárny (modely) našich zkušeností, nedokážeme určit, na co se díváme. I když bychom dokázali popsat jednotlivé předměty v zobrazení, nenacházíme spojitost mezi nimi a nechápeme tedy význam. Tento pocit mohou podobně vnímat návštěvníci současných galerií.*“¹⁰

2 Jazyk umění

2.1 Vizualní komunikace

Pojem komunikace v sobě obsahuje mnoho různých odstínů významu sdílení informací. Její hlavní cíl je vzájemně se dorozumět. V soudobém světě je schopnost komunikace klíčová, a to nejen verbální, ale i vizuální. Vizuální komunikace interaguje s diváky ve všech sférách lidského života - v masmédiích, podobou informačních systémů (značky, upozornění, zákony), obrazovým zpravodajstvím, výtvarným uměním v interpersonální komunikaci atd. Zahrnuje i vizuální úkony jako nonverbální komunikace těla. Cílem oboru vizuální komunikace je vést ke kritickému vyrovnávání se se současným světem, který je přeplněn znaky, symboly, mimikou a informacemi. ¹¹

Obor Vizualní komunikace je na univerzitách spojen s grafikou, digitálními médii a multimédií. Jednotlivé ateliéry Katedry grafiky se profilují v různých segmentech oboru grafiky a vizuální komunikace od ilustrace přes filmovou a televizní grafiku, písmo až po grafický design. Těžištěm vzdělávacího procesu je ateliérová výuka, ve které se pojí umělecký koncept s technickou a řemeslnou prací a třítydenní klauzurní projekt. Studium je koncipováno tak, aby jeho absolvent byl vybaven nejen kvalitní znalostí odborných oborových disciplín a schopností jejich tvůrčí aplikace, ale také dobrou orientací v humanitních předmětech a dějinách i současnosti výtvarného umění. Výuka probíhá v následujících 5 ateliérech: Ateliér ilustrace a grafiky, Ateliér tvorby písma a typografie, Ateliér grafického designu a vizuální komunikace, Ateliér filmové a televizní grafiky, Ateliér grafického designu a nových médií. ¹²

2.2 Vizuální interpretace

Při provádění interpretace se nemůžeme smířit s tvrzeními na škále líbí/nelíbí, dobré/špatné, protože tyto názory jsou příliš povrchní na to, aby nám cokoliv sdělovaly. Je nutné si přiznat, že to, co je pro nás neznámé, nebo to, co se nám nelíbí, automaticky neznamená, že je špatně provedené, nebo bezvýznamné. Stejně platí pro opačné - tedy neměli bychom automaticky přijímat to, co se nám líbí jako něco dobré a kvalitní.¹³

„Za prvé se tedy ptáme, jaká je vnitřní logická struktura konkrétního pozorovatelného vizuálního vyjádření. Za druhé chceme vědět, proč ta která kvalita má právě takovou logickou strukturu, jakou má.“¹⁴

U diváka nedochází k interpretaci (tedy vlastnímu výkladu vedoucímu k porozumění), ale pouze k vidění – identifikaci a pojmenování. Identifikace neznamená porozumění. I podle *Bloomovy taxonomie* (viz příloha) identifikace a znalost prvků neznamená pochopení a interpretaci, což je druhý stupeň ve vzdělávacím okruhu.¹⁵ Bez porozumění nemůže dojít k obohacení mentálních obsahů, a tak v konečném důsledku se nelze naučit výtvarným dílům porozumět. Z druhé strany je však potřeba poukázat na interpretaci obrazových komunikačních prostředků mimo umělecký svět. Lidé se totiž učí interpretaci těchto prostředků bezděčně a přirozeně, jako se učíme lidské řeči. Tato interpretace, podobně jako interpretace přirozeného jazyka, se stává stejně automatizovaným a podvědomým aktem. Při interpretaci je potřeba si klást otázky (co, proč a jak), abychom dokázali najít určitý interpretační klíč pro to, co před sebou vidíme.¹⁶

„Realistické obrazy se divákům zdají více komunikativní proto, že se dají snadno verbalizovat. Dá se říct, že jejich vizuální konstrukce vychází ze zkušenosti s danými principy vnímání. Podle Foucaulta je vnímání kulturně podmíněné, hraje v něm roli poznání a zkušenost. Vidění, vision, je pro něj vždy spojeno se společenským rámcem, v němž se učíme dívat určitým způsobem. V té souvislosti se také obecně věnuje tématu spojení vidění a moci. V teorii filmu a fotografii vyvstává otázka realismu, Foucault podrobuje systematické kritice realismus chápaný jako shodu obrazu s virtuální realitou, již obraz zobrazuje. Jeho názor podporuje a doplňuje zejména Roland

Barthes. ... I přes veškeré pokusy avantgardních směrů se nepodařilo překonat návyk diváků k analogickým (realistickým, perceptivním) obrazům. Málokterý divák si uvědomuje, že konceptuální obrazy jsou porozumění z naší strany mnohem otevřenější, protože poskytují prostor pro značné množství interpretací a částečně počítají i s tím, že je interpretace individuální.“¹⁷

Znak a znakový systém již není chápán coby odraz skutečnosti, ale jako vyjádření osobní zkušenosti subjektu (člověka). „*Na formování struktury zkušenosti má proto pochopitelně vliv i pořadí, v jakém jsou jednotlivé zkušenosti získávány.*“¹⁸

Jemnější a provázanější znakový systém nakonec dokáže zpřesňovat lidské jednání a zajistit přesněji komunikaci s ostatními. „*Obsah znaků je tak dán nikoli tvary, příslušejícími samotné skutečnosti, ale vyplývá z rozlišovacích možností každého jednotlivého subjektu v interakci se znakovým systémem.*“¹⁹

2.3 Druhy obrazů

Jaké obrazy jsou součástí naší vizuální reality, jakým vizuálním jazykem s námi komunikují a jak my jejich intence zpracováváme a chápeme? V této části se zaměříme na rozpoznání několika základních obrazových typů, jejichž znalost a schopnost je analyzovat, přispěje k tomu, že nejenom dokážeme citlivěji obrazy vytvářet, ale zároveň nebudeme jimi tak snadno manipulovatelní.

Obrazy můžeme řadit podle typu zobrazení na realistické/ nerealistické, abstraktní/ konkrétní. „*V případě nerealistických obrazů (abstraktních, konceptuálních) se přirozeně divák obrací (i mimovědomě) také ke svým mentálním obsahům a hledá shodné rysy. A pokud se mu to nedaří, tak na jejich interpretaci rezignuje a takové obrazy odsuzuje jako nehodné pozornosti. Náš mozek tedy různorodými procesy vyabstrahoval určité shodné prvky – společné vlastnosti vnímaných objektů a ty klasifikuje jako obecnou vlastnost (oblost, barevnost apod. a tu nadále využívá jako schéma). A na jejich základě skládáme svůj vnitřní obraz a následně rozpoznáváme, co je vyobrazeno. Paradoxně tedy na základě obecného vyvozujeme právě konkrétní.*

Abstraktní umění v jistém smyslu popírá svou zobrazovací funkci a divák v něm postrádá to, čeho si na obrazech cení nejvíce – analogii se skutečností.“²⁰

Dále můžeme obrazy řadit podle účelu a funkce, a to na obrazy informační grafiky, obrazy vědecké a obrazy mediální. Obrazy informační grafiky jsou tvořené za účelem jednoznačně, jednoduše a účinně informovat všechny osoby na světě, bez ohledu na to, jakým jazykem mluví a z jakých kultur pochází. Zásadními osobnostmi informační grafiky se stali Otto Neurath a jeho spolupracovníkem Gerd Arntz (*Isotype*). Obrazy informační grafiky mají především usnadňovat orientaci ve světě. Obrazy vědecké zobrazují fakta o světě, člověk je nevyrábí, ale zachycuje, snímá. S těmito obrazy není povoleno manipulovat, protože by ztratily zobrazující schopnost pravdy. V ostatních případech se člověk setkává s obrazy mediálními.²¹

Dále obrazy řadíme z hlediska vzkazu, který přinášejí, a to na obrazy informativní, explicitní, direktivní, expresivní. Informativní obrazy dokumentují určité události, prioritou je objektivita informace. Explicitní vysvětlují, jak co udělat. Tvůrce do obrazů zasahuje, ale zásah je evidentní, viditelný. Direktivní obrazy ovlivňují diváka. Prikazují, zakazují a ukazují určitý směr. Expresivní obrazy ukazují emoce tvůrce. Mohou být asociativní, poetické, experimentální, nezobrazující.²²

2.4 Jazyk obrazů

Vzhledem k tomu, že v této práci zdůrazňujeme důležitost vizuální komunikace, je záhodno zde přiblížit konkrétní komponenty vizuálního jazyka, který má společné určité prvky s jazykem verbálním. I přesto, že některé obrazy mají schopnost vyprávět příběhy podobně jako literatura, umělec nemá povinnost vizualizovat svoje myšlenky narativním způsobem.

Co se analýzy jednotlivých prvků týká, můžeme sdílet myšlenku, že „...*předměty v umění jsou podstatná jména - reprezentují předměty. Potřebují však slovesa, přídavná jména, aby sdělovala nějakou informaci o aktivitě, náladě a významu. Pro vizuální umělce jsou slovesa efekty vytvořené kombinacemi elementů a principů komponován.*“²³

Stejně tak jako u verbálního jazyka i u vizuálního jazyka se setkáváme s přístupy, jak se vypořádat se složitými abstraktními myšlenkami, které by mohly být pro diváka těžko pochopitelné. Zobrazení formou *metonymie* (přenosu označení na jiný objekt na základě vnitřní podobnosti), *synekdochy* (název celku použit pro označení části nebo naopak), *metafory* (přenášení významu na základě vnější, strukturální podobnosti), umocňují účinek obrazu, který pomocí srovnávání a vytváření asociací mozek přijímá jako zábavnou výzvu. Mentální aktivita navíc zaručuje, že si divák zobrazení déle zapamatuje. Tato kapitola je rozdělena na jednotlivé vizuální prvky a principy designu.²⁴

2.4.1 Jednotlivé znakové prostředky

„Od pravěku byla prvním vyjadřovacím prostředkem k zachycení reality linie. Postupem času začal člověk pociťovat potřebu věrohodně znázornit i objem, od 15. století schopnost přibližuje i materiál zobrazeného objektu. Dalším krokem byla snaha o zaznamenání světla, vrcholu této aktivity bylo dosaženo až v impresionismu. V moderním umění považuje Huyghe za cíl malířů snahu o dokonalé ovládnutí výrazových prostředků, probíhá zde proměna z hlediska vztahu formy a obsahu. Forma najednou podmiňuje obsah pomocí rozmístění barev a linie.“²⁵

Co to jsou vlastně obrazové znakové prostředky? Je možné se je prakticky naučit? Základní komponenty uměleckého díla jsou předmět, forma, obsah. Někdy jsou tyto komponenty těžké určit, rozlišit a popsat. U nezobrazujících uměleckých děl může být myšlenka sdělena přes formu a divák ji dokáže přečíst, pokud je seznámen s jazykem formy.²⁶

Předtím, než začneme tvořit pomocí vizuálně obrazných zobrazení je potřeba se zamyslet nad základními otázkami. Čeho má být dosaženo? Pro jaký účel toto zobrazení vzniká? Má funkci ilustrativní, abstraktní, realistickou, ...? Existují nějaké vizuální stylistické požadavky na zobrazení? Jaké jsou fyzické limity zobrazení? Určuje limit barva, velikost, médium?²⁷

K tomu, aby dílo nepůsobila jednotvárně, upoutalo pozornost diváka a vyvolalo určité napětí, používají umělci výrazových prostředků kontrastu: určitých druhů linií, tvarů, velikostí, světlých a tmavých ploch, různých druhů kreslířských nástrojů a materiálů.²⁸

Linie, tvar, textura barva a tón slouží jako základní nástroje k vytváření obrazu, jsou navzájem propojené, zdůrazňují svůj účinek a význam. Různými způsoby zaměstnávají divákovu pozornost. Bez celkového souhrnu těchto kompozičních prvků by jednotlivosti postrádaly význam²⁹

Linie zobrazují vizuální trasu (vertikální, horizontální, diagonální směr), která oku umožňuje pohybovat se po obrazu a postupně číst jeho významy. Horizontální linie naznačuje klid a odpočinek, vertikální linie naopak aktivitu, diagonála pohyb. Nejen směr, ale také kvalita stopy linie v sobě obsahuje sdělení (elegantní, jemná, něžná, tvrdá, hrubá, brutální). Použité nástroje a výtvarné techniky ovlivňují a specifikují tuto kvalitu stopy. Linie sděluje náladu a pocit, dokáže podnítit fantazii, je to nástroj k expresivnímu vyjádření. „...*I přesto, že při zobrazování abstraktních prvků nepředkládá žádné konkrétní předměty, vnímáme emoční náboj a ten nás posouvá blíže k interpretaci. V obrazově vizuálním zobrazení se vyskytuje několik druhů linií.*“³⁰ Linie skutečná je produktem několika bodů umístěných v řadě vedle sebe. Naznačená linie je vytvořená několika body blízko u sebe takovým způsobem, že si divák tuto linii dotvoří sám na základě pocitu vztahu mezi jednotlivými prvky (fronta). Psychologická linie není explicitně vidět, ale diváci ji vnímají implicitně. Je to duševní spojení mezi dvěma prvky - ukazování prstem, pohyb očí subjektů v obraz.³¹

Dalším znakovým prostředkem je *tvar* ve dvojdimenzionální sféře a objem v trojrozměrném prostoru. Kompozice je postavená na umístění všech tvarů na formátu. Tvary modifikujeme tak, abychom nejenom přilákali divákovu pozornost, ale hlavně aby sdělení bylo lépe zprostředkováno. Tvary mohou být nadsazené (např. v reklamě), zkreslené, stylizované nebo simplifikované (v abstraktních dílech dochází ke zjednodušení tvarů na jejich základní charakter, detaily jsou ignorovány a redukovány).

Textura, fungující jako další znakový prostředek, dovoluje divákovi zprostředkovaně prožít povrch věcí. Můžeme zde mluvit o texturách taktilních a vizuálních. „...*Taktilní*

textura zachycuje reálnou strukturu předmětů (na fotce), vizuální používá nanášení barev a uměle navozuje pocit povrchu (například v renesančních zátiších při snaze zachytit různé typy látek a materiálů, nebo v hyperrealistické malbách při zobrazování pokožky).“³²

Barva je dalším prostředkem, který připoutá divákovu pozornost, ale také podpoří význam sdělení. „*Biologové se domnívají, že zelená barva byla z živých barev první, jež se ve vývoji našeho zraku počala postupně projevovat. Jako vývojově starší barevný pocit, více zažitý, působí proto na nás zeleň klidněji. Že jsou barvy zelené vývojově starším barevným pocitem, napovídá i skutečnost, že v nich je zrak schopen rozpoznat nejvíce nejmenších rozdílů či prahů. Červenou barvu vnímáme jiným způsobem - příroda používá červenou barvu k mocnému upozornění, např. výraznou červeností ohlašuje zralost mnohých plodů.*“³³ Vnímání a chápání významu barev se výrazně odlišuje individuálně, přičemž význam, který určité barvě lidé připisují, je spojen s jejich životní zkušeností. Barva v lidech vyjadřuje vžitá a dohodnutá sdělení, pocity a představy. Barva se také váže ke zvyklostem dané země, dané kultuře. Žádná barva nepůsobí sama o sobě, ale vždy ve vztahu k barvám okolním.³⁴ K barvě náleží tvar a umístění na formátu obrazu, což definuje konečný význam sdělení. „*Na základě určitého „typického“ umístění dochází k zpředmětnění barevné skvrny (např. modrá na horní části obrazu evokuje nebe, na rozdíl od modré na spodní části, jež evokuje vodu). Některé tvary hodnotu dané barvy zvýrazní, jiné ji naopak potlačí. Barvy ostré se však vždy uplatní lépe ve tvarech ostrých (například žlutý trojúhelník). Barvy inklinující k hloubce se zase prosadí lépe ve spojení s tvary zaoblenými.*“³⁵ Barvami lze také vyjádřit pohyb, prostor, vzdálenost. Studené barvy se od nás vzdalují, zavádějí nás daleko do prostoru. Dojmem hloubky působí barvy tmavé. Barvy teplé se přibližují k nám, vystupují z obrazu ven.³⁶ Jedna určitá barva se nesterpně výrazově projevuje ve svých odstínových proměnách. Zesvětlené stupně barvy působí radostněji, jsou v dojmu lehčí a jemnější, kdežto stupně ztemněné se jeví těžší a vážnější.³⁷

„...V rámci popisování různých barevných kvalit a jejich vzájemných vztahů je potřeba zmínit silný účinek působení barev komplementárních. Dvojice barev doplňkových působí tvrdou výrazností, a to i když se neliší ve světlosti. Tyto kombinace barev bývají použity v reklamě - jsou vhodné pro krátkodobé pohledy, rychlejší

*střídání zobrazení.*³⁸ Sdružíme-li do těsného sousedství světlou zeleň se zelení tmavší, světlá zeleň poněkud kontrastem zesvětlí, tmavá zeleň ztmavní. Toto je příklad zákona světlostního kontrastu – „...jeho účinnost roste se zvětšováním světlostního rozdílu ovlivňovaných odstínů.“³⁹

*„Obraz toho, na co upíráme pohled, se promítá na plochu oční sítnice a je dvojrozměrný. Obraz ze sítnice si před sebe zpět promítáme do míst, odkud světelné podněty přicházejí. Z obrysů souboru různě barevných ploch jsou odvozeny jejich tvary, ze souvislosti a vzájemného porovnávání těchto tvarů jejich velikosti, poloha a vzdálenost. Zvláštní význam pro posouzení vzdálenosti mají poměry barevné, poměry ostrosti vidění a výraznosti tvarů, jmenovitě pak změny barev vyvolané jejich zornou oddáleností, jevy, jež zahrnujeme pod název barevná čili vzdušná perspektivita.“*⁴⁰

K vytváření iluze prostoru máme k dispozici různé prostředky. Jeden z hlavních nástrojů je *perspektiva*. Rozlišujeme mnoho druhů (vzdušná perspektiva, lineární, izometrická, jednobodová, dvoubodová, mnohobodová) a každý z těchto druhů slouží jiným účelům. Další technikou jak v dvojrozměrném formátu vytvořit iluzi trojrozměrnosti je znalost *kompozice* (plány: popředí, střední plán, pozadí, pravidlo třetin, zlatý řez). Zmenšování, zvětšování, překrývání objektů a vertikální umístění předmětů na ploše směrem nahoru nebo dolů tyto všechny několik set let staré techniky naznačují hloubku na plochém formátu. Světlo a stín- umožňují vnímat tvar a objem předmětu, případně i jeho povrch - strukturu.⁴¹

Mluvíme-li o schopnosti diváka vnímat pohyb v obrazech, je toto dekódování založeno na základě jeho vlastních zkušenosti z pozorování skutečnosti. Pokud jsou na obraze postavy zachycené v nestálých pozicích těla (chůze, plavání, běh, skok), divák si automaticky odvodí, že se jedná o zachycení pohybu. V minulosti se iluze pohybu postav vytvářela tak, že se jedna figura několikrát opakovala, nebo byla zachycena mnohonásobně za sebou. Předmět může být zachycen rozmazaně nebo podpořen výrazovými prvky linie a barvy.⁴²

2.4.2 Principy vnímání a komponování

Člověk má tendenci ke *spojování* rozpojeného a v náhodně umístěných bodech má snahu vidět význam. Pro Gestalt teorii je vnímání procesem uspořádávání poznatků do kategorií a také je souborem vrozených zákonů. Tím primárním je *zákon figury a pozadí*. Jedná se o základní percepční aktivitu, „...*kdy selektujeme informačně nosné a subjektivně významné (figura) z pro nás méně zajímavého okolí (pozadí) a to z jednoduchého důvodu úspory energie....*“ Z praktického hlediska nelze vnímat oboje jako objekt. Dále naše vnímání operuje *principem úspornosti* nebo také *minima a principem obvyklosti*. Tyto principy spolu úzce souvisí, protože „...*v rámci principu úspornosti/obvyklosti si budeme ze dvou možných informačních uspořádání (interpretace) vybírat figury jednodušší, takový popis vyžaduje méně informací (tedy i námahy)...*“ Podobně funguje *princip obvyklosti* – „...*volíme takovou interpretaci, aby byla v co největším souladu s našimi předchozími zkušenostmi, či podle toho, že v nich rozpoznáváme nám blízké charakteristiky* Dále se naše vizuální vnímání řídí *principem symetrie*, který zajišťuje, že se nám vnímané objekty jeví jako rovnovážně rozložené.“⁴³

Náboženské motivy často používají rovnováhu k tomu, aby zdůraznily stabilitu. Na druhé straně symetrie se může jevit podezřele a uměle. Využívat asymetrickou rovnováhu je mnohem komplikovanější, ale vytváří pocit přirozenosti.⁴⁴

Máme tendenci objekty vnímat tak, jako by tvořily souměrné celky. Inklinujeme k tomu vyhodnocovat předměty, které jsou blízko u sebe, protože tvoří skupinu. *Zákon seskupování* znamená jednoduše to, že zrakový systém sdružuje podobné prvky nebo rysy jednoho obrazu do skupin.⁴⁵

Jednotlivé prvky spolu mohou být propojeny tvarem, lineárními prvky (např. diagonální stíny), podobným odstínem barvy. Další možné propojení je variací stejného tématu různým způsobem (opakování jedné osoby, jednoho symbolu). „*Zákon seskupování je dán evolučně proto, abychom byli schopni prohlédnout maskování, a tak odhalit potencionální nebezpečí.*“⁴⁶

Zajímavý paradox se děje při procesu přijímání informací. Náš mozek kvůli úspoře energie tíhne v případě vyhodnocování vizuálních informací k jednoduchosti, ale v následném kognitivním procesu, kde se zapojují vyšší mentální funkce, je vůči jednoduchosti nedůvěřivý. Reagujeme na vizuální informace okamžitě, většina informací směřuje do krátkodobé paměti, odkud se rychle vytrácí. Pokud je tedy pozornost diváka přilákána jen například za účelem marketingového tahu a vizuální zobrazení neposkytuje žádnou informaci navíc, divák rychle vyhodnotí, že byl zmanipulován a tak informaci rychle zapomíná.⁴⁷

„Gestalt teorie vychází z myšlenky, že celek je něčím více než pouhým součtem jednotlivostí. Celkový tvar je komplexní kvalita. Naše mysl vnímá svět v celkových tvarech (ne v jednotlivostech), které pak interpretuje. Zákon kontrastu zastává evoluční funkci, a to rozpoznání a zaměření hranic objektů. Tohoto principu umění využívá zejména při narušování divákovy očekávání a předpokladů. Kromě barevných kontrastů naše mysl rozeznává kontrasty věcné, obsahové, emotivní nebo významové. Co se týká aplikace těchto zákonů do umělecké sféry, vysoký kontrast činí snímky dramatičtější, kdežto důsledkem malého kontrastu se nám snímky zdají být poetičtější. Zákon izolace zase zdůrazňuje určitý prvek v obraze jako nositele informace.“⁴⁸

Princip rytmu sjednocuje chápání celku na základě opakování stejných nebo podobných prvků, barev, tvarů v určitých intervalech. *Princip proporce* funguje pouze tehdy, pokud máme možnost srovnávat viděné s naší předešlou zkušeností. *„Termíny odkazující k velikosti jsou relativní, pokud nemáme všeobecnou představu o všeobecných proporcích. Když se část celku zobrazí v jiném než tradičním měřítku, je tento princip použit k dosažení překvapení a zesílení pozornosti diváka, slouží jako prostředek zdůraznění.“⁴⁹* *„Stejně tak jako kompozice textu není jen náhodná sbírka slov, stejně tak vizuální kompozice není nedbalé rozházení náhodných předmětů na formátu. Tento pocit organizace je docílen na základě vhodně zvolené kombinace prvků. Dílo by mělo obsahovat klíče, na základě kterých je možné ho interpretovat.“⁵⁰*

3 Kurikulum

„Národní program vzdělávání v České republice, tzv. Bílá kniha, a zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) zavádějí v roce 2004 do vzdělávací soustavy nový systém vzdělávacích programů. Kurikulární dokumenty jsou tvořeny na dvou úrovních: státní – v podobě Národního programu pro rozvoj vzdělávání a Rámcových vzdělávacích programů (RVP) a školní – v podobě školních vzdělávacích programů (ŠVP), podle kterých se uskutečňuje vzdělávání v konkrétní škole. Nový systém tvorby vzdělávacích programů je pouze jedním z článků kurikulární reformy. Dalším je změna vlastního procesu výuky, její modernizace s cílem zlepšit kvalitu vzdělávání a připravenost žáků na život v 21. století.“⁵¹

V této kapitole se zaměříme na zásadní detaily kurikulárních dokumentů, které přímo souvisí s tématem diplomové práce. Nejprve se podíváme na rámcový vzdělávací program, jakým způsobem vymezuje a jak informuje o zaměření vizuální komunikace v patřičných oborech, dále uvedeme úryvek národního programu pro terciální vzdělávání, který je pro tuto práci zásadní. V jednotlivých předmětech Výtvarná výchova a Anglický jazyk uvádíme konkrétní školní vzdělávací programy, komentujeme požadované výsledky vzdělávání v kapitole Učivo a propojujeme tyto informace s koncepcí výukového materiálu, který byl na základě těchto ustanovení vytvořen.

3.1 Kurikulární dokumenty

3.1.1 RVP Umění a uměleckořemeslná výroba

„*Rámcový vzdělávací program definuje ve školství v České republice nejvyšší úroveň vzdělávání spolu s projektem Národní program pro rozvoj vzdělávání (tzv. Bílá kniha). V roce 2004 MŠMT schválilo nové principy v politice pro vzdělávání žáků od 3 do 19 let. Pro každý obor vzdělání vznikl samostatný RVP a zároveň proběhla redukce počtu oborů na cca 275 širěji koncipovaných oborů*“.⁵²

Rámcový vzdělávací program kromě informací o charakteristice programu, cílů vzdělávání, kompetencí a uplatnění absolventa obsahuje také zásady pro vypracování školních vzdělávacích programů. Tyto dokumenty byly zásadní pro tvorbu výukového materiálu v hodinách Anglického jazyka. Vybrané informace ilustrují klíčové výsledky vzdělávání pro oba obory (Grafický design, Produktový design). Výsledky aplikace vybraných studentských kompetencí ve výuce budou popsány v následujících kapitolách.

Na základě zájmu o obor *Vizuální komunikace* bude autorka DP vycházet ze vzdělávacího programu *Umění a užité umění*, a to konkrétně z oblastí: *82-41-M/04 Průmyslový design* a *82-41-M/05 Grafický design*.⁵³ Obsahy obou zaměření budou porovnány a informace těchto konkrétních rámcově vzdělávacích programů poslouží jako východisko pro vytvoření koncepce výukových materiálů.

Oba programy se shodují ve vymezení předmětů *Cizího jazyka*, *Estetického vzdělávání* a *Umělecko-historické a výtvarné přípravy*. V kapitole zabývající se cizím jazykem je požadavek na zvládnutí prvního cizího jazyka na minimální úrovni B1 podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. „*Školy mohou první cizí jazyk vyučovat i na vyšší úrovni. Záleží jednak na vstupních předpokladech žáků, jednak na personálních a materiálních podmínkách škol. Školy do svých ŠVP mohou uvést buď minimální, nebo vyšší výstupní úroveň cizího jazyka, která lépe odpovídá jejich realitě.*“⁵⁴ Tím si určí cíl, ke kterému chtějí směřovat. Neustále diskutovaná úroveň jazyka na konci střední školy a při ukončení vyšší odborné školy je zásadní pro zajištění kvalitního rozvoje řečových dovedností. Bohužel na základě praxe se

ukazuje, že toto doporučení je vágní a ve školském systému dochází velice rychle a fatálně k markantním rozdílům ve schopnostech jednotlivých žáků. Rozdělení na způsobilé a nezpůsobilé v oblasti cizího jazyka bohužel nakonec doprovází tyto osoby po celý život.

Při analýze rámcových vzdělávacích programů se zjišťovalo, jakým způsobem je vizuální komunikace charakterizována. S tématem vizuální komunikace se studenti seznamují především prostřednictvím předmětů *Umělecko-historická a výtvarná příprava, Estetické vzdělávání a Technologická a technická příprava*, jejichž klíčová témata zde budou zmíněna.

Obecným cílem předmětu *Estetické vzdělávání* podle RVP je utvářet kladný vztah k *“materiálním a duchovním hodnotám, snažit se přispívat k jejich tvorbě i ochraně“*. Vytvořený systém kulturních hodnot pomáhá formovat postoje žáka a je obranou proti snadné manipulaci a intoleranci. V části *Učivo* se zmiňují různé výsledky vzdělávání, v našem případě je důležité, aby „...žák dokázal zařadit typická díla do jednotlivých uměleckých směrů a příslušných historických období; zhodnotil význam daného autora i díla pro dobu, v níž tvořil, pro daný umělecký směr; vyjádřil vlastní prožitky z recepce daných uměleckých děl; samostatně vyhledával informace v této oblasti. V oblasti Kultura by žák měl znát estetické a funkční normy při tvorbě a výrobě předmětů používaných v běžném životě, rozuměl funkci reklamy a propagačních prostředků a jejich vliv na životní styl.“⁵⁵

Pro předmět *Umělecko-historická a výtvarná příprava* jsou stanoveny tyto výsledky - *“žák využívá výrazové možnosti jednotlivých výtvarných prvků v jejich různých kombinacích a vzájemných souvislostech“*, při výstavbě kompozice *“tvoří tvarové, strukturní, barevné variace, ovládá postupy stylizace a abstrakce a možnosti posunu reálných tvarů; používá specifický výtvarný jazyk“* Opět se setkáváme s přístupem, který srovnává vizuální jazyk s jazykem verbálním, a to konkrétně v sekci *“Morfologie a syntax výtvarné tvorby - výrazové možnosti a kompoziční vztahy základních vyjadřovacích prostředků“*, kde se „...žák setkává s věcnými studii rostlinných, živočišných aj. motivů. Žák má být schopný vystihnout charakteristiku tvaru, struktury, popsat vývoj písma, správně používat základní názvosloví a provést rozbor uměleckého díla z hlediska jeho historického zařazení, vztahu formy, obsahu a

*kompoziční výstavby. Žák charakterizuje teoreticky i prakticky význam obsahu a formy děl volného a užitého umění a posuzuje jednotu výrazu....*⁵⁶

V předmětu *Technologická a technická příprava oboru* se obsahy na základě oboru liší. V oboru *Grafický design* mají žáci „...získat základní vědomosti a intelektové a praktické dovednosti z oblasti uměleckých a průmyslových tiskových technik na rozdíl od oboru *Produktový design*, kde si žáci osvojí základní vědomosti, intelektové a praktické dovednosti z oblasti materiálů, technologických postupů a technik, strojů a zařízení, dále z obecných základů technického zobrazování a z oblasti konstrukce a technického znázorňování navrhovaných výrobků a jejich částí...“.⁵⁷

Pro obor *Grafický design* jsou požadavky následující: „... popíše základní rysy vývoje a současného stavu propagace a reklamy, rozlišuje podle charakteristických znaků základní druhy typografického písma, je počítačově gramotný, dokáže se orientovat v počítačové grafice a dokáže ovládat programové vybavení.“⁵⁸

V oboru *Produktový design* se výstupy tohoto předmětu realizují především ve schopnosti žáka „...vyjmenovat základní druhy kovových materiálů, popsat jejich označování, vlastnosti, zpracování a užití. Dále pak popsat druhy, vlastnosti, zpracování a použití dřeva, také výrobu, druhy, vlastnosti a použití papíru; skla; plastů; sádry; atd. Žák rozhoduje o volbě materiálů podle účelu použití, posoudí vhodnost jejich kombinace; popíše základní technologické postupy tvarování výrobků z různých materiálů; popíše základní funkce používaných strojů, nářadí a pomůcky zařízení, nástrojů, nářadí a pomůcek a používá odbornou terminologii...“. Tato témata z předmětu *Technologická a technická příprava oboru* byla částečně implementována a transformována do koncepce výukového materiálu v anglickém jazyce.⁵⁹

Všechny tyto kompetence počítají s vizuální komunikací, i když v RVP toto přesné označení nenajdeme. Zaměření *Vizuální komunikace* se na vysokých školách převážně zaměřuje na témata: *písmo, typografie, grafické informační systémy, piktogramy, ideogramy, média, rastry, značky, logotyp, kodifikace, základy polygrafie, ornament* atd., je evidentní, že vychází převážně ze základů oboru *Grafický design*.

Vizuální komunikace jako předmět (MUNI) nebo jako obor (UMPRUM) volně navazuje na středoškolské vzdělání. Obsah v podobě terciálního vzdělávání je častým diskutovaným tématem, všeobecně vychází z předpokladu znalosti jednotlivých vizuálních prvků a schopnosti s těmito prvky vhodně nakládat.

3.1.2 Bílá kniha

„Národní program vzdělávání ČR (Bílá kniha) formuje vládní strategii v oblasti vzdělávání v podobě myšlenkových východisek, obecných záměrů a rozvojových programů směrodatných pro vývoj vzdělávací soustavy. Strategie odráží celospolečenské zájmy a dává konkrétní podněty k práci škol.“⁶⁰ Tento dokument je v diplomové práci citován vzhledem k aktuálnosti jeho obsahu a relevanci na základě zkušeností z praxe. Řeší stejná témata, kterými se zabývají i vyučující. Vzhledem k tomu, že praxe byla konána na vyšší odborné škole, jsou vybrány pasáže z terciálního vzdělávání.

Terciální vzdělávání má určité obecné rysy, i přesto, že se jeví jako velice rozmanitý sektor. To, co tento sektor spojuje je věk studentů a od toho se odvíjející přístup ke vzdělávání, na základě jejich odpovědnosti, samostatnosti a rozhodování. Věk je důležitým faktorem, který ovlivňuje také vztah učitele ke studentům. Zde vzniká prostor pro jiné formy vzdělávání.⁶¹

„Zájemci o studium přicházejí z daleko pestřejšího spektra sociálního zázemí, které je velice různě motivuje ke studiu a poskytuje jim různé ekonomické možnosti, včetně možné doby studia. Vyhovět požadavkům a schopnostem budoucích studentů, potřebám společnosti a zároveň nesnížit kvalitu vzdělávání je možné především rozšířenou diverzifikací studijní nabídky v terciálním sektoru vzdělávání.“⁶²

Na rozdíl od vysokých škol, které působí v českém prostředí s tradicí a vysokým statusem desetiletí i staletí, jsou vyšší odborné školy v českém vzdělávacím systému relativně nové, a je proto zcela přirozené, že na tomto poli je potřeba řešit v podstatě mnohem více specifických problémů, než je tomu u vysokých škol.

„Analýzy zabývající se vzděláváním dospělých dokazují, že v celé oblasti vzdělávání dospělých existují problémy: nejasné kompetence neúčinná motivace (neúčinná stimulace dospělých), nedostatek systémového rozvoje vzdělávání dospělých, ...“⁶³

Proto se v Bílé knize navrhuje vytváření různých finančních a nefinančních pobídek, resp. „systémových mechanismů“, které by rozvoj vzdělávání dospělých podporovaly.

3.2 Výtvarná výchova

3.2.1 ŠVP pro gymnaziální vzdělávání: Výtvarná výchova

Předmět Výtvarná výchova má velký význam pro formování estetického a pocitového vnímání žáků v kontextu s ostatními, převážně naukově orientovanými předměty. V průběhu výuky se žáci seznámí se základními výtvarnými technikami a přehledem nejvýznamnějších výtvarných směrů, autorů a děl. ⁽⁶⁴⁾

Co se týká výtvarného učiva, je postaveno na klíčových termínech, které umožňují pochopit části i celek vizuálně obrazného zobrazení. Těmito termíny jsou *kompozice, kontrast, rytmus, plocha, perspektiva*, výtvarné prvky- bod, linie, stylizace, prostředky a postupy pro vyjádření vjemů, pocitů a nálad. Z klíčových kompetencí uvedeme kompetence komunikativní, které doplňují a propojují se s cíli předmětu Anglický jazyk. „*Mezi komunikativní kompetence patří schopnosti studenta prezentovat vhodným způsobem svou práci i sám sebe před neznámým publikem, zpracovávat data za použití ICT, účinně se zapojovat do diskuse, výstižně, kultivovaně a souvisle se vyjadřovat v ústním projevu...*“⁶⁵, a to znamená, že je citlivý k míře zkušeností a znalostí a k možným pocitům partnerů v komunikaci.

Student je schopný s porozuměním užívat “různé grafické a symbolické prostředky odborné komunikace“, využívat i “neverbální, symbolické a grafické vyjádření informací“ a tvořivě využívat různé typy komunikačních prostředků ke svému rozvoji a k aktivnímu zapojení se do společenského dění. Při úspěšné interakci s ostatními lidmi by student neměl zapomínat na schopnost naslouchat a porozumět promluvám druhých lidí.

„Pojetí výtvarné výchovy v RVP klade mimořádný důraz na to, aby žákova pozornost k procesu umělecké i neumělecké vizuálně obrazné tvorby nekončila se vznikem díla, ale pokračovala odhlalování, zakládání, udržování i renovování jeho hodnot v aktivní obrazové komunikaci. Rozšiřování zaměření vv s sebou přináší pojmy, které vyjadřují její nové rozpětí (vizuálně obrazné vyjádření, vizuálně obrazné prostředky)- tak aby výtvarná výchova mohla postihnout vše, co je vytvořeno za účelem vizuálně znakového působení nebo se takovým znakovým prostředkem stává (tv, pc, vr, vizuální reklamní prostředky).“⁶⁶

V předmětu Výtvarná výchova došlo i ke změnám, které vznikly na základě aktualizace studentských klíčových kompetencí.

„Vizuálně obrazným vyjádřením se může stát jakýkoliv plošně nebo prostorově rozvržený objekt, vytvořený s tímto účelem. Vizuálně obrazné vnímání v sobě obsahuje vědomé i mimovědomé zpracování podnětu do obrazných představ.

„Uplatnění sémantického přístupu k vizuálně obrazným vyjádřením je jednou z hlavních proměn pojetí vv v rvp. Vyžaduje jisté úsilí zbavit se často mimovědomé zavedené představy, že vizuálně obrazné vyjádření je nějakým způsobem přímo napojeno na realitu, kterou pak vyjadřuje. Tato představa souvisí s přežívajícím užíváním historicky podmíněného (v renesanci vytvořeného) modelu poznání reality, který označujeme jako reflexivní. Její překonání souvisí s jejím nahrazením s přístupem, který nazýváme semantizací vizuálně obrazného vyjádření.“⁶⁷

Studentovy výstupy by pro nás měly představovat inspirační východiska, která nám pomáhají formulovat cíle i výsledky naší pedagogické činnosti. Mezi zásadní výstupy patří schopnost “užívat vizuálně obrazná vyjádření k zaznamenání vizuálních zkušeností, zkušeností získaných ostatními smysly a k zaznamenání podnětů z představ a fantazie“, dále pak “vědomé uplatňování tvořivosti při vlastních aktivitách“. Student by měl být schopný nalézt vhodnou formu pro prezentaci vizuálně obrazných vyjádření pro vyjádření vlastních zkušeností, vjemů, představ a poznatků. Mezi studentské dovednosti řadíme dovednost “interpretovat umělecká vizuálně obrazná vyjádření současnosti i minulosti“, dovednost “ověřování komunikačních účinků vybraných, upravených či samostatně vytvořených vizuálně obrazných vyjádření,“ v sociálních vztazích také “dokáže porovnávat na konkrétních příkladech různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření a vysvětlovat své postoje k nim s vědomím osobní, společenské a kulturní podmíněnosti svých hodnotových soudů“. A v neposlední řadě do studentových znalostí spadá schopnost “pojmenovávat co nejširší škálu prvků vizuálně obrazných vyjádření a jejich vztahů“ a porovnávat různé znakové systémy, např. mluveného, psaného jazyka a hudby.

3.2.2 Gramotnost

Gramotnost představuje individuální schopnost číst a psát. Není to pouze schopnost rozpoznat jednotlivá písmena nebo dovednost napsat jednoduchá slova. Gramotnost zdůrazňuje především schopnost porozumět obsahu psaného a mluveného diskurzu. Není správné ji spojovat s úrovní dosaženého vzdělání obyvatel. Netýká se pouze schopnosti číst, psát a počítat, ale především schopnosti tyto znalosti kontextuálně využívat. Proto vznikl pojem *funkční gramotnost*, který v sobě obsahuje nejen porozumění sdělení, ale také vyžaduje schopnost nabyté znalosti používat. V současné době se čím dál tím častěji setkáváme s teorií multigramotnosti (každá oblast života vyžaduje specifické znalosti a kompetence). Z této teorie také vychází mediální a vizuální gramotnost.

Jak se tedy může divák stát vizuálně gramotným? Divák si gramotnost v průběhu života kultivuje, a ta se stává funkčnější. Na základě zkušenosti z galerií, výtvarně zaměřené výuky atd. se divákova zkušenost obohacuje. „*S každým vnímáním výtvarného díla se inovují naše percepční schopnosti a vlastní interpretace daného díla nastartuje naše kognitivní funkce a ty zároveň zpětně rehabilituje.*“⁶⁸

Podle Fulkové je „... vizuální gramotnost definována jako soubor mnoha dovedností, které spadají do oblastí, jako je percepční senzitivita (smyslová i emoční citlivost v podmínkách běžného života), schopnost kritického myšlení (schopnost kriticky posoudit a vyhodnotit předložené informace, rozpoznat intenci sdělení) estetická otevřenost (neulpívání na normách a vzorech, schopnost přijímat nová a překvapivá řešení), schopnost vizuální výmluvnosti (schopnost využít dosažitelné prostředky k formulaci vlastního vizuálně obrazného vyjádření)....“⁶⁹

Vizuálně gramotný člověk rozumí vizuálním sdělením, která jej obklopují, nejen ve smyslu pochopení jejich obsahu, je schopen rozpoznávat a vyhodnocovat také strategie, které ho ovládají a ovlivňují. Ví, jak obrazy vznikají, a rozpozná, na čem je založena jejich přesvědčivost. Uvažuje o tom, proč vizuální produkty vyvolávají emoce, proč pod jejich vlivem podléháme iluzím, čím ovlivňují naše názory a postoje. Je schopen kritického náhledu i na zdroje vlastních preferencí, které jej vedou k výběru produktů, s nimiž se ztotožní a jejichž vliv bude dále šířit.

Stejné poznávací procesy se uplatňují ať už u vnímání obrazů a videích v galeriích, tak i u mediálních sdělení v televizi, na internetu. Vzhledem k tomu, že se obsahy a cíle mediální a vizuální gramotnosti úzce prostupují, nebudeme je v této práci oddělovat.

*„Mediální výchova byla od roku 2000 zařazena jako průřezové téma do vznikajícího Rámcového vzdělávacího programu, který připravuje Výzkumný ústav pedagogický v Praze. Od školního roku 2006/2007 se realizuje na školách buď jako samostatný předmět, nebo v tématické integraci jako součást jiných předmětů, nejčastěji českého jazyka, občanské nauky a základu společenských věd.“*⁷⁰ Mediální výchova zkoumá různé principy nových médií, které ovlivňují porozumění digitálnímu obrazu a tím i ovlivňují životy všech konzumentů. Množství podnětů z nás nečiní osoby lépe orientované a informované, spíše naopak.⁷¹ Hlavním vzdělávacím cílem mediální výchovy je *mediální gramotnost*, která se definuje jako “schopnost rozlišovat, správně vyhodnotit sdělení z hlediska záměru jejich vzniku“: zda chce informovat, přesvědčit, manipulovat nebo pobavit, a z hlediska jejich vztahu k realitě: zda obsahuje věcnou správnost, logickou argumentační stavbu a hodnotovou platnost.⁷²

Učitel by měl žáky naučit hodnocení výstupu masmédií. *„Masmédia vytváří nový žánr, který se označuje jako „infotainment“ (information + entertainment: informace a zábava), popřípadě mediatainment. Tento žánr je založen na co nejzábavnějším zprostředkování informací na úkor jejich kvality. „Naše politika, náboženství, zpravodajství, sport, vzdělání i obchod se proměnily ve stejnorodý doplněk zábavy, aniž by proti tomu veřejnost protestovala nebo to vůbec zaregistrovala. V důsledku toho všeho se pozvolna ocitáme v nebezpečí, že se ubavíme k smrti.“ Program hlavně nesmí nudit, a proto jsou sdělení prokládána (i na úkor souvislosti) čímkoli, co je zábavné, popřípadě senzační nebo šokující a to vše doplněné rychlým střídáním témat. Média si libují v opakování, které vede k předvídatelnosti a vytváří stereotypy (víceméně ustálené vzorce myšlení, vnímání, komunikace). Ty „jsou v masové kultuře schematicky zjednodušeny, neustále s drobnými obměnami opakovány, případně také ironizovány.“*⁷³

3.3 Anglický jazyk

3.3.1 ŠVP pro střední uměleckoprůmyslovou školu: Anglický jazyk

V této části se čtenář seznámí se základním vymezením předmětu Anglický jazyk na umělecké odborné škole a na vyšší odborné umělecké škole. Zadání jsou podobná, jednak co se týká cílů řečových dovedností, tak i obsahu všeobecných a odborných témat. Hlavním odlišením je zakončení studia, v případě středoškolského vzdělávání maturitou, v případě vyššího odborného studia absolutoriem.

Střední odborná umělecká škola

Následující obsah předmětu se cituje z veřejného ŠVP.⁷⁴

„Cílem vzdělávání a komunikace v anglickém jazyce je dosažení takové úrovně komunikativních jazykových kompetencí, které odpovídají buď úrovni B1, nebo u pokročilejších žáků úrovni B2 podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. Výuka se dále zaměřuje na rozvoj komunikativních kompetencí, které se týkají situací každodenního života. Vedle těchto všeobecných kompetencí je cílem i osvojení si takových odborných témat, která odpovídají potřebám a specializací studovaného oboru. Předmět Anglický jazyk rozvíjí klíčové kompetence a řeší ve výuce průřezová témata.“

Charakteristika výuky: Řečové dovednosti se rozvíjejí na základě jazykových prostředků a funkcí a komunikačních situací. Hlavním obsahem výuky je tedy nacvičování jak ústního, tak písemného projevu. To se týká práce s texty v mluvené a písemné podobě. Neoddělitelnou součástí uvedených kategorií jsou jazykové reálie.

Cíle jazykové: *„...Student vyjmenuje, popíše, diskutuje o výhodách, nevýhodách, příčinách a důsledcích, umí se správně zeptat, má faktické znalosti, vysvětlí pojmy a důvody, orientuje se v literatuře, umí vyjádřit své pocity, umí napsat různé typy dopisů, aktivně používá fráze, orientuje se v poslechu.*

Témata odborného anglického jazyka jsou Malování, Kreslení, Umění a stavební slohy, V dílně a v ateliéru.

*Student popíše malířské styly a techniky, jednotlivé stavební slohy, vyjmenuje známé umělce a popíše jejich stěžejní díla, umí vyjádřit svůj názor, popíše umělecké dílo, jednotlivé obory ve škole, práci v dílně a v ateliéru, na čem právě pracuje, aktivně ovládá slovní zásobu k daným tématům.*⁷⁵

Vyšší odborná umělecká škola

Výukový model se skládá z opakování vědomostí z předešlého studia buď ze střední školy, nebo z gymnázia, na které by měl plynule navázat a dále vědomosti prohlubovat. Práce v hodině podporuje komunikační dovednosti studentů a praktikovala jejich základní kompetence.

„Modul Anglický jazyk je zaměřen na kulturní projevy anglicky mluvících zemí s těžištěm v umění a literatuře. Hlavním cílem předmětu je osvojení si odborné terminologie s cílem schopnosti orientovat se v odborných texech studovaného oboru a vytvářet odborně tematicky zaměřené prezentace. Obsah učiva upevňuje a prohlubuje dosavadní schopnosti studentů aktivně pracovat s jazykem v oblasti gramatické i lexikální, dále klade zvláštní důraz na rozvíjení slovní zásoby a práci s jednoduchými odbornými texty v oblasti dějin umění a literatury, fotografie a fotografických technologií, užité grafiky, knižní grafiky atd. Modul je ukončen absolventskou zkouškou z anglického jazyka.

Absolventská zkouška se skládá ze čtyř částí stejné důležitosti:

- 1. prezentace odborného tématu či vlastního portfolia v Powerpoint,*
- 2. čtení neznámého textu s porozuměním,*
- 3. ústní prezentace taženého všeobecného tématu,*
- 4. ústní prezentace taženého odborného tématu“*⁷⁶

3.3.2 Metodologie Anglického jazyka

Obsah předmětu Výtvarné výchovy (*vizuální komunikace*) byly integrovány do předmětu Anglický jazyk a následně vyučovány metodou soft CLIL, která přímo vychází z principu vyučování látky odborného předmětu v anglickém jazyce. Na základě efektivních výukových strategií metodou CLIL a odborné literatury, byl koncipován i výukový materiál a naplánovány jednotlivé hodiny. Tato kapitola poskytne podrobnější informace o metodě CLIL a o dalších technikách, které podporují kognitivní funkce studentů v průběhu výuky. Metoda CLIL spadá do rozsáhlého rámce současných trendů ve vyučování, které mají podpořit vyučování v širších souvislostech a přirozeně propojit obsahy z různých předmětů nejen na úrovni projektů a mezipředmětových vztahů v RVP, ale právě také na základě cizího jazyka. Rozvíjení klíčových kompetencí, podpora učebních strategií a mezipředmětových přesahů a vazeb patří do hlavních cílů moderního kurikula.

Metodologie CLIL je souborem aktivních komunikativních metod orientovaných na žáka, pro každou vyučovací jednotku formuluje obsahový a jazykový cíl, tuto dualitu je třeba zohledňovat ve všech fázích výuky, od plánování po hodnocení. Pedagogický konstruktivismus přináší do CLIL důraz na aktivní zapojení žáků, na postupné konstruování poznatků v mysli žáka místo předávání hotových a úplných informací.⁷⁷

Problémové vyučování vytváří přirozený prostor pro spolupráci a komunikaci, které jsou jedním z klíčových prvků CLIL. „*Multimodalita hovoří o různých učebních stylech žáků a o tom, že by učitel měl zařazovat i různé formy prezentace žákovských výstupů, aby oslovil různé žáky a také aby žákům dal efektivní nástroje, které jejich specifickému učebnímu stylu mohou pomoci se efektivně učit s využitím různých učebních strategií.*“⁷⁸

Bloomova taxonomie vzdělávacích cílů umožní učiteli snáze určit a korigovat kognitivní náročnost, může také sloužit jako souhrn pojmů, které žák musí znát, aby porozuměl různým pokynům na dané kognitivní úrovni. Bloomova taxonomie hierarchicky řadí vzdělávací cíle podle jejich kognitivní náročnosti. V CLIL navíc přidává učiteli další vodítko pro přípravu a vedení hodiny: každá z kategorií nepředstavuje jen kognitivní náročnost, ale také určitou lexikální či gramatickou

oblast, kterou žák musí zvládnout, aby dokázal naplnit cíle dané kategorie. Velmi užitečným vodítkem pro učitele CLIL jsou tak slovesa používaná pro charakterizování jednotlivých kategorií. Aby žák mohl prokázat zapamatování termínů či faktů, musí být schopen definovat, opakovat, přiřadit. ⁷⁹ (Viz Příloha 1)

a CLIL: úvod

Zkratka CLIL znamená obsahově a jazykově integrované vyučování, označuje ve svém nejširším smyslu výuku nejazykového předmětu s využitím cizího jazyka jako prostředku komunikace pro sdílení vzdělávacího obsahu. *„Obsah nejazykového předmětu je rozvíjen za pomoci cizího jazyka a zároveň cizí jazyk slouží při zprostředkování daného vzdělávacího obsahu. Tento typ integrované výuky si stanovuje dva základní cíle- obsahový a jazykový, doplňovaný třetím, jenž definuje, které dovednosti a strategie budou rozvíjeny a jakým způsobem. Pojem CLIL byl ustanoven v roce 1994 a poprvé byl použit roku 1996 v UNICOMu, finské univerzitě v Jyväskylä a v rámci Evropského programu pro vzdělávání v Holandsku.“* ⁸⁰

„CLIL má dvě formy. První je tzv. Hard CLIL, představuje výuku, v níž část nebo celé osnovy jednoho vzdělávacího oboru jsou vyučovány v jiném jazyce než mateřském. Tato forma je často podřízena vzdělávacímu obsahu - obsahovému cíli a je primárně realizována učiteli nejazykových předmětů. V tzv. Soft CLILu učitelé jazyků začleňují tematický obsah daného nejazykového předmětu s tím, že výběr obsahu je podřízen jazyku - jazykovému cíli.“ ⁽⁸¹⁾

V našem případě bychom tedy mluvili o použití Soft CLIL v hodinách anglického jazyka. Autorka DP se inspirovala touto teorií a použila rozmanité formy organizace práce aktivizující komunikativní metody spolu se strategiemi výuky nejazykového předmětu, při které docházelo k výuce cizího jazyka. Touto formou byly informace postupně objevovány a procvičovány v rámci aktivního přístupu studentů. Tyto informace byly dávány do souvislostí s již osvojenými poznatky studentů z jiných předmětů a díky interakci s ostatními studenty

Mezi jasné výhody při používání metody CLIL patří intenzivní rozvoj kognitivních dovedností a to tím způsobem, že se jazyk používá jako nástroj pro výuku obsahu a nutí tím studenty přemýšlet v cizím jazyce. Při výuce není nutné hovořit v anglickém jazyce plynule, učitel počítá s určitou úrovní studentů, obsah a formu transformuje do srozumitelných celků. Při výuce se procvičují receptivní i produktivní dovednosti.

Problémy mohou vznikat při organizaci výuky, v komunikaci s vedením školy, protože přípravy vyžadují spolupráci s ostatními členy pedagogického sboru, se studenty a eventuálně s jejich rodiči. Určitá nevýhoda je v časové náročnosti příprav na hodiny. Autorka DP musela obětovat mnoho času vyhledáváním, vytvářením a transformováním obsahu nejazykového předmětu do anglického jazyka tak, aby na sebe hodiny navazovaly. V tomto případě se ale nevýhody staly spíše výzvou a tato činnost byla oceněna vedením školy.

Mehisto, Marsch and Frigols rozdělili metodu CLIL do šest oblastí- *mnohočetná integrace, bezpečné a obohacující prostředí, autenticita, aktivní učení, podpora – scaffolding, a kooperace.*⁽⁸²⁾ Principem *autenticita* se míní práce s autentickým materiálem, ze kterého by se mělo čerpat při přípravách na hodinu. Učitel by měl vytvářet motivující přátelské prostředí, ve kterém se chyba nebere jako selhání, ale cesta k rozvoji. Na tento princip navazuje další, který se nazývá *Scaffolding*, a vychází z učitelovy pomoci studentům a z různých druhů podpory během hodiny. Ať už se jedná o zprostředkování významu obrazovými materiály nebo přeformulování zadání, pokud student učitelovy instrukce nechápe. Dalším principem je tzv. *aktivní učení*, kdy se učitel snaží vést studenty k zodpovědnosti za jejich výkony a různými strategiemi podporuje jejich aktivní činnosti v hodinách. Termín *mnohočetná integrace* v sobě skrývá využívání nových organizačních a metodických postupů ve výuce, které zahrnují mezipředmětové vztahy, projektové vyučování, atd.⁸³

„V neязыkovém předmětu pracuje učitel s několika jazykovými vrstvami:

1.vrstva - jazyk, který je specifický pro daný předmět / obsah (*content-obligatory language*) a bez jeho znalosti žáci nemohou splnit obsahové cíle. To jsou především odborné termíny vztahující se k tématu (např. *to crystallize, solution, hydrochloric acid...*).

2. vrstva - jazyk, který pomáhá vyjadřovat nejrůznější postupy v oblasti daného předmětu (*content-compatible language*), v případě nutnosti však může být vyjádřen i opisem nebo hovorovým jazykem (např. *to liberate, despotic*) a některými výrazy funkčního jazyka specifického pro daný obsah (např. *the same, different, thus, this means...*).

3. vrstva - jazyk vhodný pro studijní, akademické prostředí (*CALP – cognitive academic language proficiency*). V této oblasti se jedná spíše o využití jazykových dovedností (čtení, poslech, mluvení a psaní) pro studijní účely (např. detailní čtení, vyhledávání specifické informace v textu, grafické vyjádření textové informace, např. *historiographer*).

4. vrstva - jazyk vhodný pro běžnou komunikaci (*BICS – basic interpersonal communication skills*). Základní schopnost udržet sociální kontakt se svým okolím (např. „*May I borrow your pen?*“, „*Shall we work together?*“ atd.).“⁸⁴

Z výčtu je jasné, že CLIL neznamená pouze rozšíření slovní zásoby o odborné termíny neязыkového předmětu. Je to komplex několika jazykových rovin, se kterými musí učitel počítat, při přípravě výuky.

V průběhu hodin vyučující musela věnovat pozornost těm žákům, kteří neporozuměli významu cizího slova, nebo nechápali obsah odbornějšího tématu. Vyučující v některých situacích tedy přepínala jazykové kódy, používala tzv. *code-switching* k tomu, aby dosáhla přesnějšího pochopení látky. Mateřský jazyk v tomto případě sloužil jako podpora při zprostředkování pochopení obsahu. Termínem střídání (přepínání) jazykových kódů (*code switching*) se označují situace, kdy mluvčí střídá cizí a mateřský jazyk. Změna se může týkat celých vět nebo delších úseků, ale i části vět nebo jednotlivých výrazů. K tomu mohou mít mluvčí různé důvody. Na situace,

kdy žáci přepínají jazykové kódy, by se měl učitel zaměřit při monitorování a měly být také součástí závěrečné reflexe. Učitel tak získá možnost ujasnit si, v jakých situacích se žáci potřebují uchýlovat k mateřskému jazyku, a naplánovat, jak jim v daných situacích umožnit využívání cizího jazyka.

b CLIL: plánování hodin

Hlavním cílem výukového materiálu bylo seznámit studenty s novou slovní zásobou, naučit ji a procvičit ji. Výběr nové slovní zásoby záleží na několika faktorech, a to na jazykové úrovni a zaměření studentů. Autorka DP předem promyslela, do jaké míry mohou být recipientům slovíčka neznámá, jak je slovní zásoba obtížná (zda se spíše jedná o konkrétní nebo abstraktní významy), jakým způsobem budou představena. Vyhodnotila použitelnost slovní zásoby v praktickém životě, naplánovala, zda slovní zásoba bude vyučována induktivní nebo deduktivní metodou – totiž dalším důležitým aspektem, který podporuje zapamatování, je prezentování slovní zásoby v kontextu, ne odděleně.

Thornbury poznamenává, že překlad je nejčastějším způsobem, jak vysvětlit význam slov. Bohužel je tato metoda považována za málo efektivní, protože pokud nenecháme studenty přemýšlet a automaticky sdělíme význam neznámého, ihned sice pochopí, ale i velice rychle zapomenou. Jak tedy jinak můžeme demonstrovat význam kromě jasného překladu? Způsobů je mnoho. Jeden ze zábavných a lehce zapamatovatelných způsobů je použít opravdové předměty, obrazové ilustrace, užívat mimiku. Když zapojíme opakování výslovnosti se třídou, při které všichni nahlas napodobují rytmus, intonaci a přízvuk, můžeme docílit uvolněné atmosféry. Dalšími postupy jsou práce s mnemotechnickými pomůckami, používání kartiček s obrázky nebo vyhledávání v bilingvním slovníku. Vyučující by měl podpořit aktivitu studentů - nechat je vytvářet věty spojené s jejich osobní realitou, vyzvat je, aby ohodnotili nová slovíčka, zda se jim zdají užitečná, složitá, zbytečná nebo příliš jednoduchá. Další způsob, jak si aktivně opakovat slovní zásobu, je ponechat studenty učit se ve dvojicích, z nových slovíček mohou vytvářet příběh. Při hrách si studenti mohou zábavnou formou

procvičovat svoji paměť tím, že budou slovíčka třídit podle abecedy nebo podle slovních druhů. Dalšími hrami mohou být piškvorky, šibenice, země-město.⁸⁵

Každý učitel by měl napaměti, že slovní zásoba nemůže být naučena učitelem. Učitel může slovní zásobu prezentovat, vysvětlit a zahrnout ji do aktivit. Ale studenti se musí slovní zásobu aktivně a uvědoměle naučit sami. Učitel podpoří a motivuje studenty tak, aby věděli, jak se mají učit. Plánování a příprava na hodiny CLIL jsou velmi důležité, zvláště ve fázi zavádění CLIL metodiky do výuky.

„D. Coyle stanovuje čtyři oblasti, na které by se měl učitel soustředit při plánování výuky CLIL. Tyto oblasti se v angličtině nazývají 4C's, tj. čtyři C a reprezentují Content čili obsah, Communication čili komunikaci, Cognition čili poznávání a Culture čili kulturu. Tyto oblasti tvoří rámec, jenž určuje, jakým způsobem budou zprostředkovány znalosti, dovednosti a porozumění obsahu, jak bude využit jazyk, jaké kognitivní procesy budou probíhat a s jakými aspekty kulturního povědomí se žáci seznámí.“⁸⁶

c CLIL- průběh hodin

Při koncepci výukových materiálů vycházela autorka DP ze základních principů metodologie CLIL, která byla v české verzi popsána autorkami textu Šmídovou, Tejkalovou a Vojtkovou.⁸⁷

Hodina CLIL by měla být zahájena krátkou motivační (zahřívací) aktivitou, která žáky připraví na změnu vyučovacího jazyka. Vyučovací hodina by měla být zakončena reflexí, ve které se žáci vracejí k danému učivu (nejazykového předmětu), k jednotlivým aktivitám i jazykovým jevům, které byly v rámci hodiny použity. Reflexe pomáhá žákům lépe fixovat získané poznatky a dovednosti, učitel poskytuje důležitou zpětnou vazbu. V průběhu hodiny by učitel měl být spíše zprostředkovatelem než předavatelem informací. Během aktivit by měl učitel přesunout těžiště práce na žáky, monitorovat jejich práci, ověřovat porozumění, směřovat žáky a citlivě pracovat s chybou. Přepínání jazykového kódu – přechody mezi cizím a mateřským jazykem – je přirozená součást integrované výuky.

Na začátku hodiny dojde k vyhodnocení východisek: *Co už žáci umí? Co dokáží říct? Co se už naučili? S čím mají zkušenosti?* Pokračovat formulací obsahových a jazykových cílů a možnostmi jejich hodnocení: *Co chci, aby uměli? Jak ověřím, že to skutečně zvládli?* K dosažení cílů učitel volí vhodné strategie a materiály: *Co všechno mohu použít a jak? Jaké možnosti prezentace mám? Jaké typy výstupů chci po žácích? Jaké strategie pro výuku zvolím?*

Monitorování umožňuje se učiteli individuálně věnovat slabšímu žákovi / dvojici / skupince, nebo naopak nadaným žákům, kteří potřebují náročnější stimuly. Učitel by si měl poznamenávat chyby, které se objeví, a to jak obsahového, tak jazykového rázu. Jazykové chyby, které v danou chvíli nebrání porozumění, může učitel nechat bez opravy, aby nenarušil dynamiku hovoru. Ale ve zpětné je vhodné na ně upozornit. Tím, že učitel chyby shrne pro celou třídu, nepenalizuje konkrétního žáka za chybu, ale upozorňuje všechny na možná úskalí.

Reflexe a zpětná vazba jsou zásadní složkou výuky CLIL na několika úrovních. Je třeba nejen průběžně ověřovat, jak žáci látce skutečně porozuměli, ale také vést žáky k tomu, aby si uvědomili, jaké postupy je k poznání přivedly. Závěrečná reflektivní fáze hodiny umožňuje kromě reflexe nového obsahu také se explicitně vrátit k jazykovým strukturám, které se v hodině objevily, ke klíčovým slovům a nové slovní zásobě – žáci by měli reflektovat jejich četnost, užitečnost, složitost atd. Tím učitel přispěje také k lepšímu zapamatování pojmů v souvislosti s tématem a hodinu prezentuje jako celek zahájený seznámením s tématem a zakončený návratem k celkovému tématu. Žákovská reflexe a sebereflexe by samozřejmě měla zahrnovat nejen obsah výuky, metody, prostředky, činnosti, ale i vlastní proces učení (*umím, měl/a jsem potíže při..., líbilo se mi, zaujalo mě, chtěl/a bych se dozvědět...*).

d CLIL: Hospitace

Co se týká výuky CLIL na školách, observovala autorka DP hodiny výtvarné výchovy v anglickém jazyce na základní škole Josefa Gočára v Hradci Králové.

„Základní škola Josefa Gočára je již mnoho let velmi aktivní a úspěšná v přípravě a realizaci rozsáhlých projektů, Projekty se zaměřují zejména na zkvalitňování výuky ve smyslu zavádění nových metod, které kladou důraz na samostatnost žáků při řešení úkolů a v souvislosti s tím dochází i ke zlepšování vybavení zázemí školy. Se schválením MŠMT vyučujeme v anglickém jazyce jako jedna z mála základních škol v České republice v 1. a 2. ročníku dvě hodiny týdně matematiku, výtvarnou výchovu a pracovní vyučování. Ve 3. – 5. ročníku probíhá v anglickém jazyce výuka výtvarné výchovy a pracovního vyučování.“⁸⁸

Vzhledem k tomu, že se ale jednalo o první stupeň, anglický jazyk byl předáván v hodině výtvarné výchovy pouze ve formě instrukcí bez podpory komunikace studentů mezi sebou. Vyučující byla velice striktní a vyžadovala stoprocentní tichost při činnosti, což nevytvářelo přátelskou atmosféru a nestimulovalo žáky ke kreativitě. Nebyla ani zdokonalována produktivní stránka jazyka. Určitě byla ale podporovaná receptivní složka jazyka, děti díky gestům, obrazové příloze a velice základní slovní zásobě si dokázaly odvodit významy instrukcí, což autorka bere jako výhodu tohoto přístupu.

Díky své pracovní a studijní stáži na Univerzitě ve Findlay v USA měla autorka možnost observovat hodiny výtvarné výchovy na různých typech škol a účastnila se i edukačních přednášek v galerii. V tomto případě se nejednalo o hodiny vedené metodu CLIL, ale tato zkušenost byla velice zásadní při sumarizování výukových přístupů, metod a technik, které byly potom aplikovány do konečných výukových materiálů a přístupů v hodině.

B) Praktická část

V praktické části je vizuální gramotnost a vizuální komunikace integrovaná do jednotlivých témat oborů *Grafický a Produktový design* a učena v rámci předmětu Anglický jazyk metodou CLIL. Z didaktického hlediska se autorka diplomové práce zabývá otázkou, jestli speciálně navržený výukový materiál pomůže podpořit nejen motivaci a studijní výsledky studentů, ale zda také zlepší vizuální gramotnost a vizuální komunikaci každého studenta.

Původní koncept byl založen na myšlence vytvořit nové výukové pracovní listy, které by lépe posloužily k plnění cílů a obsahů tohoto předmětu, neboť didakticky vhodně zaměřeného materiálu je nedostatek. Autorka DP úzce spolupracovala s vyučující. Ta v hodinách pozorovala aktivitu studentů, vedla si pedagogický deník a zaznamenávala si přístup studentů k výuce a jejich výsledky studia. Autorka DP informace z výuky s kolegyní reflektovala, následně je zpracovala a vyhodnotila.

V průběhu praxe ovšem vznikaly další otázky k řešení, a tak se autorka DP rozhodla zaměřit i na další aspekty, jako například na komunikaci a spolupráci (studentů mezi sebou, studentů s vyučující, studentů ve skupinkách), motivaci k předmětu, na aktivitu a samostatnost studentů. Na základě těchto otázek byl vypracován polostrukturovaný dotazník, který byl analyzován a výsledky jsou zpracovány ve formě grafů a slovních interpretací.

4 Metodologie výzkumu

Kvalitativní i kvantitativní výzkum přispívají každý po svém k rozšiřování našich znalostí o člověku a sociálním světě. Podle tohoto názoru se nelze dívat na oba přístupy jako na kontradiktorní. Výsledky získané oběma strategiemi výzkumu se doplňují.⁸⁹

Participační pozorování je zvláště vhodné, jestliže jev není přístupný pohledu osob mimo skupinu. Pozorovatel nefunguje jako pasivní registrátor dat, který stojí mimo předmětovou oblast, nýbrž se sám účastní, je v osobním vztahu s pozorovaným, sbírá data, zatímco se účastní přirozeně se vyvíjejících životních situací. To vede k těsnějšímu přiblížení k předmětu a k možnosti odhalit vnitřní perspektivy účastníků.⁹⁰

V případové studii jde o zachycení složitosti případu, o popis vztahů v jejich celistvosti. Předpokládá se, že důkladným prozkoumáním jednoho případu lépe porozumíme jiným podobným.⁹¹

Autorka DP původně chtěla zkoumat pouze výsledky práce s výukovým materiálem. Ale na základě konzultací s vyučující anglického jazyka se ukázalo, že je potřeba zkoumat další faktory ovlivňující efektivitu výukových materiálů. Tyto faktory byly rozděleny při sestavování polostrukturovaného dotazníku do několika oblastí. Byly vytvořeny kategorie: *Motivace ke studiu*, *Anglický jazyk*, *Učební materiál*, *Příprava na hodiny*, *Absence*, *Komunikace*. Tyto budou popsány v kapitole Polostrukturovaný dotazník.

4.1 Kvalitativní výzkum

Autorka diplomové práce se rozhodla vytvořit výukový materiál, který by byl konzistentní a jasný od začátku semestru. Ze své předešlé praxe věděla, že struktura hodin, organizace obsahu a dlouhodobé plánování přispívá k lepší srozumitelnosti požadavků vyučujících. Je evidentní, že ti studenti, kteří nejsou na hodiny připraveni, hůře se orientují a vzdělávací proces probíhá v těchto případech komplikovaněji.

Při práci s učebnicí (*Art and Design*), která nejvíce odpovídala oborům na škole, nebyli studenti, vyučující anglického jazyka ani autorka DP spokojeni s formou a obsahem, který byl zastaralý a chaotický, nevyhovoval současným požadavkům. Autorka DP proto navrhla stručný, ale jasný plán hodin, jejich náplň ve formě výukového materiálu doporučila rozeslat každému studentovi elektronicky. Na začátku školního roku měli za úkol těchto několik stran (cca 15) vytisknout. Tento soubor měl studentům sloužit zároveň jako sešit, do kterého si budou zapisovat náplň hodiny, probíranou gramatiku a další informace spojené s tématem. Autorka DP z minulé praxe zkušenost s tím, že studenti si často v hodinách nezapisují a následně si nepamatují, co se v hodinách probíralo a tomu chtěla předejít. Zdůraznila, že si mohou tento materiál nechávat v knihovně školy, nebo si ho přinášet na hodiny z domova. Zajímalo ji, jestli tato forma zlepší zapamatování si informací a zda studenti budou s výukovým materiálem pracovat a používat ho.

Pokud se vytvoří speciální výukový materiál, který bude korespondovat s náplní hodiny a zároveň se zaměřením předmětu (metoda CLIL), bude výuka v hodinách efektivnější a studenti si budou z hodin odnášet více informací, bude navazování na předešlé hodiny smysluplnější a jednodušší?

Pro metodu získávání dat bylo vybráno zúčastněné pozorování. Zkoumaný vzorek obsahoval třicet studentů.

4.2 Kvantitativní výzkum

Během školního roku se začaly objevovat další otázky spojené s průběhem vyučování. Tentokrát se netýkaly obsahu, formy a metody vyučování předmětu, ale týkaly se především jednání a chování studentů samotných. Studenti jako jednotlivci byli inteligentní, citliví, empatičtí a kreativní osoby. Avšak jejich nedostatečná motivace k předmětu Anglický jazyk způsobovala, že většina z nich nepátrala po obsahu předešlých hodin, pokud chyběli. Z důvodu nedostatečné komunikace přicházeli na hodiny nepřipraveni, protože to nepovažovali za nutné. Proto se autorka DP rozhodla na konci semestru vytvořit dotazníky, které obsahovaly otázky týkající se jejich motivace, aktivní účasti na hodinách atd. Autorku DP zajímalo, jaký je vztah mezi motivací studenta a pochopení obsahu hodin a smysluplné práce s výukovými materiály, jaký je vztah mezi přípravou do hodin a výsledky.

Pro získávání dat byla zvolena forma polostrukturovaného dotazníku, ve kterém byly standardizované otázky a otevřené otázky. Autorka DP zpracovala faktory a proměnné, které ovlivňují motivaci studovat a schopnost rozumět požadavkům vyučující. V procesu sestavování dotazníku se autorka DP opírala o své zkušenosti a celkový přehled, který ji umožňoval formulovat faktory, které pravděpodobně ovlivňovaly vzorce chování. Formulář dotazníku byl navržen tak, aby odpovědi bylo možné snadno kvantifikovat a přenést do elektronické podoby. V průběhu analýzy dat byly vypočítány různé popisné statistické charakteristiky a byly sestaveny grafy, které vizuálně přiblížily kvantitativní informace.

5 Praxe

5.1 Profil školy

Řádná délka studia je 3 roky, forma realizace vzdělávacího programu na této vyšší odborné škole je denní - prezenční. Studium je ukončeno absolutoriem, studenti vycházejí jako Diplomovaní specialisté, DiS. Vyšší odborné vzdělávání je postaveno na sepětí studentů s praxí a konkrétními zaměstnavateli, na schopnosti orientovat se a fungovat uvnitř českého i evropského pole užitých umění. Tato škola studentům nabízí vhled do současné české i mezinárodní umělecké scény formou intenzivní osobní zkušenosti, tvorbou nových osobních i profesionálních kontaktů a vazeb, učí je nahlížet na oblast své praxe a řešení profesních i osobních úkolů jiným, a to inovativním a kreativním způsobem. Vedení školy podporuje snahy propojit výuku anglického jazyka s praktickým zaměřením školy a s vytvořením výukového materiálu tematicky zaměřeného na *vizuální komunikaci*. Škola disponuje učebnami specializovanými na uměleckou a produktovou tvorbu, počítačovou učebnou, knihovnou a dalšími učebnami, ve kterých se realizují přednášky a semináře.

5.2 Jednotlivé hodiny

Praktická část diplomové práce se zaměřuje na propojení anglického jazyka a umění. Autorka DP vytvořila *výukový materiál*⁹² na jeden semestr. Byl použit pro třídu mírně pokročilých a třídu pokročilých studentů anglického jazyka. Na základě propojení a zdůraznění vizuální gramotnosti v tomto předmětu se témata hodin rozdělila na tyto okruhy: *Fotografie, Film a videohry, Hudba, Vybrané kapitoly z dějin umění, Produktový design, Interiérový design, Vzdělávání a kariéra*. Tyto okruhy byly vybrány s ohledem na zaměření školy. Po odučení těchto hodin a prací s výukovými materiály měli studenti vyplnit dotazník týkající se jejich znalostí a zkušeností, které si odnášejí z výuky vedenou metodou CLIL.

Následující kapitola obsahuje plány a rozborů odučených hodin i s poznámkami vyučující (tyto poznámky budou psány kurzívou), která výukové materiály testovala. Každé téma autorka DP rozvrhla na časové úseky 90 – 180 minut, které byly odučeny v daných dvou skupinách. Některá témata pokračovala v další výukové jednotce (dalších 90 minut) vzhledem k délce prezentací jednotlivých studentů. Výuka byla vedena metodou CLIL, to znamená, že vyučující se soustředila nejen na gramatiku spojenou s jazykem, ale především na obsah, který byl specificky naplánovaný pro potřebu školy tak, aby propojoval mezioborové vztahy.

Hodiny anglického jazyka se konaly v místnosti s knihovnou, s počítačem, projektorem a magnetickou tabulí. Kapacita místnosti byla patnáct lidí. Studenti seděli u velkého stolu uprostřed místnosti tak, aby vyučující měla při monitorování aktivit volný přístup ke každému z nich. Místnost byla čistá, světlá a útulná.

Před samotnou výukou autorka DP připravila otevřené dotazníky. Studenti měli také možnost vyjádřit svá současná očekávání. Na základě hodnocení odpovědí vyučující rozřadila studenty do skupin podle toho, do jaké míry zvládli gramatiku a slovní zásobu. Pokud student sám trval na přidělení do určité skupiny, snažila se mu vyhovět. O všech rozhodnutích informovala autorku DP.

První fáze výuky byla zaměřena na přípravu komunikace a procvičování známých frází s obměnou obsahu. Vyučující se zeptala studentů, jak se měli o víkendu, co dělali.

Zdůraznila jim, aby používali delší souvětí s různými typy spojek a aby správně používali minulý čas prostý a průběhový. Ve fázi kdy studenti komunikovali, vyučující si zapisovala poznámky gramatických chyb nebo slovní zásobu, kterou studenti neznali, tzn. monitorovala proces zahřívací aktivity. Po předem dané časové lhůtě - většinou to byly tři minuty – vyčkala na soustředění všech studentů, zdůraznila všem často opakující se chyby a napsala na tabuli nová slovíčka. Pak vyzvala tři až pět studentů, aby před celou třídou shrnuli to, co oni sami dělali o víkendu nebo aby zopakovali to, co jim řekl partner ve dvojici. V této fázi zdůraznila gramatiku nepřímé řeči. Práce ve dvojicích byla zvolena kvůli tomu, aby přiměla studenty komunikovat, zároveň aktivní účast učitele v komunikaci zefektivnila formu učení. Osobní upozornění na chybu nebo vysvětlení nejasné látky nepůsobí ve třídě takový stres jako výpověď nepřipraveného studenta před celou třídou. Předpřípravení obsahu se svým spolužákem vede k větší jistotě promluvit před třídou. Místo tématu Víkend si mohli studenti zvolit, co si pamatují z předešlých hodin, co je nejvíc bavilo a co nejméně.

Druhá fáze už byla specifická a vždy se týkala jasného tématu. Nejprve následovaly všeobecné otázky podporující brainstorming, poté si studenti otevřeli svůj vytištěný materiál, kde byly připravené motivační otázky, které měly studenty přimět ke konkrétním výsledkům.

Třetí fáze byla poslechová. V tištěných materiálech byly odkazy na videa, která jsou volně přístupná z internetu a měla dále studenty motivovat a navádět k dalším komunikačním aktivitám – například vyjádření domněnek (modální slovesa), názorů (princip slušnosti) a emocí při jejich dojmech (přídavná jména).

Čtvrtá fáze byla postavena na cvičeních z učebnice, a to jednou z nejkompexnějších učebnic o designu *Art and design*. S učebnicí nebyla spokojena vyučující ani studenti, proto jí byl vymezen jen krátký časový úsek. Hlavní problém byl viděn v neaktuálnosti a nepřitažlivosti textů, které se zdály být už zastaré, nudné. Cvičení na procvičování slovní zásoby byla až moc jednoduchá a nepodporovala paměť, logické a kritické přemýšlení. Student mohl bezmyšlenkovitě doplňovat cvičení, aniž by procvičil nová slovíčka. Další problém byl v přehlednosti učebnice. Byla rozdělena do tří celků: Book 1, Book 2, Book 3 a v každém celku se stránky řadily od 1 do 35, studenti tedy museli nejdříve vyhledat určitý okruh a teprve potom danou stranu.

Třetí poznámka se týká výchovy k vizuální gramotnosti. Učebnice nezdůrazňovala základní interpretační principy, velice povrchně upozorňovala na základní slovní zásobu, která nemohla být tak do hloubky procvičena, protože nevedla k hlubšímu porozumění principů vizuální kultury.

Pátá fáze se týkala samostatného vyjadřování studentů. Vyučující dávala studentům dopředu úkoly, které měli studenti plnit, připravit se na samostatný projev tak, aby většinou trval kolem jedné minuty bez čtení, ale s přednesem. Tento úkol se vždy týkal probíraného tématu a měl ve studentech vytvářet určité povědomí o množství frází, které mohou použít.

Šestá fáze byla zaměřena na reflexi. V tomto případě spočívala především na uvědomění studentů, jaká nová slovíčka se naučili, v jaké gramatice dělají chyby a jestli byly splněny cíle hodiny. Slovní zásobu měli použít v různých kontextech. V tištěných materiálech měli napsaný seznam nových nebo souvisejících slovíček s tématem. Jejich vlastní selekce nových slovíček měla zajistit lepší zapamatování.

Rozdíl mezi mírně pokročilou a pokročilejší skupinou byl znatelný především ve schopnosti rozumět a vyjadřovat se. Co se týká videí a poslechu - pro mírně pokročilé se video a poslech z CD opakoval dvakrát až třikrát, pokročilejším stačilo poslechnout si nahrávku jednou. Texty z učebnic a z jiných materiálů byly buď překládány celé, nebo jen klíčová a komplikovaná slova – a to pro skupinu mírně pokročilých. Pro skupinu pokročilejší se texty překládat nemusely, obsah byl vysvětlen pomocí synonym nebo opisem. Mírně pokročilá skupina měla větší problém s gramatikou a s výslovností, proto hodiny byly pomalejší, celkové hodnocení testů a prezentací mírnější.

Kromě připraveného výukového materiálu, který měl sloužit především k orientaci v tématech hodin a měl podporovat motivaci a reflexi studentů, přichystala si vyučující krátké teoretické přednášky, které se vztahovaly k jednotlivým tématům a na základě nichž měla v plánu prohlubovat vizuální gramotnost. Ve *Fotografii* téma dvoudimenzionálního zobrazování a formy základních prvků vizuálního zobrazení - například linie, tvaru, textury. Ve *Filmu* téma iluze pohybu, prostoru a času. Při ilustracích *Hudby* se jednalo o abstraktní/ konkrétní zobrazování, obsah, styl a barvu s důrazem na princip rytmu a harmonie. V hodinách *Interiérového designu* se mělo

řešit rozmístění pokojů na základě světových stran a barvy ovlivňující atmosféru interiéru. Vyučující podporovala studenty řadou otázek, připravených autorkou DP: *Popište vlastními slovy, co jste viděli. Zaznamenali jste nějaký příběh? Jaké je hlavní sdělení příběhu? Pro koho je obraz/příběh vytvořen? (Všímejte si věku, pohlaví, majetkových poměrů,...) Jakým způsobem se vás snaží obraz manipulovat? Jaké sdělení je skryto za zobrazovanými předměty? Obsahuje obraz nějaké stereotypy? Jaké? V jakém prostředí obraz vznikl a v jakém prostředí se teď vyskytuje? O čem to svědčí? Jaká hudba je spjata s tímto zobrazením? Je vhodná?*

Závěr hodiny vyučující věnovala otázkám: *Co bylo tématem hodiny? Bylo téma pro vás nové? S čím téma souviselo (v rámci předmětu, mimo něj)? Jakou máte s tématem osobní zkušenost? Na co jste si v průběhu hodiny vzpomněli, co s ním souvisí? Co jste se dozvěděli / naučili? Jaké aktivity byly součástí hodiny? Která pro vás byla nejsnazší / nejtěžší? Která se vám nejvíce líbila? Jaká nová slovíčka / výrazy / fráze jste se naučili? Kde jste se s nimi setkali, jak jste zjistili jejich význam? Jak souvisejí s tématem? Která z nich si myslíte, že se objeví i příště? Která z nich si budete pamatovat (a proč)? Jaké otázky vás k tématu napadají? Co ještě o tématu nevíte? Co očekáváte, že se dozvíte / naučíte v příští hodině?*

Obsahové a formální cíle anglického jazyka a výtvarné výchovy byly popsány v předešlých kapitolách, které se zaměřovaly na rámcový a školní vzdělávací plán.

5.2.1 Fotografie

Cílem této hodiny bylo, aby se studenti naučili nová slovíčka a slovní spojení nejen se základní interpretací vizuálně obrazových prostředků. Dalším cílem totiž bylo komunikovat o prožitcích a vyjadřovat názory spojené s uměleckými díly. Vyučující seznámila studenty s obsahem hodiny a napsala téma a gramatiku, které se bude v hodině věnovat. Následovala první fáze vyučujícího procesu. Vyučující zopakovala jasná pravidla pro vytvoření minulého času prostého a zeptala se žáků, jakých situacích se používá. Potom se věnovala pravidlu pro čas minulý průběhový. Ve druhé fázi následovala stručná prezentace vyučující na téma popisování stylu a formy uměleckého díla, viz teoretická část. Vypsala klíčová slova, která s tímto tématem souvisela. V této hodině nedošlo k fázi třetí (poslechové) a čtvrté (práce s učebnicí), protože upřednostnila prezentace studentů. Část poslechová a práce s učebnicí se přesunula na další týden, což bude popsáno detailněji níže. Při páté fázi zdůraznila vyučující rozdíl mezi předpřítomným časem a minulým časem s ohledem na to, co tyto dva časy vyjadřují a jak se od sebe významově liší. Dále se zaměřila na komparativ a superlativ přídavných jmen. Chtěla, aby tuto gramatiku studenti do svých promluv zahrnuli, až budou hodnotit a porovnávat vybrané práce fotografů. Prezentace studentů probíhala tak, že každý přišel k počítači a prezentoval fotografie - představil umělce, snažil se popsat jeho dílo po obsahové a formální stránce. Nakonec odůvodnil, proč si tohoto fotografa vybral. Následně vyučující vyzvala k debatě, jestli se zbytku třídy dílo líbí, nebo ne. Mluvícího vyučující v průběhu prezentace neopravovala. Zapisovala si jeho / její chyby, co se týká gramatiky, výslovnosti nebo rozsahu slovní zásoby. Po skončení prezentace vypsala problematické části a okomentovala je. Výkony neznámkovala. Po ukončení všech prezentací vyučující opět vyzvala třídu k diskusi nad tím, která tvorba je nejvíc zaujala a proč. Chtěla po studentech, aby používali hodnotící a porovnávající slovní zásobu.

V šesté poslední fázi si studenti měli vybrat tři až pět klíčových slov popisující obsah a formu. Upozornila je na část v tištěných materiálech, ve kterých měli napsat shrnutí celé hodiny v několika větách.

Další týden se pak opakovala první fáze hodiny. Hlavním cílem bylo zvládnout komunikovat o tématech s odbornější slovní zásobou, studenti se měli naučit nová slovíčka a slovní spojení. V průběhu druhé fáze požádala vyučující studenty, aby si vzpomněli na to, co dělali minulý týden. Jaká gramatika a slovní zásoba se řešila, jaké umělce si studenti pamatují. Probíhal dialog ve dvojicích a vyučující monitorovala průběh rozhovorů. Následně vyučující vyvolala několik jednotlivců, aby nahlas zopakovali to, co si říkali v párech. Třetí fáze spočívala v práci s tištěnými *materiály*, pokud studenti neměli *materiály* připravené, vyučující jim je obstarala. Po zhlédnutí videa studenti zapisovali odpovědi. Ve čtvrté fázi se pracovalo s učebnicí *Art and Design*. Téma bylo *Photography*. Po krátkém článku, který četli studenti nahlas, následně vyplnili studenti cvičení, které si společně zkontrolovali. Další činností byl poslech. Na konci hodiny formou “role-play“ si studenti představovali, že jsou v obchodě - jeden byl fotograf jako klient hledající vhodný fotoaparát a druhý byl prodavač znalý svých produktů. Role se pak měnily. Klient měl srozumitelně sdělit, co si představuje, a prodavač mu měl vysvětlit funkce fotoaparátu. Další “role play“ spočívala v tom, že se dva fotografové baví o různých typech fotografií. Popisují jejich formu a hodnotí ji. Vyučující si připravila různé typy ilustračního materiálu a studenti je popisovaly. Vyučující opět monitorovala průběh hodiny. V poslední fázi si studenti zapsali do vytištěných materiálů reflexi z hodiny. Vyučující je opět požádala, aby použili nejméně pět nových slovíček v kontextu a uplatnili je ve větách.

Očekávané cíle výuky autorky DP - prohlubování vizuální gramotnost na základě analýzy jednotlivých vizuálně obrazných prvků obrazu a stylů jednotlivých fotografií. Studenti používají předpřítomný čas, minulý čas prostý a průběhový, popisují, srovnávají, používají komparativy a přídavná jména. Používají jazyk funkční, zasazený do reálného kontextu jejich života v podobě nabídky, poptávky, požádání o pomoc a radu.

Poznámky vyučující: „Někteří studenti si připravili prezentaci se zásadními fotografiemi svého oblíbeného fotografa, někteří připraveni nebyli a pouze improvizovali. Studenti nedokázali podrobněji analyzovat formu, obsah a styl fotografie, jejich argumenty byly většinou založené na emocích. Vyučující při reflexi prezentací vysvětlila nástroje pro hlubší analýzu a opravila zásadní gramatické a

fonetické chyby. Na konci hodiny se studentům nechtělo podstupovat reflexivní část výuky - zaprvé nebyli na tento přístup zvyklí, za druhé se už nedokázali soustředit. Zazněly názory, že jim opakování přijde zbytečné.“⁹³

5.2.2 Film, videohry

Cílem této hodiny bylo osvojení si slovní zásoby spojené s filmy (popis děje, postav, chování i vzhledu, popis samotného filmu a srovnání filmu s naprosto odlišným nebo velice podobným filmem). Co se týká učiva v anglickém jazyce - studenti si procvičovali minulý čas prostý a průběhový. Dalším tématem bylo hraní počítačových her. Studenti se měli zamyslet nad významem, výhodami a nevýhodami hraní her. Celkově měli studenti přemýšlet nad prvky iluze. Jak se vytváří prostor, čas, atmosféra, napětí? Jaké nástroje používají režiséři, kostyméři a herci k tomu, aby nás přinutili k určité emoci?

První fáze probíhala vždy podobně jako minulou hodinu. Vyučující se zeptala pár jedinců na to, co si pamatují z minulé hodiny. A následovala výměna zážitků z víkendu ve dvojicích. Druhá fáze byla motivační. Studenti pracovali s vytištěnými *materiály*, ve kterých byly připravené otázky k tomuto tématu. Ptali se a odpovídali ve dvojicích. V následující fázi studenti sledovali video s odpovídajícím tématem o výhodách a nevýhodách hraní počítačových her, potom o tématu diskutovali. Třetí fáze se odkazovala na stránky v učebnici. Studenti si přečetli článek a vyplnili cvičení. Po zkontrolování správnosti přišla na řadu prezentace vybraných filmů studenty. Před třídou si studenti připravili ukázkou k filmu, popsali děj a hlavní postavy. Nakonec zdůvodnili, proč se jim film líbil a proč by ho doporučili. Vyučující si opět zapisovala poznámky ke gramatice, výslovnosti a slovní zásobě. Na konci prezentací výkon ohodnotila. Následně si studenti měli ujasnit jaký film je nejvíc z nabídky zaujal a proč. Poté se studenti vrátili opět k učebnici, vyučující pustila poslech, studenti doplňovali k tomu související úlohy. Poslední reflektivní část v tištěných materiálech opět vybízela ke shrnutí celé hodiny. Studenti se měli vyjádřit několika větami, co si z hodiny odnáší a nejvíc pamatují.

V této hodině se prohlubovala vizuální gramotnost na základě analýzy běžných stereotypů, obrazných zobrazení metafory, synekdochy, metonymie a interpretace symbolických vyjádření. Řešily se způsoby nonverbálního a verbálního ovlivňování, stejně tak jako prvky iluze prostoru a času. Studenti měli mluvit o formě, obsahu a žánru filmů, které si vybrali. Zároveň studenti používali předpřítomný čas, minulý čas prostý a průběhový, popisovali, srovnávali, používali formy stupňování a přídavná jména, zdvořilostní fráze (I would, I could) a dokázali diskutovat a racionálně argumentovat.

Očekávané cíle výuky autorky DP - Studenti rozumí vizuálním sdělením, která je obklopují, nejen ve smyslu pochopení jejich obsahu a základní informace. Jsou schopni rozpoznávat a vyhodnocovat také strategie, v jejichž rámci jsou tato sdělení.

Poznámky vyučující – „Bohužel ještě stále velký počet studentů neměl vytištěné materiály. Prezentace byly povrchní a improvizované. Vyučující po skončení prezentací okomentovala obsah a formu studentských výstupů. Na druhou stranu tato hodina byla zábavná a inspirující. Studenti zjišťovali, že se jim líbí a že znají podobné filmy, se zájmem si spontánně vyprávěli určité scény (ve slabší skupině česky, v silnější skupině anglicky).“⁹⁴

5.2.3 Hudba

Cílem této hodiny bylo osvojit si ne jenom schopnosti popsat žánr hudby, vyjádřit svoje názory, ale také tvořit pomocí vizuálně obrazových vyjádření, která potom dokáže student slovně okomentovat. Konkrétně se jednalo o ilustraci obalu alba. Jakými kritérii se má člověk řídit? Do hry vstupuje otázka barvy, tvarů, perspektivy, linie. Zvolí studenti konkrétní nebo abstraktní zobrazení? Dokáží si obhájit svoje ztvárnění? U hudby můžeme popisovat žánr, rytmus, typ nebo instrumenty, věnovat se můžeme skladatelům, zpěvákům, textu, významu slov atd. První fáze byla stejná jako minulý týden. Vyučující se zeptala jedinců na to, co si pamatují z minulé hodiny. A následovala výměna zážitků z víkendu ve dvojicích. Ve druhé fázi studenti pracovali s *materiály*. Ve dvojicích odpovídali na připravené otázky, aby se aktivoval jejich

zájem o téma. Třetí fáze byla poslechová. Ve videu, které studenti sledovali, se řešila zásadní otázka, a to jak rytmus ovlivňuje naše vnímání hudby. Opakování a přijímání něčeho známého podporuje zásadním způsobem vznik pozitivních emocí. Tato teze se dá aplikovat i na vnímání umění. Rytmus, rozpoznatelné tvary a symboly v nás vytváří pocity jistoty a potěšení, jak jsme zmiňovali v předešlých kapitolách. Ve třetí fázi se pracovalo s učebnicí. Studenti přečetli článek a doplnili příslušná cvičení, která byla pak společně zkontrolována. Ve čtvrté fázi zaměřené na poslech, studenti poslouchali nahrávku dvou přátel, kteří porovnávali vizuální podobu alb a hodnotili, zda se ilustrace alba hodí k žánru hudby. V páté fázi dostali prostor studenti, ve dvojicích si sdělovali, jakého interpreta si vybrali, jaká hudba se jim líbí, diskutovali o významu vybrané písně. Vybrané texty písní měli studenti odevzdat vyučující v předstihu, aby mohla texty projít a na hodinu se připravit. Důležitou roli pro uvědomování si vizuální gramotnosti sehrál klip, který k písni patřil. Posuzovali, jestli klip souvisí s obsahem, žánrem, jaké symboly zobrazuje. Nakonec si studenti vyhledali i obal alba. Poslední část této fáze měl být jejich samotný výtvar - ilustrace jedné vybrané písně. Vyučující dala studentům deset minut na realizování skicy. Pak se o této výtvarné práci bavili se spolužákem. Vyučující opět monitorovala činnost studentů. V šesté fázi si studenti do svých výukových materiálů poznamenali, co si z hodiny odnáší a na co byla hodina zaměřena.

Očekávané cíle výuky autorky DP – prohlubuje se mediální a vizuální gramotnost na základě analýzy hudby, klipu a ilustrace alba. Studenti poznávají jednotlivé vizuálně obrazné prvky a propojují je s významy.

Poznámky vyučující – „Vzhledem k době trvání jednotlivých fází, se nestihla reflektivní část, takže si ji měli studenti doplnit doma. Deset minut na vytvoření a zhodnocení výtvarné práce je velice krátká doba, bylo by lepší prodloužit tuto vyučovací hodinu na dvě. Pochvalu si zasloužila většina studentů, kteří si přinesli vytištěný text písně v anglickém i českém jazyce, přesto u některých písní bylo obtížné popsat hlavní myšlenku. Co se ilustrace týká, více než polovina studentů použila spíše abstraktní vyjádření, pár jedinců zvolilo figurální zobrazení.“⁹⁵

5.2.4 Materiály a procesy při práci, plakát

Cílem hodiny bylo seznámit studenty s názvy procesů, které souvisí s produktovým designem. Slovní zásoba byla procvičována na základě přiřazování, vybírání a třídění slov, proto jako výstup této hodiny měl být funkční plakát, který by se dal vyvěsit do prostorů dílny produktového designu. Zároveň by si studenti procvičili funkční řečové dovednosti při popisu práce, kterou realizují v ateliérech.

První fáze tentokrát neprobíhala formou dialogů ve dvojicích. Autorka DP se inspirovala na svých cestách po Americe a rozhodla se využít v hodině novou telefonní aplikaci. Sama si vyzkoušela aplikaci *Blippar*, ta umožní po namíření na předmět poznat, o jaký předmět se jedná. Popis je v anglickém jazyce, navíc k popisu vznikají synonyma a další asociace spojená s jednotlivými předměty. Vyučující dle instrukcí autorky DP použila tzv. "warm up" aktivitu, vpustila studenty do dílny, pomocí mobilních telefonů zjišťovali názvy jednotlivých nástrojů (pila, kleště, vrtačka). *Blippar* je jedinečný také v tom, že nejen určí název předmětu při zaostření, ale také připojí k tomuto slovu souvislosti. V průběhu této aktivity si měli studenti zapisovat slovní zásobu.

Druhá fáze hodiny vycházela z výukových materiálů. Studenti si měli přečíst článek o dřevu, k čemu se jaký typ používá, a měli odpovědět na připravené otázky. Dále pracovat s textem, který obsahoval různé informace o procesech probíhající v dílnách. Ve dvojicích, ve kterých byl vždy jeden student z oboru Grafického design a druhý z oboru Produktového designu, se měli navzájem verbálně obohacovat. Následně grafický designér měl zpracovávat plakát, produktový designér měl sdílet svoje zkušenosti z dílen. Reflektivní fáze probíhala formou testu. Další hodinu se každý student vyjádřil k formě a obsahu vzniklých plakátů. Mezi hlavní klíčové pojmy patřily například font písma, barva, vizuální organizace, obrazová příloha, forma úpravy obsahu. Také se řešilo, jestli u informačního plakátu stačí pouze cizí jazyk nebo jestli by nebylo vhodné použít i rodný jazyk.

Očekávané cíle výuky autorky DP - Studenti při své tvorbě uplatňují své osobní prožitky, zkušenosti a znalosti. Samostatně experimentují s různými vizuálně obraznými prostředky, vědomě tedy používají svou tvořivost. Porovnávají různé

znakové systémy. Při tvorbě se vyjadřují funkčním jazykem, kterým vysvětlí postupy a své názory na jednotlivé kroky tvůrčího procesu.

Poznámky vyučující – „Některá cvičení a informace se ukázaly v minulých hodinách jako nadbytečná. Proto byla preferována vlastní studentská zkušenost před teoretickým procvičováním - každý ze studentů si stáhl aplikaci Blippar zadarmo do svého telefonu a pak ji osobně vyzkoušel. Někomu proces stahování trval delší dobu, někomu aplikace plně nefungovala. Při spolupráci ve dvojicích někteří studenti nebyli příliš sdílní a raději dávali přednost individuální činnosti před skupinovou prací, nakonec pracovali sami se souborem slovní zásoby ve výukových materiálech. Někteří v hodině nebyli aktivní a plakát nedokončili.“⁹⁶

5.2.5 Interiérový design

Cílem hodiny bylo naučit studenty vnímat prostor a jeho funkci, důvody různého rozmístění nábytku (dle světla, světových stran), využívat různorodého materiálu a barev, které také významně ovlivňují kvalitu bydlení, při popisování bytů a domů si procvičit konkrétní slovní zásobu, vcítit se i do role designéra i do role klienta a odůvodňovat svoje názory. Jazykovým cílem hodiny bylo osvojení a procvičení si struktur trpného rodu a druhého kondicionálu.

První fáze probíhala zopakováním látky hodiny předešlé, studenti si ve dvojicích povídali o tom, co se dělo minulý týden. Druhá fáze spočívala v zadání instrukcí a prezentace základních informací (různé typy domů, střech, nábytku). Motivace probíhala zhlédnutím různých typů interiérů. Ve výukových materiálech nebylo k tomuto tématu připraveno žádné video, poslech byl až v rámci práce s učebnicí. Ve čtvrté fázi se pracovalo s učebnicí. Nejprve se přečetla a přeložila část s textem. Vyučující napsala novou slovní zásobu na tabuli. Byly zodpovězeny otázky související s textem, procvičila se slovíčka pomocí spojování a vybírání správného významu. Dále následoval poslech, ve kterém se designér bavil s klientem - řešili problémy s osvětlením. V páté fázi hodiny vyučující vybídla k samostatné činnosti. Každý student si měl nakreslit skicu svého vlastního bydlení a následně vysvětlit spolužákovi,

co kde je. Druhý spolužák ho poslouchal a vnímal celý koncept z pozice interiérového designéra. Dokázal doporučit různé změny, přemýšlel kriticky o návrhu svého klienta (spolužáka). Potom si vyměnili role. Ten, kdo byl klientem, se stal interiérovým designérem, kriticky řešil návrh svého klienta. Vyučující komunikovala se studenty a zapisovala gramatické chyby a nová slovní spojení na tabuli. Po této aktivitě shrnula vše potřebné. V šesté fázi následovala reflexe - vyučující se zeptala, jaká slova si studenti zapamatovali, a požádala je, aby ještě jednou shrnuli gramatické pravidlo pro vytváření pasivní konstrukce do výukových materiálů spolu se sebereflexí.

Očekávané cíle výuky autorky DP - Studenti vědomě uplatňují svoji tvořivost a zároveň porovnávají různé znakové systémy. Na základě znalosti symboliky barev pojmenovávají účinky smyslového vnímání, vědomě s barvou a materiálem pracují za účelem rozšíření citlivosti svého smyslového vnímání. Dokáží obhájit svůj názor a podpořit ho racionálními argumenty.

Poznámky vyučující – „Někteří studenti nebyli dostatečně motivováni k tomu, aby hovořili po celou dobu anglicky. Na reflexivní část hodiny nezbylo dostatek času, takže si studenti měli dopsat reflexi doma. V hodinách se stále vyskytovali jedinci, kteří neměli svůj vlastní výukový materiál.“⁹⁷

5.2.6 Dějiny umění

Studenti měli zadanou prezentaci dva měsíce dopředu. Jednalo se o spolupráci ve skupinkách. Každá skupinka byla vytvořena ze studentů prvního, druhého ročníku a z oboru Grafický i Produktový design tak, aby měli studenti možnost se spolu více seznámit, více spolu komunikovat, řešit společně úkol a vzájemně se motivovat. Každá skupinka měla společně (nebo podle svého uvážení) přečíst jednu kapitolu z knihy *What are you looking at?* (cca 10 stran), na výběr měli ze čtyř témat: *Bauhuas*, *Minimalism*, *Postmodernism*, *Contemporary art*. K jednotlivým tématům byly zpracovány otázky ve výukovém materiálu, aby studenti věděli, na co se mají zaměřit při čtení. Kromě informací získaných z tohoto autentického materiálu si měli připravit obrazovou část prezentace se základními údaji o výtvarném směru/ období.

První část hodiny měla sloužit k motivaci, zároveň byla určitou formou opakování informací, které by měli studenti všeobecně znát. Skládala se z krátkých videí na *Youtubu- Design in a nutshell*, ve kterých se mapovala historie designu od konce 19.století po současnost. Při každém krátkém videu se měli studenti soustředit na hlavní myšlenku, aby dokázali odpovědět na souhrn otázek: *Who-What-When*. Po tomto úvodu přišly prezentace jednotlivých skupinek. Tato druhá část hodiny trvala nejdelší dobu, každá prezentace trvala v intervalu od 10 do 20minut. Třetí fáze spočívala v předávání si informací. Studenti z jedné skupinky (Bauhaus) se měli ptát jiných členů z jiné skupinky (Minimalismus) předem danými otázkami. Odpovědi si měli studenti sdílet. Poslední fáze hodiny probíhala formou shrnutí všeobecných informací o každém stylu/slohu.

Očekávané cíle výuky autorky DP - Studenti jsou schopni rozpoznávat specifičnosti různých vizuálně obrazných znakových systémů, objasnit roli autora, příjemce a interpreta při utváření obsahu a komunikačního účinku vizuálně obrazného vyjádření. Na příkladech jsou schopni uvést vliv společenských kontextů a jejich proměn na interpretaci obsahu vizuálně obrazného vyjádření a jeho účinku v procesu komunikace. Dokáží používat předpřítomný čas, minulý čas průběhový a prostý. Ve své promluvě používají *discourse markers*, *linking words* (příslovce, spojky) – promluva je více kohezní a koherentní. Dokáží používat správně gerundia a infinitivy.

Poznámky vyučující - „Studenti měli být schopni vyjádřit hlavní myšlenky konkrétních směrů a stručně shrnout charakteristiku období, které přímo působilo na umělce. Bohužel studenti nebyli dostatečně připraveni. Pokud prezentaci měli vytvořenou, neodpovídala (až na jednu skupinku dívek) obsahu kapitoly, ze které měli čerpat. Prezentace obsahovala několik málo ilustračních fotografií,, studenti častokrát nevěděli, jak se dílo jmenuje, kdy a za jakým účelem vzniklo. Na druhou stranu otázky z materiálů měly zodpovězeny skoro všechny skupinky, avšak výměna nakonec neprobíhala formou rozhovoru, ale spíše bezmyšlenkovitého opisování. Spolupráce uvnitř skupinek také nebyla příliš úspěšná. Studenti mezi sebou často nekomunikovali a u některých nedošlo vůbec ke spolupráci. Výsledkem byla fragmentace informací, zmatenost a nedostatek motivace k tomu téma vůbec řešit nebo se o něj zajímat. Přitom ve zmiňované knize byly interpretace děl popsány lákavou a zábavnou formou.“⁹⁸

5.2.7 Vzdělání

Hlavním cílem této hodiny bylo naučit studenty praktickým dovednostem administrativního stylu a to formou psanou u žádosti o přijetí na školu, žádosti o pracovní místo formou motivačního dopisu. Všechny slohové útvary byly úzce spojeny s uměleckými obory. Studenti by se měli seznámit s klíčovými pojmy týkající se školního a profesního prostředí. Studenti měli na konci hodiny odevzdat stručný motivační dopis a svůj strukturovaný životopis.

Vyučovací hodina začala opakováním. V první fázi studenti komunikovali ve dvojicích o tom, co prožili o víkendu a co si pamatují z minulých hodin. Snažili se vybavit novou slovní zásobu. Ve druhé fázi studenti pracovali s výukovými materiály. Ve výukových materiálech našli pod tímto tématem sadu motivačních otázek, která je nutila k zamyšlení nad daným tématem. Ve třetí fázi studenti pracovali s učebnicí. Nejprve byla v učebnici ukázka formálního dopisu, žádosti o přijetí na školu. Po doplňujících cvičeních následoval poslech. Byl to dialog studentky a děkana. V dalším textu z učebnice byl uveden popis konkrétní umělecké školy. Studenti měli srovnat školu, na které studují, se školou, která byla popsána v učebnici. Spolu s popisem školy si studenti osvojili základní slovní zásobu spojenou s terciálním vzděláváním. Následoval poslech rozhovoru, ve kterém se bavili dva studenti o svých portfoliích. Poté se studenti seznámili s několika pracovními nabídkami na různá pracovní místa (zaměstnanec, osoba samostatně výdělečně činná v oblastech vizuální komunikace). Studenti si měli vybrat, jakou pracovní nabídku by přijali a proč. Následovala diskuse - srovnávání výhod a nevýhod konkrétních pracovních pozic. Po této diskusi se studenti se připravili na poslechové cvičení. To bylo zaměřeno na konverzaci mezi zaměstnavatelem a uchazečem o práci. V této fázi si měli studenti ve dvojicích zahrát na zaměstnance a uchazeče a pak si role prohodit. Informace, se kterými zacházeli, by měly reálně vycházet z jejich života. Čtvrtá fáze byla založena na samostatném sumarizování studentských schopností a zkušeností formou strukturovaného životopisu. Studenti si měli představit práci, kterou by chtěli jednou dělat, a napsat motivační dopis za účelem získání vysněné práce, kde by uvedly důvody, proč by se na tuto práci hodili nejvíce. Vyučující jim vysvětlila, jak se píše formální dopis.

Zdůraznila příklady zdvořilostních frází, jaká slovní zásoba je k tomuto účelu vhodná. V páté fázi hodiny studenti krátce slovně shrnuli strukturu a obsah hodiny.

Očekávané cíle výuky autorky DP - Studenti dokáží užívat formální a neformální formy diskurzu. Umí napsat různé typy dopisů, ve kterých používají vhodné fráze. Diskutují o výhodách a nevýhodách konkrétního zaměstnání a srovnávají jiné školy se svou vlastní.

Poznámky vyučující – „Každá dvojice zodpovídala motivační otázky jinou rychlostí. Při monitorování bylo zjištěno, že se studenti bavili česky o jiných tématech. Při práci s učebnicí několik studentů jasně řeklo, že vyplňovat cvičení nebudou, že jim to přijde zbytečné a nezábavné, čímž se potvrdila dřívější negativní zkušenost s tímto zdrojem. Někteří psali motivační dopis do svých vytištěných materiálů, někteří psali dopis i životopis na počítači.“⁹⁹

6 Výsledky výzkumu

Kdo jsou studenti účastníci se výzkumu? Jaká je jejich motivace ke studiu? Proč se rozhodli pro tuto školu?

Původní zkoumaný vzorek studentů se skládal z devatenácti studentek a ze šestnácti studentů, ale dvě studentky z důvodů nemoci nebyly schopny do daného termínu dodat podkladové materiály (vyplněné výukové *materiály* a polostrukturovaný dotazník), jeden student vzhledem k individuálnímu plánu dostatečně nekomunikoval a dva další studenti nestihli odevzdat podkladový materiál včas. Z dostupných informací se jedná o studijní skupinu v rozmezí od devatenácti až dvaceti šesti let, ve které je v současné době 83% studentů, kteří mají zkušenost s prací ve formě brigády. 62% z této zkušenosti je spojeno s prací v designovém oboru, a to produktovém, nebo grafickém.

Vzhledem ke zmíněným okolnostem, díky kterým nebylo odevzdáno všech třicet pět dotazníků, se budeme v následující analýze odkazovat na výpovědi sedmnácti studentek a třinácti studentů.

6.1 Výukový materiál

Při procházení výsledků výukových materiálů autorku DP především zajímalo několik kategorií. Za prvé to byla práce s materiálem všeobecně - nahrazoval výukový materiál sešit? Vpisovali si do něho studenti poznámky?

Dále pak se zaměřila na slovní zásobu - vypisovali si studenti lehčí, nebo složitější zásobu? Užitečná, nebo zajímavá slovíčka? Vyplňovali studenti cvičení? Pokud ano, byla cvičení vyplněna chybně, nebo správně?

Nakonec ji zajímala reflexe. Pochopili studenti reflektivní část? Vyplnili studenti reflektivní část? Sloužila reflexe jako shrnutí studentských znalostí? Nebo se studenti spíše vyjadřovali k celému tématu a zaujímali vůči němu určitý postoj?

18% studentů si vpisovalo do materiálů české názvy nových slovíček v kontextu. 26% studentů používalo nová slovíčka ve větách, v různých kontextech. 48% studentů vypisovalo nová slovíčka i s jejich významy anglicky. 15% studentů si do tištěných materiálů vypisovalo další poznámky - jako například obsah hodin nebo gramatiku. 19% studentů vyplnilo méně než polovinu reflexí, některá cvičení jim chybí. 15% studentů vyplnilo víc cvičení a témat, než muselo.

6.2 Polostrukturovaný dotazník

Zkoumané kategorie

Autorka DP rozdělila dotazník do několika oblastí. Kategorie *Motivace ke studiu* na škole sleduje důvody, proč se studenti na tuto školu přihlásili a studují na této škole. Kategorie *Anglický jazyk* zkoumá výsledky výuky jednoho semestru, přesněji řečeno, co si studenti z hodin odnáší, pamatují, co studentům přišlo zbytečné, užitečné a co by v hodinách ponechali a co změnili. V kategorii *Učební materiál* se řeší, kdy si materiály studenti vytiskli, kde s tímto materiálem pracovali, což jsou hlediska, která ovlivňují porozumění a orientaci v materiálu, z čehož plyne i to, jak se s materiálem pracovalo. Ptá se, co studenty v učebních materiálech bavilo, nebavilo, co považovali v materiálech za užitečné a neužitečné. Tato kategorie se zabývá formou a obsahem výukového materiálu. Autorka se v dotazníku studentů ptá, jestli rozumí motivační a reflektivní části. Kategorie *Příprava na hodiny* vybízí studenty k zamyšlení nad svou osobní iniciativou a zodpovědností při přípravě na hodiny a zjišťuje, jestli jsou studenti spokojeni se svými výsledky. Kategorie *Absence* monitoruje docházku dvou skupin studentů, a to mírně pokročilých a pokročilých. Poslední kategorie *Komunikace* zkoumá verbální dorozumívání studentů mezi sebou, mezi studenty a vyučující. Zajímá se o to, jakou formu komunikace studenti vnímají za nejefektivnější, jak se jim komunikace přes sociální sítě jevila a jestli by preferovali emailovou komunikaci a proč.

Kategorie *Motivace ke studiu*

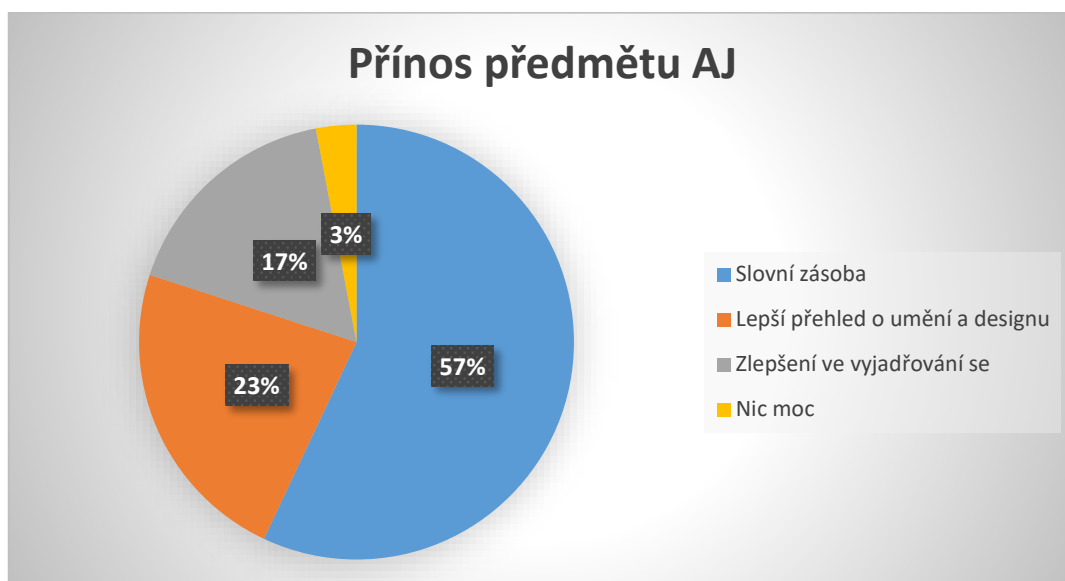
Proč se studenti rozhodli studovat na této škole? Jaké jsou jejich priority?

Mezi důvody zvolení této školy studenti uvádí předešlé navštěvování kurzů školy, zájem o grafický design, zaujal je koncept školy, tedy její zdůraznění praxe, individuální přístup pedagogů, rodinné a příjemné prostředí školy.

Studenti přicházejí na tuto školu z gymnázií 47% (z toho 53% žen, 38% mužů), z odborných škol 55% (z toho 47% žen, 62% mužů). 27% studentů uvedlo, že se hlásí ze soukromých škol, a 30 % studentů zmínilo předešlou zkušenost s bakalářským studiem, přičemž neuvedli, zda ho úspěšně dokončili. Titul z vysoké školy není důležitý pro 63% studentů (z toho 59% žen, 69% mužů). Status studenta je důležitý pro 90% studentů. Mezi hlavní důvody patří snížení daní (26%), ostatní výhody a slevy (41%), obdržení víza (15%). 47% studentů uvedlo, že se hlásilo v prvním roce pouze na tuto školu, 57% studentů uvedlo, že se nehlásí a ani se nechtějí hlásit na jiné školy v průběhu jejich studia. Všichni dotazovaní studenti (100%) souhlasí s tím, že studium na této škole jim pomůže v jejich budoucí kariéře a to patří mezi jejich hlavní priority. Z těchto výsledků vyplývá, že studenti preferují zkušenosti, individuální přístup pedagogů a své budoucí schopnosti více než titul, který je sice uznáván společností za důkaz znalosti, ale z druhé strany však nepoukazuje na dostatečnou praxi vystudovaného.

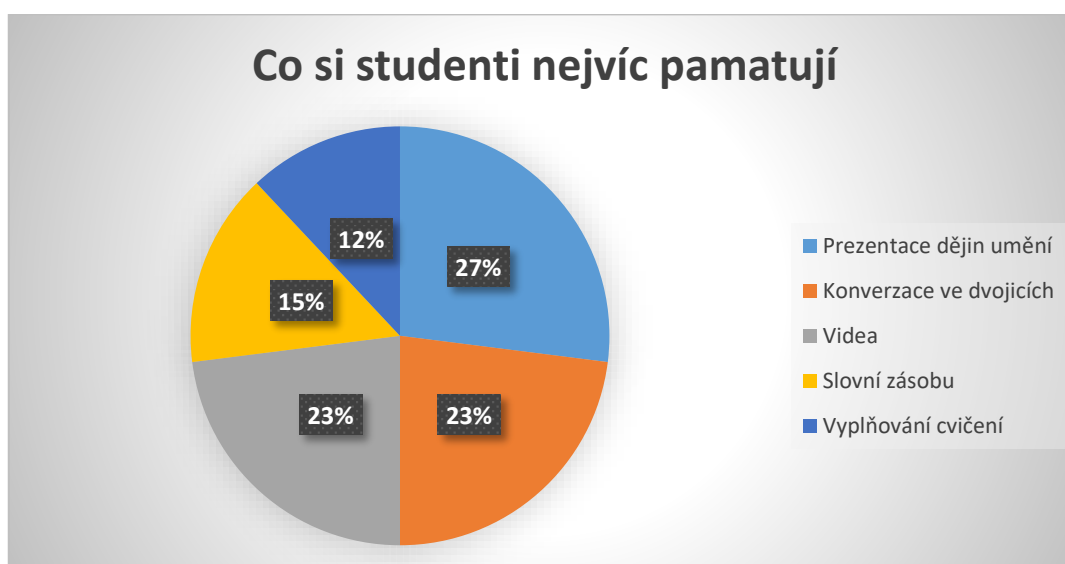
Kategorie *Anglický jazyk*

Přínos předmětu AJ

57 % studentů uvedlo, že si z jednoho semestru anglického jazyka, který byl vyučován formou CLIL, odnáší znalost nové slovní zásoby. 17 % uvádí, že se přestali bát mluvit. 23 % si z hodin odnáší především prezentace o dějinách umění. 3 % uvedlo, že si z předmětu neodnášejí – citují: „nic moc“.

Co si studenti nejvíc pamatují z hodin

Dále z dotazníku vyplynulo, že studenti vnímají jako nejvíce užitečné zaměření jednotlivých témat, která souvisela s odborností školy (30%), konverzace v hodinách

(30%), prezentace témat z dějin umění (24%) a dále pak zmiňovali poslech, gramatiku, slovíčka a knihu *What are you looking at?*, která sloužila jako zdroj pro vytváření prezentací.

Nejméně užitečné studenti vyhodnotili vyplňování cvičení (21%), množství materiálů (21%), samotná učebnice *Art and Design* (16%), testy (16%), spolupráce ve skupinách, které propojovaly oba ročníky a oba obory školy (11%), dále se některým studentům nelíbila lehká cvičení a vyplňování reflektivní části výukových materiálů (5%).

Na otázku, co by studenti ponechali v dalších hodinách, většina odpověděla konverzace, strukturu hodin, osobní přístup a angažovanost vyučující. To, co by ale studenti změnili, je především počet doplňovacích cvičení, zároveň ale by chtěli probírat víc gramatiky, někteří by chtěli změnit přístup svých spolužáků a zvýšit nároky vyučujícího. Jednotlivci vyjádřili přání zaměřit se na delší odbornější texty, navýšit dobu konverzací a mít hodiny i s rodilým mluvčím.

Kategorie *Učební materiál*

Z témat, která byla zpracována, studenti uvedli, že je nejvíc bavil *Film, Dějiny umění a Fotografie*. Deset studentů, kteří odpověděli na otázku, co je z témat nejméně bavilo, především zmiňovalo kapitolu s *Interiérovým designem*. Co se týká otázky užitečnosti samotných témat, většina studentů odpověděla, že *Hudba* byla nejméně užitečné téma.

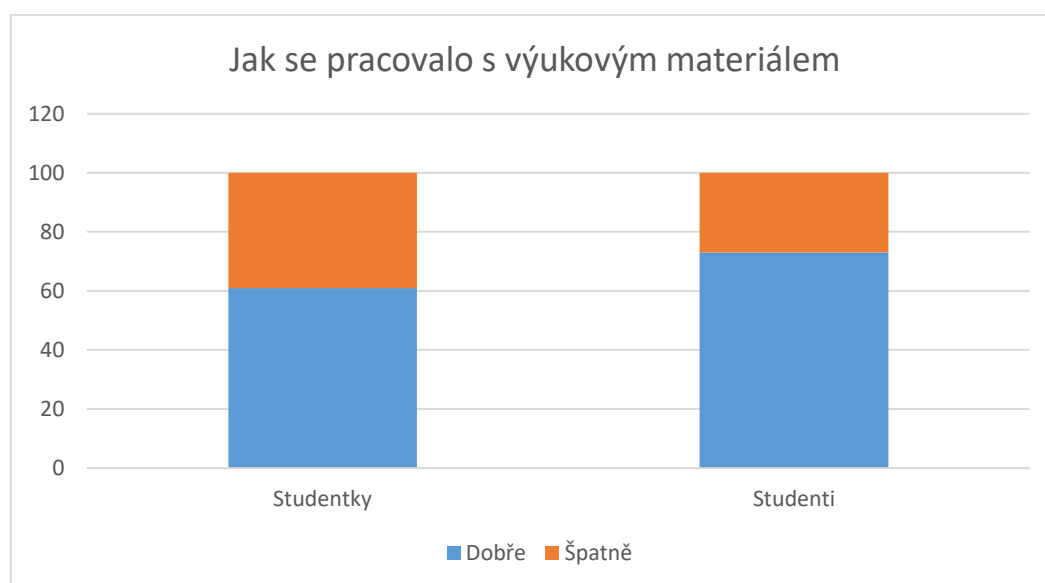
Z dotazníku vyplývá, že studentky a studenti se liší ve svém chování a přístupu k povinnostem. Pokud se bavíme o období, ve kterém si studenti výukový *materiál* (zaslaný vyučující studentům na email) měli sami vytisknout, 47% studentek si vytisklo výukový materiál na začátku semestru (8 dívek), 35% v průběhu semestru (6 dívek) a 17% studentek na konci semestru (3 dívky). U studentů si pouze dva studenti vytiskli materiál na začátku, jeden student v průběhu a osm studentů na konci semestru. Navíc dva studenti si výukový materiál nevytiskli vůbec a vyučující navrhovali, aby veškeré materiály vytiskla všem studentům sama. Sami do dotazníku uvedli důvody, proč tak neučinili: jsou líní, nemají tiskárnu, vždy na to před hodinou zapomenou a pokládají to za zbytečné. V průběhu hodin to většinou vypadalo tak, že jednotlivé části *výukového materiálu*, vždy podle témat hodin, vyučující aktuálně

kopírovala podle počtu zúčastněných studentů. Většina studentek (65%) a studentů (54%) uvedla, že materiál používala doma i ve škole.

Aspekty ovlivňující porozumění výukových materiálů

65% studentek a 62% studentů se domnívá, že jejich absence z důvodu nemoci neovlivnila porozumění výukových materiálů. 61% studentek a 73% studentů uvádí, že se jim s výukovými materiály pracovalo dobře. Nejčastěji se studenti vyjadřovali k formě, některé části jim přišly zbytečně obsáhlé, nepřehledné, obsahující hodně otázek. Studenti, kteří si materiál vytiskli a do hodin ho nosili, připravovali se doma, neměli problém s pochopením a prací s materiálem. Někteří studenti doporučili výukový materiál obohatit o další praktické hry se slovy. Co se týká obsahu, většině studentům vyhovoval. Někteří studenti hodnotili obsah jako zábavný a užitečný.

Jak se pracoval s výukovým materiálem

Reflektivní část ve výukových materiálech je většinou studentů vnímána jako část sloužící k ověření a pochopení látky, možnost shrnutí učiva podporuje lepší zapamatování.

Kategorie *Příprava na hodinu*

41% studentek a 23% studentů uvedlo, že se na hodiny připravovalo. 94% studentek a 77% studentů se připravovalo na testy. 65% studentek a 36% studentů je spokojeno se svojí přípravou, 95% studentek a 77% studentů je spokojeno se svými výsledky.

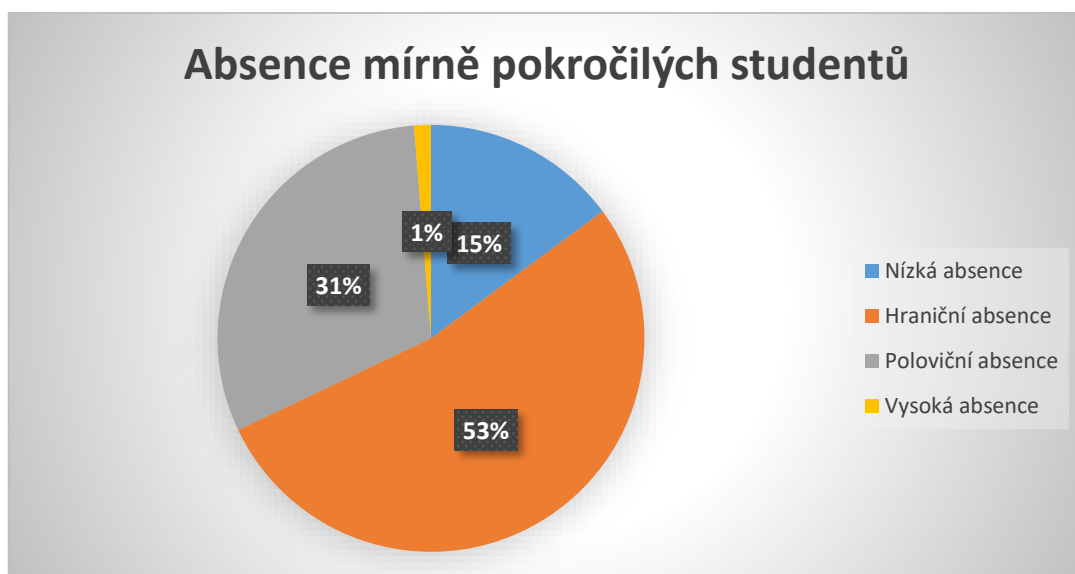
Z výzkumu vyplývá, že se ženy připravovaly delší dobu než muži, ale lépe se pracovalo s výukovým materiálem mužům, kteří ho vnímají jako materiál užitečný a přehledný.

Kategorie *Absence*

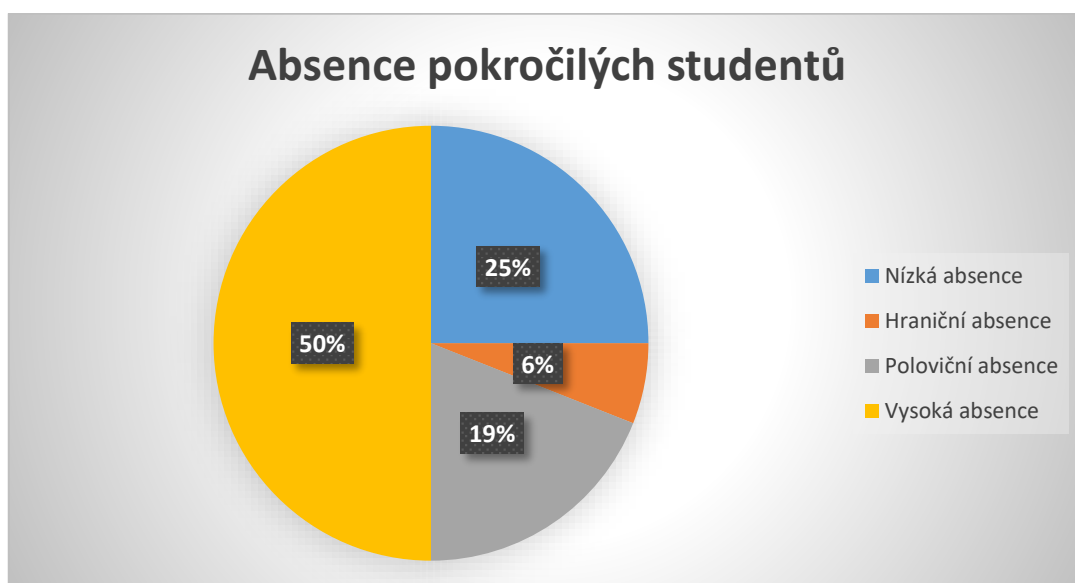
V úvodu této kategorie je důležité znovu podotknout, že zkoumaný vzorek studentů byl rozdělen do dvou skupin na mírně pokročilé a pokročilé. V pokročilé skupině byla několika lidem uznána možnost absence na hodinách, pokud budou spolupracovat s vyučující minimálně formou elektronické komunikace a fyzicky se dostaví do hodin v termínech, kdy budou psát testy a prezentovat zadané témata. Ve skupince mírně pokročilých absence nebyla uznána žádnému studentovi, měl tedy pravidelně navštěvovat hodiny anglického jazyka.

Absence byla rozdělena do několika podkategorií vyplývajících z účasti na hodinách. *Velice nízká absence* znamená 90 – 80% účasti. *Hraniční absence* znamená 69-77% účast - podle školního řádu je totiž u prezenčního typu výuky je povolena minimální 70-80% docházka. *Poloviční absence* (54 – 62%) a *Vysoká absence* (pod 50%) je vnímána jako důležitý faktor, který ovlivňuje celkové pochopení záměrů vyučující. U první skupiny se *velice nízká absence* týkala 14% studentů, *Hraniční absence* se týkala 50% studentů, *Poloviční absence* 29% studentů a *Vysoká absence* 17% studentů. U druhé skupiny se *Nízká absence* týkala 25% studentů, *Hraniční absence* 6%, *Poloviční absence* 19% a *Vysoká absence* 50% studentů.

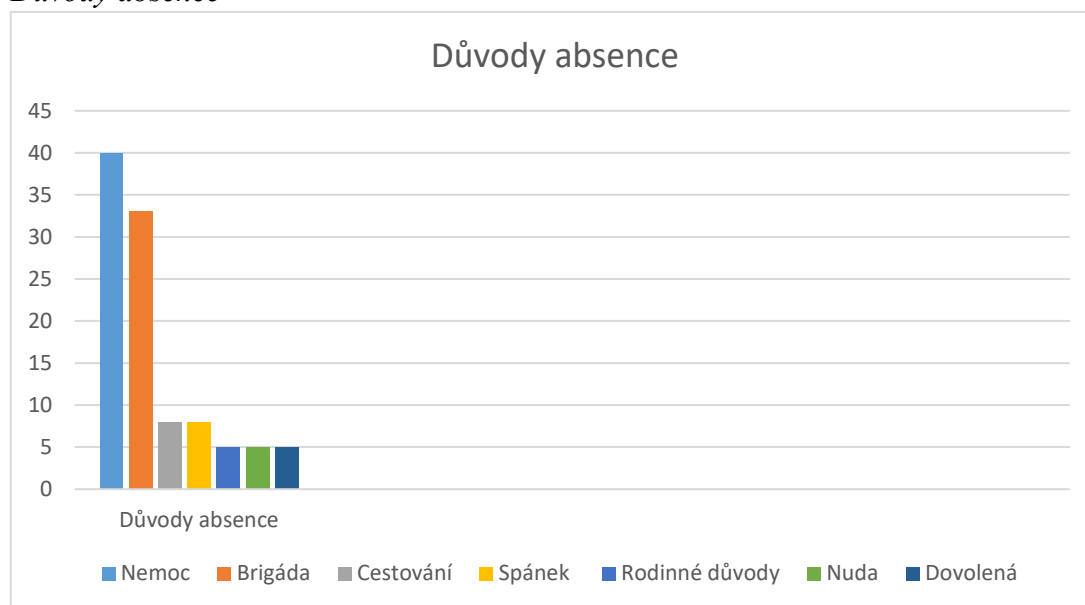
Absence mírně pokročilých studentů

Absence pokročilých studentů

Důvody absence

Vliv absence na porozumění

65% studentek a 62% studentů se domnívá, že jejich absence neovlivnila porozumění výukových materiálů. 61% studentek a 73% studentů uvádí, že se jim s výukovými materiály pracovalo dobře. Nejčastěji se studenti vyjadřovali k formě, některé části jim považovali za zbytečně obsáhlé, nepřehledné, obsahující hodně otázek. Je zajímavé, že tito studenti patřili většinou k těm, kteří v hodinách chyběli a museli si určitá cvičení doplňovat doma, protože pokud byli přítomni na hodinách, materiál vytištěný neměli. Naopak studenti, kteří si materiál vytiskli a do hodin ho nosili, připravovali se doma a neměli tak vysokou absenci, neměli problém s pochopením a prací s materiálem. Někteří studenti doporučili výukový materiál obohatit o další praktické hry se slovy. Co se týká obsahu, většině studentům vyhovoval. Někteří studenti hodnotili obsah jako zábavný a užitečný.

Kategorie *Komunikace*

Na základě neuspokojivé komunikace mezi studenty a vyučující (emailová komunikace byla podle vyučující neefektivní, pomalá, nepřehledná a komplikovaná), doporučila autorka DP vyučující, aby založila FB skupiny podle úrovně znalostí, do kterých bude vkládat výukový materiál a informace spojené s předmětem Anglický jazyk. Tyto skupiny také poslouží ke zlepšení vzájemné komunikace.

Studenti se pak sami připojovali do FB skupin. Veškeré úvodní informace však byly sděleny emailem. Vyučující reagovala na emailovou korespondenci jednotlivců i na zprávy posílané na sociálních sítích. Pokud potřebovala někomu něco sdělit rychle, napsala zprávu jednotlivci na Facebook. Pokud se jednalo spíše o všeobecné informace, které nebyly tolik důležité, použila email. V této části dotazníku se vyučující studentů ptala, jak vnímají tento způsob komunikace. Je zajímavé, že na otázku, jestli by studenti preferovali komunikaci přes FB nebo přes email, se 62% studentek a 57% studentů přiklánělo spíše k používání FB, ale na otázku, zda se jim zdá FB skupina přehlednější a srozumitelnější než emailová komunikace, odpovědělo 53% studentek a 69 % studentů tak, že by raději komunikovali přes email, který vnímají jako přehlednější, srozumitelnější a serióznější. Někteří studenti se vyhýbají používání sociálních sítí a blokují si veškeré notifikace, proto aktualizace ve skupině neregistrují a jsou pak překvapeni, když se informace dozvídají pozdě. Zajímavé bylo také sledovat, jak studenti komunikují mezi sebou. Většina studentů do dotazníku uvedla, že co se týká organizačních a informačních záležitostí, studenti se často navzájem nekontaktují.

Přestože výsledky výzkumu ukazují na to, že si studenti z předmětu Anglický jazyk odnáší především znalosti nové slovní zásoby spojené s designem, což byl jeden z hlavních záměrů, výuka neprobíhala vždy podle původních cílů autorky DP. Z výzkumu také vyšlo najevo, že jsou studenti rádi za specifický obsah, který byl v hodinách Anglického jazyka učen. Byli by však raději, kdyby ubylo množství informací a *materiálu*. Jedním z faktorů, které ovlivňují jednání studentů, je vnitřní a vnější motivace ke studiu. Vnitřní motivace byla silně patrná v oborových předmětech (*Grafický design, Produktový design*). Přestože anglický jazyk je jedním z povinných předmětů absolutoria, jeho cílová úroveň jazykových kompetencí je na úrovni B2 (SERR), a tudíž nepředstavovala pro většinu studentů nutnost se aktivně připravovat, proto tomuto předmětu studenti nevěnovali tak velkou pozornost.

Ačkoliv odučené hodiny spolu s výukovým materiálem vycházely ze současných trendů v učení (motivace na počátku hodin, přátelská atmosféra, podpora promluvy formou metody *scaffolding*, zdůrazňování reflektivní části hodiny,...) a také z pedocentrismu, nebyla výuka dle předpokládaných výstupů autorky DP tak efektivní,

a to kvůli aspektům ve vyučovací interakci - především z důvodu odlišných priorit dospělých studentů. Jejich hlavním cílem totiž nebyl samotný anglický jazyk, ale spíše praxe v oboru.

Ze sebereflexi, kterou vyučující prováděla dle pokynů autorky DP vyplynulo, co v hodině fungovalo, co ne a proč. Autorka DP se zamýšlí nad tvorbou edukačních videí, kde by prezentovala vše, co pokládá za nutné. Tento koncept by spočíval na distanční spolupráci, kdy by obsah hodin byl zpřístupněn formou krátkých interaktivních videí, odkazujících k autentickým materiálům, ze kterých si studenti mohou vybírat. Vyučující by před novým semestrem, vytvořila sérii edukačních videí, kde by prezentovala vše, co pokládá za nutné. Studenti by formou krátkých videí dokazovali (prezentovali) svoje znalosti a schopnosti, ať už se jedná o správnou výslovnost, intonaci, verbální i nonverbální schopnosti komunikace, předem jasně určenou slovní zásobu a správně použitou gramatiku. Myšlenka, že by se studenti sami viděli a slyšeli, podporuje okamžitou a efektivní sebereflexi, aktivní formu učení a motivuje k lepším výkonům. Vytváření, stříhání a přidávání různých efektů do videa přispívá k počítačové gramotnosti. Studenti by mohli sehrát i dialog ve dvojicích, například ve formě seriálu, ve kterém by si oni sami vytvářeli obsah příběhu. Tato forma spolupráce je velice variabilní a dá se na ní postavit výuka jakéhokoliv tématu. Platforma *Youtube* nás každý den přesvědčuje o tom, že kombinace mluveného slova a vizuálního doprovodu efektivně a zábavně pracuje s naší pozorností. Znalost a schopnost ovládnutí těchto nástrojů by určitě přispělo k hlubší mediální i vizuální gramotnosti.

Závěr

Vizuální zobrazení zastává důležité místo v životě jednotlivce i celé společnosti. Vzhledem k tomu, že je naše základní orientace založena na zrakovém vnímání, musí lidský mozek třídit informace, vybírat mezi důležitým a nedůležitým sdělením. Vizuální zobrazení se proto snaží zaujmout divákovu pozornost za každou cenu. Protože je naše reakce na vizuální informace okamžitá a povrchní, je přímo nutností vizuální komunikaci ovládat. Schopnost vizuálně komunikovat neznamena jen pasivní přijímání podnětů, ale také schopnost vizuální zobrazení číst, aktivně jim rozumět a možnost je aktivně vytvářet. Diplomová práce *Koncepce bilingvního výukového materiálu pro oblast vizuální komunikace* si kladla za cíl vytvořit výukový materiál v anglickém jazyce zaměřený na oblast vizuální komunikace. Z různých úhlů pohledu se studenti učí analyzovat jednotlivé prvky vizuálního zobrazení a tím podporuje vizuální gramotnost každého jedince. Tento výukový materiál vycházel z teoretického základu kurikula školních vzdělávacích programů obou předmětů Anglického jazyka a Výtvarné výchovy a byl aktuálně modifikován do podoby předmětu Vizuální komunikace a vyučován metodou CLIL, která byla ideálním inovativním řešením. Schopnost předávání názorů, diskutování o různých tématech, prezentování informací ostatním, nahlížení na jeden problém z různých úhlů, vnímání a analyzování vizuálně obrazných zobrazení, používání odborné terminologie atd. - to všechno jsou aktivity, které vedly studenty nejen ke zdokonalení v anglickém jazyce, ale také prohlubovaly jejich vizuální gramotnost.

Teoretická část diplomové práce informuje čtenáře o fungování lidského vnímání a s tím spojeného pasivního konzumování vizuálně obrazných zobrazení. Zdůrazňuje potřebu orientování se v problematice vizuální komunikace a podává klíč k pozornějšímu uvědomování si možných manipulací. Tyto myšlenky jsou obsahem kurikulárních dokumentů především v podobě školních vzdělávacích programů středních škol. V této části se také čtenář dozví o základní charakteristice výukové metody CLIL, která inovativním způsobem přistupuje ke zdokonalování schopnosti a znalosti cizího jazyka. Metoda CLIL je velice užitečný nástroj k pochopení více

perspektiv najednou. Studenti jsou podporováni v hledání mezioborových a interkulturních souvislostí, jsou nuceni domýšlet si významy, a tím tak přemýšlet logicky a kriticky.

V praktické části práce se čtenář dovídá podrobnější informace o vytvořeném výukovém materiálu a jeho aplikaci ve výukových hodinách. V průběhu praxe se potvrzuje obsah kapitoly o terciálním vzdělávání v Bílé knize, která se zabývá problematikou motivace dospělých studentů. Toto vyučování bylo také podrobeno zkoumání vycházející z metodologie kvantitativního a kvalitativního výzkumu. Výzkum sledované problematiky odhalil další aspekty ovlivňující efektivnost výuky a průběh vyučování, na které by se nemělo zapomínat při plánování hodin. Jeden z hlavních faktorů je samotná verbální komunikace, která ovlivňuje účinnou práci s materiály, zapojení se do výuky a výsledky učení. V programu terciálního vzdělávání by se mělo počítat s individualitou studentů a s jejich možnou menší potřebou se socializovat v novém neznámém prostředí. Dalším aspektem je úroveň znalostí a schopností jednotlivých studentů. Ačkoliv se všichni studenti shodli na tom, že obsah předmětu byl pro všechny prospěšný, v průběhu výzkumu se ukázalo, že na základě odlišných výchozích pozic a různých osobních přístupů ke studiu se očekávání formy vyučování předmětu Anglický jazyk odlišovalo – někteří by raději preferovali sledování videí, jiní upřednostňovali konverzaci, ostatní by se rádi zdokonalovali v gramatice.

Na základě těchto zjištění bylo v této diplomové práci uvedeno několik doporučení pro zajištění kvalitnějších výstupů studentů. Učitel by měl být schopen vytvořit sérii edukačních videí, ve kterých shrne to, co on sám považuje za nejdůležitější, a tento výstup obohatit o autentické materiály, ze kterých si student může sám vybrat. Motivací studentů v terciálním vzdělávání se zabývá mimo jiné i Bílá kniha, která navrhuje motivovací formou finančních odměn, které se zdají jako jeden z efektivních nástrojů, působící ovšem hlavně na vnější motivaci. Celá tato zkušenost je velmi cenným zjištěním a vybízí k dalšímu zkoumání.

Seznam citací

1

LAUER, David. *Design basics 6th Edition*. USA: Wadsworth Publishing Company, 2004, s. 11-21

2

ELKINS, James. *Proč lidé pláčou před obrazy. Příběhy lidí, které obrazy dojaly k slzám*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Academia. 2007. s. 57

3

FILIPOVÁ, Marta, RAMPLAY, Matthew (eds.). *Možnosti vizuálních studií*. Brno: Společnost pro odbornou literaturu a MU, Filozofická fakulta, 2007. s. 155 – 183

4

VANČÁT, Jaroslav. *Poznávací a komunikační obsah výtvarné výchovy v kurikulárních dokumentech*, Praha: Sdružení MAC: 2003. s. 25

5

VANČÁT, Jaroslav. *Poznávací a komunikační obsah výtvarné výchovy v kurikulárních dokumentech*, Praha: Sdružení MAC: 2003. s. 13

6

McLUHAN, Marshall: *Člověk, media a elektronická kultura. Výbor z celoživotního díla proroka a mága elektronického věku a elektronické revoluce*. Dotisk 1. vyd. Brno: Jota, 2008. s. 216

7

HANUŠ, Karel. *O barvě*. Praha: SPN - Státní pedagogické nakladatelství, 1976, s. 66

8

INGRAM, Jay. *Cesta za tajemstvím mozku*. Ostrava: OLDAG, 1996. s.45

9

BAUMAN, Zygmunt. *Úvahy o postmoderní době*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995, s.104.

10

ERIKSEN, Thomas Hylland. *Tyranie okamžiku: [rychlý a pomalý čas v informačním věku]*. 2. vyd. Překlad Daniela Zounková, Miluše Juříčková. Brno: Doplněk, 2009, s. 12

11

Slovník spisovné jazyka českého:Komunikace[online]. 2011 [cit. 201702-20]. Dostupné z

<http://ssjc.ujc.cas.cz/search.php?hledej=Hledat&heslo=komunikace&sti=EMPTY&where=hesla&hsu bstr=no>

12

Vysoká škola umělecko-průmyslová Katedra designu [online]. 2018 [cit. 201711-25]. Dostupné z <https://www.umprum.cz/web/cs/grafika/graficky-design-a-vizualni-komunikace>

13

LAUER, David. *Design basics 6th Edition*. USA: Wadsworth Publishing Company, 2004, s. 24-35

14

BAUMAN, Zygmunt. *Úvahy o postmoderní době*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995, s. 104

15

ŠMÍDOVÁ, Tereza, TEJKALOVÁ, Lenka a VOJTKOVÁ, Naděžda. *CLIL ve výuce: jak zapojit cizí jazyky do vyučování*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2012, s.28

16

LAUER, David. *Design basics 6th Edition*. USA: Wadsworth Publishing Company, 2004, s. 45

17

BERÁNKOVÁ, Růžena. *Vizuální komunikace mimo oblast výtvarné výchovy*, Brno: Masarykova univerzita: 2009, s.24

18

VANČÁT, Jaroslav. *Poznávací a komunikační obsah výtvarné výchovy v kurikulárních dokumentech*, Praha: Sdružení MAC: 2003 s. 14

19

VANČÁT, Jaroslav. *Poznávací a komunikační obsah výtvarné výchovy v kurikulárních dokumentech*, Praha: Sdružení MAC: 2003. s. 21

20

GOMBRICH, Ernst Hans. *Umění a iluze: Studie o psychologii obrazového znázornění..* Praha: Odeon, 1985, s. 186

21

JAROŠOVÁ, Tereza. *Vizuální gramotnost v digitální době*, Praha: Univerzita Karlova:2015,s. 31 - 95

22

BERGSTROM, Bo. *Essentials of visual communication*. 1. vyd. London: Laurence King Publishing Ltd. 2008. s. 124

23

LAUER, David. *Design basics 6th Edition*. USA: Wadsworth Publishing Company, 2004, s. 63-78

24

BERÁNKOVÁ, Růžena. *Vizuální komunikace mimo oblast výtvarné výchovy*, Brno: Masarykova univerzita: 2009, s. 96

25

HUYGHE, René. *Řeč obrazů ve světle psychologie umění*, Praha: Odeon, 1973, s. 75

26

LAUER, David. *Design basics 6th Edition*. USA: Wadsworth Publishing Company, 2004, s. 82-102

27

LAUER, David. *Design basics 6th Edition*. USA: Wadsworth Publishing Company, 2004, s. 112

28

LAUER, David. *Design basics 6th Edition*. USA: Wadsworth Publishing Company, 2004, s. 120

29

LAUER, David. *Design basics 6th Edition*. USA: Wadsworth Publishing Company, 2004, s. 125

30

PEŘINOVÁ, Marta, BROŽOVÁ, Vlasta. *Kreslíme, malujeme, modelujeme*. Praha: Fortuna Libri, 1994, s. 27

31

LAUER, David. *Design basics 6th Edition*. USA: Wadsworth Publishing Company, 2004, s. 128-133

32

LAUER, David. *Design basics 6th Edition*. USA: Wadsworth Publishing Company, 2004, s. 145

33

HANUŠ, Karel. *O barvě*. Praha: SPN - Státní pedagogické nakladatelství, 1976, s. 66

34

LAUER, David. *Design basics 6th Edition*. USA: Wadsworth Publishing Company, 2004, s. 150-155

35

MUKAŘOVSKÝ, Jan. *Studie z estetiky*, Praha: Odeon, 1966, str. 151

36

LAUER, David. *Design basics 6th Edition*. USA: Wadsworth Publishing Company, 2004, s.135

37

HANUŠ, Karel. *O barvě*. Praha: SPN - Státní pedagogické nakladatelství, 1976, s.66

38

HANUŠ, Karel. *O barvě*. Praha: SPN - Státní pedagogické nakladatelství, 1976, s.70

39

HANUŠ, Karel. *O barvě*. Praha: SPN - Státní pedagogické nakladatelství, 1976, s.72

40

HANUŠ, Karel. *O barvě*. Praha: SPN - Státní pedagogické nakladatelství, 1976, s.80

41

LAUER, David. *Design basics 6th Edition*. USA: Wadsworth Publishing Company, 2004, s. 165

42

HANUŠ, Karel. *O barvě*. Praha: SPN - Státní pedagogické nakladatelství, 1976, 92 s. 83

43

Principy Gestalt-terapie[online]. [cit. 201712-05]. Dostupné z <http://www.psycholog-praha.net/odborne-clanky/64-gestalt-terapie-3-principy-gestalt-terapie.html>

44

LAUER, David. *Design basics 6th Edition*. USA: Wadsworth Publishing Company, 2004, s. 178-198

45

Principy Gestalt-terapie[online]. [cit. 201712-05]. Dostupné z <http://www.psycholog-praha.net/odborne-clanky/64-gestalt-terapie-3-principy-gestalt-terapie.html>

46

RAMACHANDRAN, V. *Mozek a jeho tajemství, aneb, Pátrání neurovědčů po tom, co nás činí lidmi*. Vyd. 1. Překlad Helena Čížková. Praha: Dybbuk, 2013, s. 106

47

RAMACHANDRAN, V. *Mozek a jeho tajemství, aneb, Pátrání neurovědčů po tom, co nás činí lidmi*. Vyd. 1. Překlad Helena Čížková. Praha: Dybbuk, 2013, s.247

48

Gestalt psychologie [online]. [cit. 201712-20]. Dostupné z <http://ografologii.blogspot.cz/2010/09/gestalt-psychologie.html>

49

LAUER, David. *Design basics 6th Edition*. USA: Wadsworth Publishing Company, 2004, 291s. 200-206

50

LAUER, David. *Design basics 6th Edition*. USA: Wadsworth Publishing Company, 2004, s. 212-218

51

Bílá kniha [online]. 2010 [cit. 201802-25]. Dostupné z <https://is.muni.cz/el/1411/podzim2010/MPSP071p/um/bilakniha.txt>

52

Národní ústav pro vzdělávání: Rámcové vzdělávací programy [online]. 2010 [cit. 201802-25]. Dostupné z <http://www.nuvv.cz/t/rvp>

53

Rámcové vzdělávací programy pro obory středního vzdělávání s maturitou [online]. [cit. 201802-25]. Dostupné z http://zpd.nuov.cz/images/rvp_mz_2008_2.htm

54 .

Průmyslový design [online]. 2013 [cit. 201802-25]. Dostupné z <http://zpd.nuov.cz/RVP/ML/RVP%208241M04%20Prumyslovy%20design.pdf> Grafický design [online]. 2013 [cit. 201802-25]. Dostupné z <http://zpd.nuov.cz/RVP/ML/RVP%208241M05%20Graficky%20design.pdf> RVP Cizího jazyka, Estetického vzdělávání a Umělecko-historické a výtvarné přípravě. (str.16 – 49)

55

Průmyslový design [online]. 2013 [cit. 201802-25]. Dostupné z <http://zpd.nuov.cz/RVP/ML/RVP%208241M04%20Prumyslovy%20design.pdf> Grafický design [online]. 2013 [cit. 201802-25]. Dostupné z <http://zpd.nuov.cz/RVP/ML/RVP%208241M05%20Graficky%20design.pdf> Estetického vzdělávání podle RVP (str 37 – 38)

56

Průmyslový design [online]. 2013 [cit. 201802-25]. Dostupné z <http://zpd.nuov.cz/RVP/ML/RVP%208241M04%20Prumyslovy%20design.pdf> Grafický design [online]. 2013 [cit. 201802-25]. Dostupné z

<http://zpd.nuov.cz/RVP/ML/RVP%208241M05%20Graficky%20design.pdf> RVP *Umělecko-historická a výtvarná příprava sekci Morfologie a syntax výtvarné tvorby* (str 47- 48)

57

*Grafický design [online]. 2013 [cit. 201802-25]. Dostupné z <http://zpd.nuov.cz/RVP/ML/RVP%208241M05%20Graficky%20design.pdf> RVP *Technologická a technická příprava oboru*(str49)*

58

RVP *Grafický design*[online]. 2013 [cit. 201802-25]. Dostupné z <http://zpd.nuov.cz/RVP/ML/RVP%208241M05%20Graficky%20design.pdf>

59

RVP *Produktový design*, [online]. 2013 [cit. 201802-25]. Dostupné Z <http://zpd.nuov.cz/RVP/ML/RVP%208241M04%20Prumyslovy%20design.pdf> (str.49)

60

<https://is.muni.cz/el/1411/podzim2010/MPSP071p/um/bilakniha.txt> Bílá kniha [online]. 2013 [cit. 201802-25]. Dostupné z http://www.msmt.cz/file/35405_1_1/ STRANY 6-9 úvod

61

Bílá kniha [online]. 2013 [cit. 201802-25]. Dostupné z http://www.msmt.cz/file/35405_1_1/ (str.63)

62

Bílá kniha [online]. 2013 [cit. 201802-25]. Dostupné z http://www.msmt.cz/file/35405_1_1/ (str64)

63

Bílá kniha [online]. 2013 [cit. 201802-25]. Dostupné z http://www.msmt.cz/file/35405_1_1/ (str73)

64

ŠVP Gymnázia Postupická[online]. 2013 [cit. 201711-25]. Dostupné z http://www.postupicka.cz/wp-content/uploads/2018/01/SVP_Postupicka_6_2018.pdf (str 354- 368)

65

ŠVP Gymnázia Postupická[online]. 2013 [cit. 201711-25]. Dostupné z http://www.postupicka.cz/wp-content/uploads/2018/01/SVP_Postupicka_6_2018.pdf (str 354- 368)

66

Pojetí výtvarné výchovy v RVP [online]. 2013 [cit. 201711-25]. Dostupné z <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/238/pojeti-vytvarne-vychovy-v-ramcovem-vzdelavacim-programu-pro-predskolni-vzdelavani.html/>

67

VANČÁT, Jaroslav. *Poznávací a komunikační obsah výtvarné výchovy v kurikulárních dokumentech*, Praha: Sdružení MAC: 2003. s. 13

68

VANČÁT, Jaroslav. *Tvořivost a obraznost ve Školním vzdělávacím programu*, 2008. s. 40

69

FULKOVÁ, Marie,. *Diskurs umění a vzdělávání*, Praha: Nakladatelství H+Hs, 2008, s. 24

70

Médiální gramotnost [online]. 2013 [cit. 201711-25]. Dostupné z https://wikisofia.cz/wiki/Medi%C3%A1ln%C3%AD_gramotnost

71

ERIKSEN, Thomas Hylland. *Tyranie okamžiku* 2. vyd. Překlad Daniela Zounková, Miluše Juříčková. Brno: Doplněk, 2009, s.112

72

Médiální gramotnost [online]. [cit. 20102-25]. Dostupné z <https://clanky.rvp.cz/clanek/s/z/540/proc-potrebujeme-medialni-vychovu.html/>

73

JAROŠOVÁ, Tereza. *Vizuální gramotnost v digitální době*, Praha: Univerzita Karlova:2015, s.24

74

ŠVP pro SUPS [online]. 2015 [cit. 201802-25]. Dostupné z <http://www.sups.info/index.php/uredni-deska/skolni-vzdelavaci-program>

75

ŠVP pro SUPŠ [online]. 2013 [cit. 201708-25]. Dostupné z http://www.sups.info/images/dokumenty/SVP/pro-3-4-rocnik_svp_651-13.pdf

76

Anglický jazyk na Hellichovce [online]. 2015 [cit. 201802-25]. Dostupné z <http://www.hellichovka.cz/uncategorized/anglicky-jazyk-a2-1-b2-2>

77

ŠMÍDOVÁ, Tereza, TEJKALOVÁ, Lenka a VOJTKOVÁ, Naděžda. *CLIL ve výuce: jak zapojit cizí jazyky do vyučování*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2012, s. 30

78 Tamtéž, s. 30

79 Tamtéž, s. 27

80 Tamtéž, s. 9

81 Tamtéž, s. 8

82 Tamtéž, s. 16

83 Tamtéž, s. 17

84 Tamtéž, s. 16

85

THORNBURY, Scott., *How to Teach Vocabulary*. London: Longman, 2002, s 82-108

86

ŠMÍDOVÁ, Tereza, TEJKALOVÁ, Lenka a VOJTKOVÁ, Naděžda. *CLIL ve výuce: jak zapojit cizí jazyky do vyučování*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2012, s. 15

87

ŠMÍDOVÁ, Tereza, TEJKALOVÁ, Lenka a VOJTKOVÁ, Naděžda. *CLIL ve výuce: jak zapojit cizí jazyky do vyučování*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2012, s. 31-39

88

ZŠ Gočárova [online]. 2018 [cit. 201803-15]. Dostupné z <http://www.zsgocarova.cz/default/stranka?url=o-skole2>

89

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál, 2005, s. 52

90

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál, 2005, s. 197

91

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál, 2005, s.101

92

Výukový materiál byl upraven a vytvořen na základě znalostí nabitých ze zdrojů zde citovaných, inspirace byla dále čerpána i z těchto učebnic anglického jazyka:

EL-HMOUDOVÁ, Dagmar. *Angličtina - edice maturita*. vyd. Praha: Vyuka.cz, 2014, 224 s. ISBN 978-80-86873-13-8.

Kolektiv autorů. *Angličtina pro strojírenské obory*. 1. vyd. Praha: Informatorium, 2018, 84 s. ISBN 978-80-7333-060-6.

DOOLEY, Jenny, EVANS, Virginia a ROGERS. *Career Paths: Construction I - Buildings*. EU: Express Publishing,2012, 120 s. ISBN 978-1-4715-0036-7

DOOLEY, Jenny, EVANS, Virginia a ROGERS, Henrietta. *Career Paths: Art and Design: Student's book*. Infoa:2012,120 s. ISBN 978-1-4715-1886-7

GOMPERTZ, Will. *What are You Looking at?*. Penguin Books:2016,464 s. ISBN 978-0142180297

93

Pedagogický deník, archiv autorky DP

94 Tamtéž

95 Tamtéž

96 Tamtéž

97 Tamtéž

98 Tamtéž

99 Tamtéž

Bibliografie

BAUMAN, Zygmunt. *Úvahy o postmoderní době*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995, 165 s. ISBN 80-858-5012-5.

BERÁNKOVÁ, Růžena. *Vizuální komunikace mimo oblast výtvarné výchovy*, Brno: Masarykova univerzita: 2009, 120 s. Rigorózní práce

BERGSTROM, Bo. *Essentials of visual communication*. 1. vyd. London: Laurence King Publishing Ltd. 2008. 240 s. ISBN 13: 978-1-85669577-0. ISBN 10: 1-85669-577-8.

ERIKSEN, Thomas Hylland. *Tyranie okamžiku: [rychlý a pomalý čas v informačním věku]*. 2. vyd. Překlad Daniela Zounková, Miluše Juříčková. Brno: Doplněk, 2009, 167 s. Sociálně-ekologická edice, sv. 11. ISBN 978-807-2392-384

EL-HMOUDOVÁ, Dagmar. *Angličtina - edice maturita*. vyd. Praha: Vyuka.cz, 2014, 224 s. ISBN 978-80-86873-13-8.

ELKINS, James. *Proč lidé pláčou před obrazy. Příběhy lidí, které obrazy dojaly k slzám*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Academia. 2007. 215 s.

DOOLEY, Jenny, EVANS, Virginia a ROGERS. *Career Paths: Construction I - Buildings*. EU: Express Publishing, 2012, 120 s. ISBN 978-1-4715-0036-7

DOOLEY, Jenny, EVANS, Virginia a ROGERS, Henrietta. *Career Paths: Art and Design: Student's book*. Infoa: 2012, 120 s. ISBN 978-1-4715-1886-7

FILIPOVÁ, Marta, RAMPLAY, Matthew (eds.). *Možnosti vizuálních studií. Obrazy – texty – interpretace*. Brno: Společnost pro odbornou literaturu a MU, Filozofická fakulta, 2007. s. 155 – 183

FULKOVÁ, Marie,. *Diskurs umění a vzdělávání*, Praha: Nakladatelství H+Hs, 2008, s. 24

GOMBRICH, Ernst Hans. *Umění a iluze: Studie o psychologii obrazového znázornění*. Vyd. 1. Praha: Odeon, 1985, 534 s. ISBN 01-525-85.09/01

GOMPERTZ, Will. *What are You Looking at?*. Penguin Books: 2016, 464 s. ISBN 978-0142180297

HANUŠ, Karel. *O barvě*. Praha: SPN - Státní pedagogické nakladatelství, 1976, 92 s. ISBN 14-323-76

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál, 2005, 408 s. ISBN 978-80-7367-485-4

HENDL, Jan *Přehled statistických metod zpracování dat: Analýza a metaanalýza dat*. Praha: Portál, 2015, 736 s. ISBN 978-80-262-0981-2

INGRAM, Jay. *Cesta za tajemstvím mozku*. Ostrava: OLDAG, 1996. 273 s. ISBN 80 85954-12-5.

JAROŠOVÁ, Tereza. *Vizuální gramotnost v digitální době*, Praha: Univerzita Karlova:2015, 81s. Diplomová práce

Kolektiv autorů. *Angličtina pro strojírenské obory*. 1. vyd. Praha: Informatorium, 2018, 84 s. ISBN 978-80-7333-060-6.

LAUER, David. *Design basics 6th Edition*. USA: Wadsworth Publishing Company, 2004, 291s. ISBN-13: 978-0534625597

MUKAŘOVSKÝ, Jan, *Studie z estetiky*, Praha: Odeon, 1966. 371 s. ISBN 978-80-7294-239-8

PEŘINOVÁ, Marta, BROŽOVÁ, Vlasta. *Kreslíme, malujeme, modelujeme*. Praha: Fortuna Libri, 1994, 176 s. ISBN 80-7168-018-4

PŘIKRYLOVÁ, Katarína, *Vizuální gramotnost*. 217 s. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2010 ISBN 978-80-7290-487-7

RAMACHANDRAN, V. *Mozek a jeho tajemství, aneb, Pátrání neurovědčů po tom, co nás činí lidmi*. Vyd. 1. Překlad Helena Čížková. Praha: Dybbuk, 2013, 414 s. ISBN 978-8074380-808.

ŠMÍDOVÁ, Tereza, TEJKALOVÁ, Lenka a VOJTKOVÁ, Naděžda. *CLIL ve výuce: jak zapojit cizí jazyky do vyučování*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2012, 64 s. ISBN 978-80-87652-57-2

THORNBURY, Scott., *How to Teach Vocabulary*. London: Longman, 2002, s 82-108 Paperback – 18 Feb by Scott Thornbur 192 pages

ISBN-13: 978-0582429666 (18 Feb. 2002)

VANČÁT, Jaroslav. *Tvořivost a obraznost ve Školním vzdělávacím programu*, 2008. 43 s. ISBN 978-80-86783-31-4

VANČÁT, Jaroslav. *Poznávací a komunikační obsah výtvarné výchovy v kurikulárních dokumentech*, Praha: Sdružení MAC: 2003. 32 s. ISBN: 80-86015-90-4

Seznam internetových zdrojů

What cameras see that our eyes don't - Bill Shribman [online]. 2013 [cit. 201708-25]. Dostupné z <https://www.youtube.com/watch?v=KUiemQTEOYQ>

Nobody cares about your photography – Ted Forbes [online]. 2016 [cit. 201708-25]. Dostupné z <https://www.youtube.com/watch?v=L4pE-pdhnJw>

Can Video Games Make You Smarter? [online]. 2014 [cit. 201708-25]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=OOsqkQytHOs>

Why we love repetition in music - Elizabeth Hellmuth Margulis [online]. 2006 [cit. 201708-25]. Dostupné z <https://www.youtube.com/watch?v=1lo8EomDrwA>

Principy Gestalt-terapie[online]. [cit. 201712-05]. Dostupné z <http://www.psycholog-praha.net/odborne-clanky/64-gestalt-terapie-3-principy-gestalt-terapie.html>

Průmyslový design [online]. 2013 [cit. 201802-25]. Dostupné z <http://zpd.nuov.cz/RVP/ML/RVP%208241M04%20Prumyslovy%20design.pdf>

Grafický design [online]. 2013 [cit. 201802-25]. Dostupné z <http://zpd.nuov.cz/RVP/ML/RVP%208241M05%20Graficky%20design.pdf> RVP Cizího jazyka, Estetického vzdělávání a Umělecko-historické a výtvarné přípravě. (str.16 – 49)

Bílá kniha [online]. 2013 [cit. 201802-25]. Dostupné z [http://www.msmt.cz/file/35405_1_1/STRANY 6-9 úvod](http://www.msmt.cz/file/35405_1_1/STRANY%206-9%20úvod)

ŠVP Gymnázia Postupická[online]. 2013 [cit. 201711-25]. Dostupné z [http://www.postupicka.cz/wp-content/uploads/2018/01/SVP Postupicka 6 2018.pdf](http://www.postupicka.cz/wp-content/uploads/2018/01/SVP%20Postupicka%206%202018.pdf) (str 354- 368)

ŠVP pro SUPS [online]. 2015 [cit. 201802-25]. Dostupné z <http://www.sups.info/index.php/uredni-deska/skolni-vzdelavaci-program>

Anglický jazyk na Hellichovce [online]. 2015 [cit. 201802-25]. Dostupné z <http://www.hellichovka.cz/uncategorized/anglicky-jazyk-a2-1-b2-2>

ZŠ Gočárova [online]. 2018 [cit. 201803-15]. Dostupné z <http://www.zsgocarova.cz/default/stranka?url=o-skole2>

Přílohy

Seznam příloh

Příloha 1	Bloomova taxonomie
Příloha 2	Úvodní strana koncepce výukových materiálů
Příloha 3	Fotografie
Příloha 4	Film, Hudba
Příloha 5	Studentova ilustrace vybrané písně
Příloha 6	Materiály a procesy
Příloha 7	Interiérový design
Příloha 8	Dějiny umění
Příloha 9	Dějiny umění 02
Příloha 10	Vzdělávání a kariéra
Příloha 11	Test
Příloha 12	Plakáty 01, 02, 03, 04, 05
Příloha 13	Výsledky testů 01 02 03 04
Příloha 14	Dotazník

Příloha 1 Bloomova taxonomie

Cilová kategorie (úroveň osvojení)	Typická slovesa k vymezení cílů
1. Zapamatovat termíny a fakta, jejich klasifikace a kategorizace	definovat, identifikovat, vytvořit seznam, vyjmenovat, opakovat, vzpomenout si, rozpoznat, zapsat, spojit, zopakovat, podtrhnout, zvýraznit
2. Rozumět překlad z jednoho jazyka do druhého, převod z jedné formy komunikace do druhé, jednoduchá interpretace, extrapolace (vysvětlení)	vybrat, uvést příklad, předvést, popsat, určit, rozlišovat, vysvětlit, vyjádřit, říci vlastními slovy, vybrat, přeformulovat, sdělit, přeložit, simulovat, vypočítat, zkontrolovat, změřit
3. Aplikovat použití abstrakcí a zobecnění (teorie, zákony, principy, pravidla, metody, techniky, postupy, obecné myšlenky v konkrétních situacích)	aplikovat, demonstrovat, interpretovat údaje, načrtnout, zobecnit, uvést vztah mezi, plánovat, použít, prokázat, registrovat, řešit, vyzkoušet, rozlišit, připravit, zaznamenat
4. Analyzovat rozbor komplexní informace (systému, procesu) na prvky a části, stanovení hierarchie prvku, princip jejich organizace, vztahů a interakce mezi prvky	analyzovat, provést rozbor, najít vztah, porovnat, shrnout, dát do souvislostí, seřadit do logických posloupností, identifikovat příčiny a následky, kategorizovat, diskutovat, klasifikovat, kombinovat, odhadnout, odvodit, zpochybnit, vyřešit, diagnostikovat
5. Hodnotit posouzení materiálů, podkladů, metod a technik z hlediska účelu podle kritérií, která jsou dána nebo která si žák sám navrhne	kritizovat, obhájit, ocenit, posoudit, podpořit názory, oponovat, prověřit srovnat s normou, vybrat, uvést klady a zápory, zdůvodnit, zhodnotit
6. Tvořit složení prvků a jejich částí do předtím neexistujícího celku	upravit, organizovat, formulovat, reorganizovat, složit, navrhnout, spravovat, řídit, vytvořit systém, zrekonstruovat, předpovědět, navrhnout

ŠMÍDOVÁ, Tereza, TEJKALOVÁ, Lenka a VOJTKOVÁ, Naděžda. *CLIL ve výuce: jak zapojit cizí jazyky do vyučování*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2012, 64 s. ISBN 978-80-87652-57-2.

Příloha 2 Úvodní strana koncepce výukových materiálů

Conception of Teaching Materials in the Field of Visual Communication

○ Lucie Theinerová
2017

PHOTOGRAPHY

MOTION DESIGN, FILM, VIDEO GAME DESIGN

MUSIC INDUSTRY

MATERIALS AND PROCESSES

INTERIOR DESIGN

ART HISTORY

EDUCATION AND CAREER

Adapted from

[1] EL-HIMOUDOVÁ, Dagmar. *Angličtina - edice maturita*. vyd. Praha: VyuKa.cz, 2014, 224 s. ISBN 978-80-86873-13-8.

[2] Kolektiv autorů. *Angličtina pro strojírenské obory*. 1. vyd. Praha: Informatorium, 2018, 84 s. ISBN 978-80-7333-060-6.

[3] DOOLEY, Jenny, EVANS, Virginia a ROGERS, Virginia. *Career Paths: Construction I - Buildings*. EU: Express Publishing, 2012, 120 s. ISBN 978-1-4715-0036-7.

Sources

DOOLEY, Jenny, EVANS, Virginia a ROGERS, Henrietta. *Career Paths Art and Design: Student's book*. Infoa. 2012, 120 s. ISBN 978-1-4715-1886-7

GOMPERTZ, Will. *What are You Looking at?*. Penguin Books: 2016, 464 s. ISBN 978-0142180297

What cameras see that our eyes don't - Bill Shribman [online]. 2013 [cit. 201708-25]. Dostupné z <https://www.youtube.com/watch?v=KUIemQTEOYQ>

Nobody cares about your photography - Ted Forbes [online]. 2016 [cit. 201708-25]. Dostupné z <https://www.youtube.com/watch?v=L4pE-pdhnJw>

Can Video Games Make You Smarter? [online]. 2014 [cit. 201708-25]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=O0sqQyH0s>

Why we love repetition in music - Elizabeth Hellmuth Margulis [online]. 2006 [cit. 201708-25]. Dostupné z <https://www.youtube.com/watch?v=1o8EomDrwA>

Design in a Nutshell [online]. 2013 [cit. 201708-25]. Dostupné z <http://https://www.youtube.com/watch?v=NsfL8KpM7Qs&list=PLnQpDGF5e7C187BDeuTdXTPxIOYMI2Tdb>

PHOTOGRAPHY

Motivation:

- 1) Do you like taking pictures?
- 2) Do you enjoy being filmed on camera?
- 3) Do you have photographs in your bedroom?
- 4) Do you have a photograph of your friends/ boy/girlfriend in your purse/ on the background of your cell phone?
- 5) How many megapixels does your camera have? Is it enough?
- 6) How many megapixels do you think your eyes might have?
- 7) What can cameras see that our eyes cannot?
- 8) Who was Eadweard Muybridge?
- 9) What does phototropism mean?
- 10) Compare your suggestions with the video:

What cameras see that our eyes don't - Bill Shribman

<https://www.youtube.com/watch?v=KUiemQTEOYQ>

Exercise: go to B2p. 6,8

Task:

Describe your favourite photographer and his/ her style. Analyse arrangement of visual elements and principles of art in his/her work (line and shape, colour, contrast, unity, balance, rhythm, scale,...)

Reflection:

- 1) Write down a summary of this chapter (5 sentences)
- 2) Explain the meaning of these words:
Blurry, short shutter speeds, exposure, focus your lens, make adjustments, tripod, camera with a flash, turn my negatives into photographs, develop your own film, a point-and-shoot camera, basic point-and-shoot cameras, aperture, ISO speed, a reflex mirror, attachments with optical zooms

PHOTO EDITING

Motivation:

- 1) Do you work with Adobe Photoshop when editing your pictures or do you use any other program?
- 2) Do you often struggle with flash/ brightness / contrast / darkness/ sharpness?
- 3) Why do you think your photography matters?
- 4) Do you think that photographers are important in contemporary society/ art? Why?
- 5) Try to interpret this statement: No more easy shots!
- 6) Listen to the video *Nobody cares about your photography* and make some notes.
<https://www.youtube.com/watch?v=L4pE-pdhnIw>

Exercise: go to B2p.10,12

Reflection:

- 1) Write down a summary of this chapter (5 sentences)
- 2) Explain the meaning of these words:
Enlarge the image, inaccurate, vector graphics, JPEGs, GIFs, file format, raster graphics, pixels, PNG, TIFF, SVG, CGM, retain image quality, camera capture perfect photographs, retouch your pictures, crop the image, clone parts of the background, straighten the final image, trim is aligned, sharpen the image for more detail, recompose part of it, reduce red eye, resize an image, keep the original scaling, thumbnails, stamp one image

Příloha 4 Film, Hudba

MOTION DESIGN, FILM, VIDEO GAME DESIGN

Motivation:

- 1) Do you play video games?
- 2) How much time a day do you spend playing games / chatting with friends/ watching sitcoms- movies?
- 3) Can video games make you smarter?
- 4) Tell your partners about advantages and disadvantages of playing video games
- 5) Watch the video: What do you think of the research results?

Can Video Games Make You Smarter?

<https://www.youtube.com/watch?v=00sakOy7HDs>

Exercise: go to B3p.10,18

Task:

Show your favourite movie. Analyse the techniques that evoke emotions. Focus on the stereotypes- the ways they are presented. Narrate and explain main point of the story. Explain the reason why you would recommend this movie to a certain kind of audience.

Video game design- analyse the visual elements that capture your attention. Why is playing video games so addictive? Compare different functions of PC games (e.g. educational, entertaining, etc.)

Reflection:

- 1) Write down a summary of this chapter (5 sentences)
- 2) Explain the meaning of these words:
A wealth of knowledge, bumpers, sending a reel, animation, arcade, consoles, polygon, relatable, background artists

MUSIC INDUSTRY

Motivation:

- 1) Do you like listening to music?
- 2) What type of music do you listen to?
- 3) Do you play any musical instrument?
- 4) Do you think that listening to the music should be for free?
- 5) Try to tap a well-known rhythm (sing a melody) and let your partner guess the song.
- 6) What is your favourite song? Do you remember its chorus? How many times does the chorus of your favourite song repeat? Can you interpret the main point of the song?
- 7) Explain the term: mere-exposure effect.
- 8) Listen to/ Watch the video :

Why we love repetition in music - Elizabeth Hellmuth Margulis

<https://www.youtube.com/watch?v=3lo8EomDrwA>

Exercise: go to B3p.16

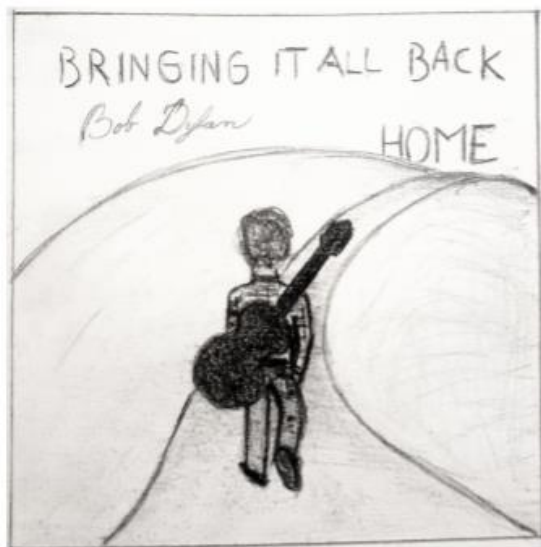
Task:

Describe your favourite song- genre, composer, lyrics. Create a cover for that song. Focus on the rhythm. What is the function of the rhythm? Where and how would you use rhythm in your illustration? Use appropriate arrangement of visual elements and principles of art (line and shape, colour, contrast, unity, balance, rhythm, scale,...) and try to interpret the covers of your classmates.

Reflection:

- 1) Write down a summary of this chapter (5 sentences)
- 2) Explain the meaning of these words:
Packaging, booklet, bland, emblematic, box set, collectibles, liner notes

Příloha 5 Studentova ilustrace vybrané písně

Tím to všechno končí, Baby Blue

Už musíš jít, pár věcí vzít, co vážně chceš
Ber rychle však ti běží čas, zapomeň na veteš
Sirotek tvůj třímá v rukou zbraň
Topí slzy v dešti nastav dlaň
Dívej, schází Svatí ze schodů
A tím to všechno končí, Baby Blue

Příloha 6 Materiály a procesy

MATERIALS AND PROCESSES

Wood

Hardwood- usually from deciduous trees (lose their leaves) + tropical hardwood / softwood= from coniferous trees, which remain green throughout the year/ in engineering- solid wood- softwood + hardwood that has been sawn into specific shapes and sizes, but whose natural structure, consisting of grain and knots, remains intact

X engineered wood is made by bonding- sticking together layers of solid softwood or hardwood or by mixing quantities of wood particles and bonding them with resin. Timber (BRE), Lumber (AmE)
The wood from the spruce tree is used to build things such as the framework for the roofs of buildings and the frames for building features such as balconies. Spruce is a soft wood and it is sensitive to changes between dry and wet conditions. It's softer than pine. Pine is a durable wood. Pine is used to build windows and doors, as well as flooring. It's harder than spruce and easy to work with. Larch is used to make stairs, flooring and outside doors. It is harder than pine and very durable. Red beech is used to build stairs and parquet. It is used in the production of plywood. It's a harder wood than larch but it's softer than oak. Oak- stairs, parquet, outside doors. It is a hard wood, quite difficult to work with

Motivation

What is the difference between deciduous and coniferous trees? Divide these trees into categories- hardwood x softwood(Spruce, pine, larch, red beech) Which tree is used in the production of plywood?

Vocabulary

Durable, malleable, ductile, elastic, brittle, soft, conductive, corrosion-resistant, rigid, heat-resistant, hard, scratch-resistant, stiff, tough, combustible (burn easily), non-combustible, flexible, soluble (dissolve in water easily) x insoluble- don't dissolve. Transparent (see through), translucent- Hard, bitter, dark, enormous, minute, pale, cool, spicy, freezing, bright, rectangular, tiny huge, sweet, smooth, icy, circular, rough, boiling, sour, light, square, soft.-

Exercise Describe some objects, use these and similar phrases, guess what it is:

This object is made of glass. Normally the frame is made of wood or plastics.

This object is made of rubber and steel and it is always circular, made of glass, plastic and usually there is some liquid in it.

This tool is usually made of a wood and steel. It has a head and a handle.

This object is usually made of a glass lenses and a metal frame with a handle.

This object consists of pages that are made of paper and the cover is made of cardboard.

Task:

Describe your process of working with a certain material in studio/ workshop. Create a visually interesting and handy poster with helpful word-stock focusing on product design. While making the poster pay attention to the arrangement of visual elements and principles of art (line and shape, colour, contrast, unity, balance, rhythm, scale, typography, etc. ...)

Reflection1) Vocabulary 2) Write down a summary of this chapter (5 sentences)

DIMENSIONS, MEASUREMENTS, TOOLS, SHAPES

Motivation

Which tool would you use to saw wood? Tool with long, narrow extensions on the end, used to reach into narrow gaps. What tool can be used to cut metal? Are you strong enough to lift a sledgehammer?

Vocabulary

1) Match the numbers with these pictures

A common fastener- a bolt with a nut(1). Bolts(2) have threads- grooves on the outside of the bolt's shaft. The threaded shaft allows a nut, which has thread inside it, to be screwed onto the bolt by a turning motion. Nuts usually have a right-hand thread- they are screwed on by turning them clockwise- in the direction of clock hands and unscrewed by turning them anticlockwise. In some situations, left-hand threads are used. Most bolts have heads with hexagonal perimeters. These allow a spanner to turn them. Heads can also have a hexagonal hole in their top, called a socket head. This allows a hex key to fit into them. A nut is screwed onto a bolt, a bolt can be screwed into a threaded hole.

BRE- anticlockwise, spanner AME: counter-clockwise, wrench

Screws(3) have threaded shafts with heads. They may be screwed into a predrilled hole. Unlike bolts, screws are not used with nuts and generally- are not screwed into threaded holes.

Fasteners designed to fix objects to walls are called screw anchors(4). These fit into predrilled holes. A simple screw anchor is a plastic tube called a wall plug. It is inserted in a hole, and a screw or bolt is then screwed into it.

Welding(5) means permanently joining two pieces of material by heating the joint between them. The heat melts the edges of the components being welded together and once the material has become molten- liquid- fusion occurs. When the joint fuses, material from each component is mixed together, joining to form a solid weld

Sawing(1) is cutting using a blade (a thin, sharp piece of metal), which usually has teeth, to remove a thickness of material slightly wider than the blade. Drilling(2) is a technique for cutting circular holes. Grinding(3) is removing material across a surface area, using abrasive wheels. (machines- grinders)

Příloha 7 Interiérový design

INTERIOR DESIGN

Motivation:

- 1) What does this statement mean? A man's house is his castle
- 2) Describe an ideal house,
- 3) Are you going to buy a house/ an apartment?
- 4) Are you an inconsiderate neighbour?
- 5) People live in a diverse range of accommodation ranging from *country mansions to single rooms or hostels in the inner cities*. The majority live in houses and flats, either as *owner-occupiers* or as *tenants* paying rent. Where do you live? / Detached, semi-detached, terraced house.
- 6) Purpose-built flats or *maisonettes* make up 15 percent of the housing stock and converted flats or rooms account for 5 per cent. Most people buy their houses with a *mortgage loan*, with the property as security. *Housing associations*, which are non-profit-making, are now the main providers of additional low-cost housing for rent and for sale to those on low incomes and in the greatest housing need. Have you ever considered investing in a flat where you wouldn't live, but you would rent it instead?
- 7) Translate:
lawn, wardrobes, stove x cooker, settee- sofa, landing, pull curtains to cover the windows, doormat- rohožka, rug = small carpet. Block of flats, blind, double glazing, skylight, shutters, What sort of people would you expect to find living in the following? Barracks, a hovel, lodgings, a mansion, a tenement, a shanty,

Aerial	Apartment
Bedsprad	Blind
Chalet	Chest of drawers
Double glazed window	Driveway
Flight of stairs	Half-timbered house
Housewarming party	Landing
Lodging	Maisonette
Mortgage	Non/profitmaking
Path	Residential
Shed	Shutter
Terraced house	Upkeep
Washbasin	
Attic-loft	Bedsti/studio flat
Bookshelf	Bunk bed
Convenience	Cupboard
Doorknob	Doormat
Dustbin	Dwell
Hallway-corridor	Hedge

Lease	Litter
Mansion	Mixer tap
Occupy	Pantry
Rural	Shanty
Skylight	Socket-plug
Utility room	Wall unit

Exercise:

- 1) Look at the three advertisements and choose one place where you would like to live:
- a) 2-bedroom flat in a smart, modern area of the capital with fully fitted kitchen, bathroom with a shower, gas central heating. Ten minutes from underground.
- b) 3- bedroom semi-detached house with a small garden in a quiet suburban residential area 10km from the centre of Prague. Good bus connection with the city, local shops and facilities.
- c) Rural baroque farmhouse with barns and outbuildings and 5 acres of land, electricity, own water supply. Set in a magnificent scenery, 15 km from České Budějovice. Needs some repairs.

Task

Make a sketch of your dream house. Mind the cardinal direction and its impact on the lightness of individual rooms. Include the equipment, furniture and decoration of your house. Describe the function of colour in interior design.

Reflection:

Write down a summary of this chapter USING SOME OF THE NEW WORDS BELOW (at least 5 sentences) Commercial, residential needs, draft a design, it is 100% customized, mold custom designs to suit your aesthetic and structural needs, utilitarian fixtures, unique plumbing fixtures and lighting solutions, a unique backdrop for your home

Příloha 8 Dějiny umění

ART HISTORY

Motivation:

Watch *Design in a Nutshell* on Youtube:

Read chapters from book *What we are looking at?* and try to answer the questions below.

Task:

Make a summary of the facts about the artists and their artworks described in the book *What are you looking at?*; summarize the facts about the artists and their artworks. Make a coherent and useful presentation for your classmates with a list of new vocabulary connected to the topic. While listening other people presenting take notes.

Reflection

Write down a summary of this chapter (5 sentences)

Choose 10 new words you have learnt:

BAUHAUS

1919 – 1933

- 1) Who was sent to London as a cultural attaché and why?
- 2) What was the magic ingredient- recently deceased designer W. Morris- the founder of the arts and crafts movement, avowed socialist
- 2) Describe Arts and Crafts movement- 1861 Philip Webb, Edward Burne-Jones, F.M. Brown, D.G. Rossetti
- 3) Did Mohandas Gandhi translate this book? **Yes- no**
- 4) Did Peter Behrens like Morris's design principles? Who was he?
- 5) Give more information about: Mies van der Rohe, Le Corbusier, Adolf
- 6) What does William Morris's medieval-guilds-based apprenticeship model stand for? Describe the life of a student at the Bauhaus.
- 7) What do you know about the chair Wassily?
- 8) Was Albert Einstein a member of Society of friends of the Bauhaus?
- 9) Who was the director of Bauhaus in 1930?
- 10) Were Gropius and Hitler friends? Why/ why not?
- 11) Provide information about these names: Kandinsky, Paul Klee, Itten, Theo van Doesburg, Marianne Brandt, Marcel Breuer, Joseph Albers, Ludwig Kirchner
- 12) Who of those below moved to America:
Gropius, Mies van der Rohe, Moholy-Nagy, Albers, Breuer, Feininger, Modrian

MINIMALISM: UNTITLED

Make sure you understand these words:

Strongly held principles, Flashy, jabbering idiots, trepidation, banish, dailog, abomination, prefection, aloof, obtuse, enmesh, beguiling, a hazy light, pitted textures of the copper, galvanised iron, sizeable, chiseling away one side of a piece..., skin, the idea of using plinth, mendering through gallery spaces, put them on display, amusing to them, infuriating for, an ulterior motive, gain a feeling for the physical qualities of the material, stripping the artwork of all symbolic meaning, attempting to capture light & fleeting effects, disposable and perishable domestic lighting equipment, a paramount idea, generous man, he ascertained

- 1) What was the main purpose of these sculptures?
- 2) What role did the authorship play in the minimalist works?
 - 3) Is it true or false:
 - a) The minimalists' hands did not bleed, nor their brows sweat. Somebody else's might have- the person welding, bolting or installing their work- but not the artists'.
 - b) They wanted to remove all evidence of themselves, to rid their work of any sense of personal expression, subjectivity or authorship.
 - c) Donald Judd stopped giving his artworks titles since they acted as a distraction from the artwork.
 - d) In the copper box with a red inner base (made by D.Judd) is a hidden meaning to look for.
 - e) Carl Andre bolted, glued, painted and bond together separate elements that formed his artworks.
 - f) A lack of money forced Carl Andre to supplement his modest income as an artist by taking a job as a freight brakeman and conductor.
 - g) Minimalism had marked the end of Modernism. Art was now moving into a new era of Postmodernism.
 - h) Dan Flavin's fluorescent light tubes are considered as anonymous and inglorious.
 - i) Monument for V.Tatlin: calling the sculpture a monument was meant as a joke
- 4) What do Donald Judd and Frank Stella have in common?
He had followed a similar path by starting out as an Abstract Expressionist.
- 5) Where and when did Dan Flavin speak with Sol LeWitt and what was the topic about?

Priloha 9 Dějiny umění 02

POSTMODERNISM: FALSE IDENTITY 1970 – 1989

Make sure you understand these words:

Pollacke, flamboyant, demure, ostentatious, a throwback to the frippery of Art Deco design, clad the building in... gaudy choice, superficial and light but turns out to be deep and meaningful, entice us, reluctant, toying with the idea of false identity, dispassionately from his sumptuous beef, disenchantment, intriguing composition, caught her eye, embedded many other references into her work, designed to mock the motivational speak espoused by large corporations, locularity, set in motion, set free, ingenious watch with plenty of jeopordy, abandoned and ignored, they wreak havoc on hot had appeared to be a stable environment, make art appear trivial and silly and sneering

- 1) Describe the main differences between Modernism and Postmodernism by listing their main features:
- 2) Who is Cindy Sherman?
- 3) T/F
 - Untitled Film Stills might feature sixty-nine different pictures of Cindy Sherman and therefore we are much closer to knowing who Cindy Sherman is.
 - Sherman's removal of all traces of her own character from her photographs is reminiscent of the Minimalists' reluctance to allude to themselves in their work.
 - Sherman's chameleon art is a reflection on the way media and celebrities manufacture and manipulate a public image that is not based on the true character of the individual in question, but on what the market wants that character to be.
 - The sole sponsor of the Cindy Sherman's exhibition in 1997 was Madonna
- 4) Who is Jeff Wall?
- 5) Compare these two art works: *The destroyed room 1978* x *The Death of Sardanapalus*
- 6) Describe this statement: *the truth is that Postmodernist art rewards knowledge much like a cryptic crossword, where comprehension comes from solving the puzzle.*
- 5) Who is Barbara Kruger ?
- 6) T/F:
 - She typesets her messages in a direct fashion using a distinctive bold lettering, often printed (usually in red) on a plain white background, or over a halftone image, giving her artworks a brand identity.
 - The red lettering is an acknowledgement of Rodchenko's Constructivist posters. The font she uses is Futura, a geometric design created in 1927 that adheres to the strict Modernist principles of the Bauhaus (used by Volkswagen, Hewlett Packard, Shell to sell their products).
- 7) Which of these are central Postmodernist themes:
 - Unsigned artworks, impersonal typography, raising questions of authorship, authenticity, reproduction, identity
- 8) describe the meaning of the artworks
 - How to Work Better 1991: Fischli / Weiss :
 - Tips for Artists who want to sell 1968: John Baldessari
- 9) Have you ever looked at any art in admiration and aversion in equal measure? What was it?

ART NOW: FAME AND FORTUNE 1988 – 2008. TODAY

Make sure you understand these words:

To gloss over all, clip my toe into the treacherous waters, the proliferation of monumental, attention-grabbing sculptures, which have popped up in public spaces across the world like daffodils in spring., precipitate the emergence of another trend, blur over, conventions were blatantly challenged, emboldened generation of artists entered the fray and the gloves came off, notable albeit, oblivious, left adrift by previous generation, reminiscent of, precociousness, puerile, fraud
A bone fide fine artist x a con artist- you can recognize her work at a glance, juvenile, inane, indigenous, prostrate woman, an unsettling stare, the image alludes to the story of, devoid of, cheeky grin rather than an angry scowl, trace back

- What does relational aesthetics mean?
 A theory asserting that art-making today is about creating an arena of exchange between an artist and a community of visitors in which they share ideas and experiences
- 1) Who are Jeff Koons, Iona Staller, Chapman Brothers?
 - 2) T/F
 - shock and awe might be general themes
 - **Entrepreneurialism** begins to bind the wide variety of styles, ideas and approaches pursued by artists over this period (period bookended by two events initiated by Damien Hirst)
 - Fly Piece fits within a canon that can be traced back hundreds of years. The subject- life and death, birth and decay- is as old as art itself. .
 - Jeff Koons is an artist who worked as a commodity broker to finance his early work. , married a porn star.
 - Ai Weiwei used 4,000- year-old Chinese Neolithic pottery vases to make several of his works, painting Coca-Cola logo on to their side or dropping one of them on to a concrete floor to record the moment when it smashes.
 - My Lonesome Cowboy(a fiberglass figure of a masturbating cartoon character) : the hammer came down to close the sale at 13.5 million dollars.
 - 3) Where and when did Freeze take place? Which works were displayed there?
 1988, Docklands area of south- east – YBA
 - 4) Describe the event: Beautiful Inside My Head Forever
 - 5) Sold for a total of over 100 million Pounds
 - 6) Who was Damien Hirt's inspiration?
 - 7) What could you see on the exhibition Sensation?
 - 8) Who is Takashi Murakami (king of kitsch)?
 - 9) What is Ai Weiwei relentless aim:
 - 10) comment on street art (JR, Shepard Fairey, Banksy)

Příloha 10 Vzdělávání a kariéra

EDUCATION AND CAREER

Motivation:

- 1) Describe your mother's – father's job
- 2) The primary sector of industry is agriculture, mining and raw material extraction. The secondary sector of industry is manufacturing. The tertiary sector of industry is service production. A quaternary sector consists of intellectual services: Name jobs (professions) from the third sector, in which sector would you like to work?
- 3) People work for various reasons- which do you think are the most important? Put the following in order of importance:
Earning a living, security for the future, meeting people, making a lot of money, getting out of the house, social status, power, creativity, satisfaction, travel.
- 4) If you could have any job you wanted, what would you choose and why?
- 5) Should children ever be allowed to work? Should there be an age limit?
- 6) Should mothers take jobs or stay at home with their children?

Vocabulary:

Adjectives/ adverbs: promptly-reliable- Prospective-

Nouns : Shift-, supervisor-, pay-roll-

Verbs: take me on-, Carry out-, dismantle-, wear out-recruit- expenditure-, expense-go bust-, negotiate-

Collocation: I spend lot of time negotiating prices and delivery times with suppliers trained through a combination of evening courses

- 1) Would you prefer working with flexitime? Are you willing to work overtime?
- 2) When would you agree to provide additional remuneration to your employee?
- 3) How much does your company turnover?
- 4) What are gross/ net wages?
- 5) Why may a person be dismissed/ fired?
- 6) What are the reasons to be on strike?
- 7) Do you know any Czech bribery scandals?
- 8) Would you prefer to be an entrepreneur, a freelancer, a self-employed (osvč), an employee or unemployed? Do you realize the differences?
- 9) When would like to retire?
- 10) Should women be guaranteed paid maternity leave?
- 11) Should employees have paid sick leave?
- 12) How many months of work experience should students have?
- 13) Tell me the reasons why you should do work experience?
- 14) How many hours is a full-time / part time job? The standard for full-time was typically 40 hours a week, An employee is considered part-time if he or she works less than 35 hours per week
- 15) How many hours a week should freelancers/ manual workers/ blue-collar / white-collar workers work?

Task:

DESCRIBE YOUR DREAM JOB WITH ALL THE DETAILS (flexitime / fix time/ overtime, remuneration, get rise, pay check, entrepreneur/ freelancer/ employer- full-time/ part time)

Motivation

- 1) Do you think the state should pay for schools?
- 2) Do you consider better private state schools?
- 3) Do you think boys and girls should go to school together or separately? What do you think about so-called boarding schools? Can you see any advantages or disadvantages of this system?
- 4) Do you think religion should be taught in schools? In what way or form?
- 5) If you were the Minister of Education, how would you begin to improve the educational system in your country?
- 6) What do you learn from your parents that you don't from your teacher? Why is it important for teachers to have a sense of humour?
- 7) Describe your ideal school
- 8) Discuss these topics: Uniforms at school, general x specialized education, examinations, system of evaluation

Vocabulary

Adjective/ adverb: Compulsory- Optional-

Nouns: Admission-, Assignment: Crafts/ handicrafts:

Entrance exam: Final exams: Form/ grade: Report: Requirement: Revision: Scholarship: School

leaving examination-, Tuition fees: Timetable:

Deputy head: Apprentice- Head office: Headmaster-, Staff: Staffroom: Term:

Undergraduate school: Vocational training:

Verbs: Bully: Call on sb.: Cater for, to., Crib: Cut class: Enrol in: Excel in: Grade: Graduate from:

Hand in: Mark: Známka, take an exam: Struggle with: Submit an assignment: Take an exam: Tease:

Collocations: Sit the exam again/ have good marks in -./, learn by heart cheat during the test, copy her work, memorise the most important rules, pass the examination, pay attention, graduate- has a college degree, the head of a school- headmaster, lecturer tutor, Take advantage of you, skip school, always using cribs when writing tests, LEARN BY ROTE, learn the ropes, packed lunch, break, increase in late arrivals (latecomers)

Task

Write down an offer of a job, specify your requirements for applicants

Answer the job offer written by your partner/ classmate

Reflection:

Write your own CV, write a letter of application

Write down a summary of this chapter using new words

Příloha 11 Test

ART AND DESIGN 01

NAME:

1) VOCABULARY B2:

- a) Fill in:
- 1) all the letters are uppercase- _ _ _ _
 - 2) to copy a part of an image- _ _ _ _
 - 3) change a file into a different format - _ _ _ _
 - 4) remove the edges in order to make it fit in a given space or create a better picture - _ _ _ _
 - 5) a square of color on a computer screen that is typically one of many that make up an image- _ _ _ _
- b) Fill in:
- 1) _ _ _ _ is the measurement of the spacing between letters or characters in text.
 - 2) _ _ _ _ is a page orientation in which the page is wider than it is tall.
 - 3) An art _ _ _ _ is a style of art that follows a similar pattern and has similar goals.
 - 4) _ _ _ _ is a page orientation in which the page is taller than it is wide.
 - 5) A _ _ _ _ is an image that is made up of a fixed set of pixels, so the image can appear to be a series of squares when it is enlarged.

c) Explain:

- 1) PNG :
- 2) Modernism:
- 3) Photorealism:
- 4) Pop art :
- 5) Postmodernism :
- 6) QR code:

2) DESCRIBE your favourite photographer (min. 6 sentences):

Voc you can use: *abstract, expressionism, modernism, postmodernism,*

surrealism, flash, focus, shoot, digital photography, reflex mirror, blur

a) Name and basic info (when he/she lived/ still alive)

b) His/her style in terms of form and content

c) Reasons you have chosen him/her

3) DESCRIBE your favourite movie (min. 6 sentences):

Voc you can use: *Positive: first-rate, insightful, clever, charming, comical,*

charismatic, enjoyable, uproarious, original, tender, hilarious, absorbing, sensitive,

riveting, intriguing, powerful, fascinating, pleasant, surprising, dazzling, thought

provoking, imaginative, legendary, unpretentious

Negative: second-rate, violent, moronic, third-rate, flawed, juvenile, boring, distasteful,

ordinary, disgusting, senseless, static, brutal, confused, disappointing, bloody, silly, tired,

predictable, stupid, uninteresting, weak, incredibly tiresome, trite, uneven, cliché ridden,

outdated, dreadful, bland

Neutral: suspenseful, low-budget, dramatic, highly-charged, sentimental, fantasy, slow,

romantic, satirical, fast-moving, oddball, picaresque, big-budget, wacky

a) Name and basic info (when and by whom it was made)

b) Describe the content

c) Comment on the actors

d) Reasons you have chosen it

4) Choose 2 posters and COMPARE and CONTRAST them (min. 15 sentences)

Voc you can use: *bold, font, format, italic, outline, point, shadow, angle,*

character width, ornamental sans-serif, script, serif, visibility, alignment, center, column,

justify, layout, illustration, landscape, orientation, portrait, kerning, leading

Similarly, likewise, in the same way, also, like, alike, similar, equal, comparable, Compare

to, resemble, fit, match, mirror, reinforce, reflect, in contrast, on the other hand, however,

though, although, but

a) Form: colours, typography (font, layout)

b) Utility : applicability in this school, efficiency, legibility

c) Content : sufficient x insufficient, broad x limited

d) Suggest the improvement of one of the poster

Příloha 12 Plakáty 01, 02, 03, 04, 05

VOCABULARY

VERBS

SCREWED UNSCREWED	zášroubovat vyšroubovat	SANDING PLANNING	brusnout holobrousit
FILE	pilovat	TAPING	razit/zabít
NOSE	brusit	DRILLING	vrtat
WELD	svarit	HAMMERING	zatloukat

NOUNS

BOLT	šroub	MALLET	kladivo
SPANNER	francouzský kříž	RESIN	pryskyřice
HIFT	matica	LARCH	modřín
WRENCH	hezká	OAK	dub
FILE	pásek	PINE	borovice

ADJECTIVES

THREADED	závitový	FIXED	upravený
CLOCKWISE	ve směru hodin. ručiček	DECIDUOUS	opadavý
HEXAGONAL	šestihranný	CONIFEROUS	neopadavý
TENSILE	tažný	SOFT	měkký
HAMMERED	přitlučený	HARD	tvrdý

weld — svařovat
saw — řezat
drill — vrtat
cut — sekát
varnish — lakovat
to process — opracovávat
screw — šroubovat
sharpen — brousit
fix it — opravit
produce — vyrobit
cleand — čistit
carve — vyřezávat
turning — soustředit
hammer — kladivo
diagonal pliers — štípačky
socket wrench — kleště
hacksaw — pilka na kov
anchors — hmoždinka
pine — borovice
oak — dub
bolt — šroub
nuts — matice
screws — šrouby
lathe — soustrh
grinding machine — bruska
steel — ocel
handle — rukojeť
hardwood — tvrdé dřevo
softwood — měkké dřevo
solid wood — masivní dřevo
malleable — měkké
long lasting material — dlouhotrvající materiál
pale — bledý
durable — odolný
brittle — křehký
rigid — tuhé
enormous — obrovský
transparent — průhledný
dark — tmavý
coniferous tree — jehličnatý strom
opaque — neprůhledný

01

02

LARCH
RESIN
OAK
BOLT
TIMBER
SPRUCE
PINE
SAW
GRAIN
HARDWOOD
DECIDUOUS
SOLID WOOD
DURABLE
CONIFEROUS
SCREW
DRILLING
GRINDING
WELDING

Workshop- vocabulary

Nouns

drill machine- vrtačka
drill stand- stojanová vrtačka
drill bit- vrták
hammer- kladivo
screw driver- skrutkovač
bolt- skrutka
nut- matica
fastener- hmoždinka
wrench- francúzsky kľúč
plier- kliešte
chisel-dláto

snap off knife- orezávač
hacksaw- píla na kov
jigsaw- priamočiara píla
circular saw blade- kotúčová píla
cutting blade- rezný kotúč

angle grinder- uhlová brúska
orbit sander- excentrická brúska

glue gun- lepiaca pištoľ
glue stick- náplň do lepiacej
pištole
hot air gun- teplotvzdúšná pištoľ

vice- zverák
clamp- svorka

safety goggles- bezpečnostné
okuliare

vernier caliper- posuvné meradlo
spirit level- vodováha

Verbs

to drill- vrtáť
to hammer- búchať, tícť
to screw- priskrutkovať
to cut- rezať
to shorten- skrátiť, orezať
to shear- strihať
to saw- píliť
to grind- brúsiť
to glue- lepiť, tmeliť
to vice- upnúť do zveráku, držať
to clamp- zovrieť
to measure- merať

MATERIALS AND PROCESSES VOCABULARY

nouns / wood

HARDWOOD

tvrdé dřevo

SPRUCE

smrk

SOFTWOOD

měkké dřevo

PINE

borovice

SOLID WOOD

masiv

OAK

dub

ENGINEERED WOOD

kompozitní dřevo

LARCH

modřín

RESIN

pryskyřice

RED BEECH

červený buk

TIMBER

řezivo

BIRCH

bříza

nouns / tools

FASTENERS
spojovací materiály

BOLT
šroub

NUT
matice

SOCKET HEAD
imbusová hlava

HEX KEY
irbus

SPANNER
klíč

SLEDGEHAMMER
perák

HACKSAW
pila na kov

BACKSAW
čepovka

PLIERS
kleště

NAIL
hřebík

CLAW HAMMER
tesařské kladivo

verbs

TO SAW

řezat

TO SCREW

šroubovat

TO BOND

přilepit

TO UNSCREW

odšroubovat

TO FAST

upevnit

TO WELD

svářet

TO GRIND

brousit

TO COMPRESS

stlačit

TO NAIL

přibít

TO BEND

ohnout

TO DRILL

vrtat

TO SHEAR

stříhat

adjectives

DECIDUOUS

opadavý (strom)

ATTACHED

připojený

CONIFEROUS

jehličnatý (strom)

CONNECTED

spojený

INTACT

neporušený

FASTENED

připoutaný

DURABLE

trvanlivý

FIXED

upevněný

THREADED

závitový

JOINED

napojený

ABRASIVE

brusný

SCREWED

přišroubovaný

Příloha 13 Výsledky testů 01 02 03 04

1) The first poster is ~~text~~ ^{in one style} only in yellow with black regular text with no pictures and in only one column compared to the second one & where there is a lot of pictures, variety of styles and lots of ~~columns~~ but it only has a ~~black~~ white background. I personally like the ~~for~~ yellow poster ~~but~~ better because it's minimalistic and ~~the~~ the typography is very nice but the second poster ~~can~~ would be more effective in school, because students can actually see what the vocabulary means and remember it ~~easy~~ ^{more} easily. Even though ~~both~~ both of these posters ~~are~~ have lots of differences they are ~~in~~ both in A4 format and they are both portraits. ~~Both~~ Both of these have similar content but the white one has more vocabulary, I think that the ~~white~~ white poster is more effective but ~~it~~ it could be more colorful and the ~~two~~ columns could be ~~closer~~ ^{closer} to each other. ~~But~~ ^{the white poster has} even though ~~these~~ ^{these} imperfections I still think that it's pretty good poster.

01

1. The poster number one is so simple. I ~~has~~ doesn't include any photos or pictures. Only words and its translate. It has white margin, which actually the creator or typography need crop. So it is so boring for me, and if it ~~creates~~ a person from graphic design it is so bad.
2. The second poster has some photos. ~~a~~ no, pictures, but it looks like a student's book. It is not a poster. And I see ~~on~~ it crop marks, so it is a big mistake, that ~~the~~ person ~~don't~~ crop it. But I think that ~~this~~ "poster" create a person from product design, so ~~it~~ it is not a big problem.
3. Ahahah. Well... I know, that this poster create my friend Yuliq. It look ~~the~~ most interesting, but also has ~~it~~ own little mistakes. for example leading. But ~~it~~ it looks good.
4. This poster so dark. It is without pictures, but I think, that it looks nice. But this white color... the same mistake. It include simple basic font in white and blue colors. (18)

02

- 1) a) POSTER NUMBER 1 HAD A YELLOW BACKGROUND AND A TEXT WHICH COVERS THE WHOLE PAGE IN ONE COLUMN. IT IS ALIGNED TO THE LEFT, ^{ALL OF THE TEXT IS TYPED IN LOWERCASE.} IT IS BLACK IN COLOR AND IT'S NOT BOLD OR ITALIC.
- b) DUE TO THE SIMPLICITY OF THE DESIGN, IT IS VERY LEGIBLE, THE BLACK AND YELLOW CONTRAST ALSO HELPS WITH THAT.
- c) THE CONTENT IS SUFFICIENT AS IT CONTAINS ALL OF THE WORDS IN ENGLISH AS WELL AS THE (R) TRANSLATION.
- d) IN MY OPINION, THE WAY THE POSTER IS CROPPED COULD BE IMPROVED, SO THAT THE YELLOW BACKGROUND COVERS THE WHOLE PAGE.

2) POSTER NUMBER 3 IS VERY MUCH DIFFERENT. THE AUTHOR KEPT IT BLACK AND WHITE, THE TEXT IS BOLD AND UPPERCASE. THE WHOLE CONCEPT IS ALSO VERY DIFFERENT, AS THE INDIVIDUAL CATEGORIES ARE ALIGNED AND TRANSFORMED IN SUCH A MANNER WHERE IT GIVES THEM A LOT MORE PERSPECTIVE AND SPACE. ^{IT ALSO SEEMS CENTERED.} ^{WORKS OF LOOKING LIKE A SCRAMBLED CUBE.} OVERALL, WHILE CONSISTING OF A MUCH LOWER AMOUNT OF CONTENT, IT IS A MUCH BETTER DESIGN. ~~IT'S~~ EYE-CATCHING, ~~AND~~ WHILE KEEPING IT MINIMALISM AND SIMPLICITY. I HAVE NO IMPROVEMENTS THAT I CAN THINK OF OR RECOMMEND.

03

3) I ~~for~~ have picked poster n.1 and poster n.3. The number 1 poster has yellow backdrop, which I think makes good contrast between those two. Poster n. 3 has very cool, sort of illustration type like work with typography. Poster n.1 is more educational, while poster n. 3 is more of a art statement, due its filled types in it, which create an object. N. 3 uses font in bold form, while poster n.1 uses ~~normal~~ ^{standard} cut of Helvetica. N.1. reminds me of computer screen, while n. 3. of a actual poster. N.1. poster would look better, if creator of it would do better kerning of letters. I wouldn't change the n.3. poster. It's not over spaced and feels good.

04

Příloha 14 Dotazník

Anonymní dotazník věk: pohlaví:

Osobní historie:

- 1) Jakou školu jsi studoval (soukromou, státní, jaké zaměření)?
- 2) Jaké předměty jsi měl na maturitu a s jakou známkou? (vyjmenuj předměty a známky)
- 3) Jaký byl tvůj přístup k anglickému jazyku (zajímal/nezajímal/bylo mi to jedno)
- 4) Jakou formou byl anglický jazyk vyučován a veden?
- 5) Měl jsi kázeňské problémy (důtky, špatné známky z chování)?

Vyšší odborná škola

- 6) Proč ses přihlásil na tuto školu?
- 7) Přihlásil ses ve školním roce, kdy si se hlásil i na jiné školy? (na jakou?)
- 8) Hlásil ses v průběhu studií na této škole i na jinou školu? (na jakou?)
- 9) Máš v plánu se hlásit v průběhu studií na této škole na jinou školu?
- 10) Je pro tebe status studenta důležitý a proč?
- 11) Je pro tebe titul důležitý a proč?

Brigáda/ Praxe

- 12) Máš v současné době zkušenost s nějakou brigádou? Ano / Ne
- 13) Brigáda, kterou provádíš je spojena s designem? Pokud ne, jaký druh práce to je?
- 14) Brigáda, kterou provádíš, chceš dělat i na dálku / do budoucna/ napořád?
- 15) Pokud chceš změnit zaměření, jakou práci by si chtěl dělat?
- 16) Pomáhá ti studium na této škole k tvému budoucímu povolání?

Současný předmět Anglický jazyk

- 17) Co si z předmětu po půl roce odnášíš?
- 18) Co si pamatuješ z hodin nejvíc?
- 19) Co ti přišlo zbytečné / užitečné?
- 20) Co by si ponechal/ změnil?
- 21) Inspirovali tě spolužáci?

Učební materiál

- 22) Jaké téma tě nejvíc bavilo/ nebavilo?
- 23) Jaké téma ti přišlo nejvíc/ nejméně užitečné?
- 24) Připadá ti, že učební materiál souvisel se zaměřením školy?
- 25) Materiál si jsi podle instrukcí vytiskl na počátku/ v průběhu/ na konci pololetí?
- 26) Používal si materiál doma/ ve škole / doma i ve škole?

27) Pomohl ti materiál v orientaci v obsahu hodin?

28) Pracovalo se ti dobře/špatně s materiálem?

29) K čemu si myslíš, že slouží motivační otázky?

30) K čemu si myslíš, že slouží reflexe u každého tématu?

31) Vyjádři se prosím k formě výukových materiálů:

32) Vyjádři se prosím k obsahu výukových materiálů:

Absence

- 33) Jaký byl důvod tvých absencí?
- 34) Zkomplikovala ti absence pochopení předmětu, témat, požadavků u předmětu?
- 35) Pokud jsi chyběl, ptal ses na průběh obsah hodin anglického jazyka (spolužáků/ učitelky)?
- 36) Pokud jsi chyběl, řekl ti spolužáci sami osobě, co se na hodinách aj dělo?

Příprava na hodiny anglického jazyka

- 37) Připravoval ses každý týden na předmět anglický jazyk?
- 38) Pokud ano, jak dlouho a jakou formou?
- 39) Připravoval ses na testy a zkoušky?
- 40) Pokud ano, jak dlouho a jakou formou?
- 41) Přijde ti tvoje příprava dostatečná?
- 42) Přijdou ti tvoje výsledky dostatečné?
- 43) Myslíš si, že kdyby ses připravoval víc, že by sis víc z hodin odnášel?

Komunikace

- 44) Jak ses dozvěděl o požadavcích na tento předmět?
- 45) Preferoval bys spíše emailovou komunikaci nebo komunikaci přes sociální síť?
- 46) Přišla ti komunikace přes sociální síť přehledná a užitečná, nebo by komunikace přes email byla přehlednější a užitečnější?
- 47) Do FB skupiny, která existovala od začátku pololetí, ses přihlásil na začátku/ v průběhu/ na konci pololetí/ vůbec?